

Riksdagens protokoll

2005/06:130

Måndagen den 29 maj

Kl. 09.00 – 15.25

Protokoll
2005/06:130

1 § Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 1 juni kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister Göran Persson.

Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2005/06:406

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:406 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

Färre kvinnor inom försvaret

Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 12 juni 2006.

Skälet till dröjsmålet är att statsrådet befinner sig på tjänsteresor under de svarstillfällen som finns före den 12 juni.

Stockholm den 19 maj 2006

Försvarsdepartementet

Leni Björklund

Enligt uppdrag

Helena Lindberg

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2005/06:412

Till riksdagen

Interpellation 2005/06:412 av Cecilia Wikström (fp)

Universitetsforskningens oberoende

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 8 juni 2006.

Skälet till dröjsmålet är inrikes tjänsteresa.

Stockholm den 22 maj 2006

Utbildnings- och kulturdepartementet

Leif Pagrotsky

3 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motioner
2005/06:MJ60–MJ62 till miljö- och jordbruksutskottet

4 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Trafikutskottets betänkande 2005/06:TU5
Lagutskottets betänkande 2005/06:LU27
Utbildningsutskottets betänkanden 2005/06:UbU17, UbU20 och UbU22
Näringsutskottets betänkanden 2005/06:NU16 och NU20
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 2005/06:AU9 och AU10

*Samverkan vid kris –
för ett säkrare
samhälle*

5 § Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2005/06:FöU9
Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle (prop. 2005/06:133 delvis
och framst. 2005/06:RRS21).

Anf. 1 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Detta är försvarsutskottets sista debatt i kammaren under denna mandatperiod. Många beslut som har varit avgörande för människor och verksamheter i vårt land har fattats i kammaren på förslag av försvarsutskottet. Nu står vi inför ytterligare ett stort beslut, som gäller betänkandet *Samverkan i kris*.

I regeringens proposition redovisas en strategi för samhällets säkerhet – en strategi för vårt samlade arbete med att stärka säkerheten. Där finns många goda förslag, och vi i Centerpartiet står bakom lejonparten av förslagen i propositionen. Men det finns några små men ändå viktiga saker som har utelämnats, glömts bort eller rentav ignorerats. En av de aspekter som har glömts bort i den här propositionen är den enskilda människans roll och uppgift vid en krissituation.

Förändringen av Försvarsmakten har gjort att allt färre unga genomför pliktutbildning. Det är en fullt logisk utveckling eftersom vi ska anpassa uttaget till pliktjänstgöring efter behov och hotbild. Självklart är det så. Minskningen har i sin tur fört med sig att stora delar av den kunskap om samhällets säkerhet som tidigare fanns i samhället håller på att gå förlorad. Det är allvarligt, för det handlar om viktiga kunskaper som är kopplade till samhällets förmåga att hantera kriser.

Fru talman! Jag, Centerpartiet och alliansen menar att utgångspunkten för samhällets krishantering ska vara att den är en fråga för alla. För att medborgarna själva ska kunna förstå och hitta sin egen roll i krissituationer krävs en fullgod tillgång till information om samhällets säkerhet. Ambitionen är att individen ska kunna förstå sin egen roll och uppgift i samhällets krishanteringssystem. För att kunna bibehålla krishanterings-

förmågans folkliga förankring måste vi söka nya vägar och förbättra möjligheterna till information. Det gäller särskilt information till ungdomar.

I det informativa arbetet spelar myndigheter och inte minst de frivilliga försvarsorganisationerna en viktig roll. Därför måste vi politiker se till att frivilligorganisationerna får ett tydligt uppdrag och möjligheter att nyttja nya mötesplatser för information. Ett sätt att åstadkomma detta är att utnyttja skolorna. Ett annat sätt är att ge stöd till lokala utbildningsinsatser. Ökad information i skolorna skulle förmodligen också bidra till att även unga kvinnor bygger upp kunskap rörande krishantering. Det är en grupp som i dag får väldigt lite information om de här frågorna.

Den information som är kopplad till krishantering är mycket komplex och måste innefatta en bred syn på säkerhet. I detta avses allt från hur barn och vuxna klarar sig själva vid en krissituation till närmiljön, som kommunerna har ansvar för, och därifrån vidare till den regionala och nationella nivån.

När man talar om krishantering är det viktigt att komma ihåg att krishanteringsförmågan inte enbart är en nationell angelägenhet, utan den är i allra högsta grad lokal. När kriser inträffar är det oftast på lokal nivå. Översvämningar, omfattande strömavbrott och oväder sker lokalt.

Därför måste informationsinsatserna handla om perspektiv som inte enbart är nationella, och därför måste de frivilliga försvarsorganisationerna också ha lokala grupperingar spridda över landet. De lokala grupperna måste också ha en regional ledningsfunktion, en funktion med lokalkännedom som underlättar och möjliggör ett välorganiserat och samtrimmat arbete.

Att man i krissituationer kan arbeta välorganiserat är kanske den viktigaste skillnaden mellan frivilliga försvarsorganisationer och andra delar av det civila samhället. Det är något som frivilligorganisationen gör mycket effektivare än exempelvis fotbollsföreningen eller orienteringsklubben, även om dessa självklart också kan göra insatser i speciella situationer.

Fru talman! De frivilliga insatserna är, som jag ser det, ovärderliga i samhällets krisberedskap. Det är oerhört viktigt att vi värnar deras existens och hjälper till i deras framtida utveckling. Det finns i dag frivilliga grupperingar i ungefär 100 av landets kommuner. Förmodligen – detta vet jag – överväger ytterligare ett antal kommuner att använda frivilliga och frivilligorganisationer för att stärka den egna krisberedskapen. Därför är det viktigt att förutsättningarna för frivilliga insatser klarläggs för den enskilde, deras arbetsgivare och de berörda kommunerna. Bland annat måste frågan om de frivilligas rätt till tjänstledighet uppmärksammas och tas på allvar.

I en tid då färre individer rekryteras till värnpliktstjänstgöring minskar rekryteringsbasen till frivilligorganisationerna drastiskt. Därför måste samhället nu underlätta och hjälpa frivilligorganisationerna så att de kan trygga återväxten. Med anledning av detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 4.

Många stora och avgörande beslut för människor, familjer och verksamheter i vårt land har fattats i kammaren under den här mandatperioden. På det här området har det varit på förslag av försvarsutskottet. Jag tycker att frågor som handlar om det som hör till detta utskotts verksam-

hetsområde är av den karaktären att de förtjänar stora och breda majoriteter, men också stora och breda diskussioner.

Ibland har vi lyckats skapa dessa breda majoriteter. Jag har efter för många försökt bidra till att få till stånd stora, breda diskussioner och stora, breda majoriteter. Ibland har det lyckats, ibland har det inte lyckats.

Eftersom detta är den sista debatten vill jag framföra mitt tack till kamraterna i utskottet. Vi har haft, tycker jag, många trevliga och gemytliga debatter och överläggningar tillsammans både i utskottet och här i kammaren. Ett speciellt tack vill jag framföra till de ledamöter av riksdagen som inte söker väljarnas förtroende inför den nya period som vi får efter höstens val.

Jag vill också tacka statsrådet för att hon oftast ställer upp när vi har de stora och viktiga debatterna i kammaren inom det här området. Den personal som finns på Regeringskansliet bistår också oss här i riksdagen med upplysningar och kunskaper som är värdefulla och ovärderliga för oss. Stort tack för det!

Allra sist vill jag rikta ett stort tack till utskottskansliets personal. Ni har en utomordentlig förmåga att förstå, fatta och sammanfatta ibland, ganska ofta förresten, ostrukturerade diskussioner och resonemang som förs i utskottet. Och ni gör det på ett sätt som länder er till heder. Ni bistår mig och också övriga ledamöter i utskottet, oaktat partikulör, på ett sätt som länder er till heder. Ni gör det med råd och dåd, och ni gör det med integritet. Ni gör det på ett sådant sätt att riksdagen som institution hedras. Stort tack för det!

Anf. 2 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Det var många vänliga ord i ordförandens inledning. Det är trevligt att ha ministern här. Jag instämmer i detta. I övrigt vill jag börja med att yrka bifall till reservation nr 1, Den nationella krishanteringsförmågan.

Vilka är nu de viktigaste frågorna för svensk och Sveriges säkerhet framöver? Det grundläggande är alltid, enligt min mening, att aldrig slå sig till ro och tro att kriser, krig och terroraktioner, katastrofer hör historien till. Det är grundläggande att ständigt vara beredd på att det oväntade kan inträffa och att ständigt ha en förmåga att hantera kriser och krig. Sverige måste ständigt bära på en beredskap för åtgärder vare sig det gäller att bekämpa en terroraktion, hantera en naturkatastrof eller slå ned ett hot riktat mot vår suveränitet.

Vem kunde förutse stormen Gudrun? Vem kunde ana en katastrof av det slag som briserade annandagen 2004 och som kom att leda till ett oerhört lidande, psykiskt och fysiskt, dödsfall och materiell förstörelse? Vad vi säkert vet inför framtiden är att nya hot och katastrofer kommer att inträffa. Lika säkert som det har vi i dag ingen aning om var och i vilken omfattning den kommande krisen uppstår eller slår till.

Vad händer närmast och var? Är det en terroristattack mot en strategisk funktion i samhället, eller är det en ny naturkatastrof? Det är omöjligt att veta. Det vi kan göra är att rusta oss för det oväntade, att skaffa oss den försäkring som innebär en garant för medborgarnas säkerhet och trygghet.

Den regering och regeringschef som fått förtroendet att leda landet har också det yttersta ansvaret för att den yttre och den inre säkerheten

för medborgarna har ett innehåll. Det är just de här verktygen för kris-
hantering, hur de ska se ut och hur de ska organiseras, som den här de-
batten handlar om. Vad har vi lärt av historien som vi kan ha nytta av
inför framtiden? Har erfarenheterna från stormen Gudrun och tsunamika-
tastrofen just pekat på de brister vi har i den svenska modellen för kris-
hantering, något som vi kan lära oss av inför framtiden? Har vi lärt av
misstagen?

Vidare bör det också sägas i de här sammanhangen att krigsorganisat-
ionen, insatsorganisationen, är helt lämnad utanför i det här betänkandet.
Vi kan säga att allt handlar just i dag om den civila krishanteringen.

Den svenska säkerhetspolitiska debatten präglas just nu i stor ut-
sträckning av det här vidgade säkerhetsbegreppet, som inte är styrt från
något håll. Det handlar om snöoväder, översvämningar, sjukdomar, alltså
slumpens skördar. I den här kantringen av debatten ligger alltid en up-
penbar risk att pendeln slår för långt och att man negligerar behovet av
en militär dimension i säkerhetspolitiken. Det förtjänar alltid att påpekas,
när man diskuterar säkerhet, att det aldrig föreligger något nollsumme-
spel mellan det civila försvaret och militär säkerhet. Sverige måste vara
väl rustat vare sig det är en naturkatastrof eller en terroristaktion riktad
mot vårt land. Händelserna i Thailand visar ganska väl vad som kan
hända om vi inte har beredskap för det oväntade.

Fru talman! Den civila krishanteringen i vårt land fungerar i huvud-
sak bra. Därom är nog de flesta överens. Men i en väldigt central del
saknas det fortfarande en viktig pusselbit, nämligen en central funktion i
Regeringskansliet.

Större kriser hamnar alltid i knät på den politiska ledningen. Det för-
utsätter att den politiska ledningen har full möjlighet att agera för att
kunna prioritera resurser, initiera åtgärder hos berörda myndigheter. Till
det här kommer också information till medier och befolkning. För att
kunna göra detta krävs den här politiska auktoriteten. Just detta faktum
talar för att krisledningsfunktionen ligger nära den politiska makten.
Vidare är myndighetsnivån, om det krävs samarbete med andra länder,
inte den rätta för den här typen av överläggning.

Förvisso talas det om en beredskaps- och analysenhet och om att den
har inrättats i Regeringskansliet, men vad vi känner till så här långt är
den inte i drift. I det här skedet är den bara verksam till namnet, på pap-
peret, skulle jag säga. Så längre än till beteckningen för den centrala
funktionen har inte regeringen förmått eller velat gå. Där slutar regering-
ens förmåga.

Tyngdpunkten i kritiken mot hur tsunamikatastrofen hanterades rik-
tades i huvudsak mot avsaknaden av den här centrala krisfunktionen i
Regeringskansliet. Regeringen hade inte förmåga att leda och samordna
vid en större kris. Det var inte personliga brister i den delen, utan det var
avsaknaden av den här organisationen.

Jag skulle vilja fråga ministern, när hon nu sitter här: Känner för-
svarsministern till det här begreppet, krisledningsfunktion i Regerings-
kansliet? Annars får jag väl nedteckna det på en minneslapp och över-
lämna den till chefen för försvar och beredskap.

Till saken hör också att det fanns en sådan funktion tidigare i Rege-
ringskansliet, men den nedmonterades av nuvarande statsministern 1997.
Mot bakgrund av det kaos som rådde i kansliet timmarna och dagarna

efter katastrofen i Thailand och de konsekvenser som det har fått för regeringen Perssons trovärdighet när det gäller att leda landet under besvärliga förhållanden är jag övertygad om att han ganska bittert ångrar nedmonteringen av den funktionen.

Dessutom har utredning efter utredning pekat på behovet av en funktion som understöder regeringen i samband med en stor kris. Sårbarhets- och säkerhetsutredningen sade just det här i maj 2001. Lednings- och beredskapsutredningen sade i februari 1999 ungefär samma sak. Försvarsberedningen sade också det här i januari i år. Till sist pekade Hirschfeldts katastrofkommission ut just den här delen som den mest avgörande anledningen till att Sverige inte har och kan ha en fungerande krisledningsfunktion.

Resultatet måste i det här skedet betecknas som magert, när jag tittar i betänkandet. Utredning efter utredning och också utvärderingen från Hirschfeldtkommissionen omkring tsunamin pekar på det här. Det går alltså inte, enligt min mening, att leda landet på ett bra sätt i en stor kris utan att man har det här redskapet, krisledningsfunktionen. I betänkandet ges inte heller någon tydlig vägledning om vad majoriteten egentligen syftar till med sina förslag till förbättrad organisation för ledning i samband med större kriser.

Vid nästa större kris kan det också vara så att statsministern är bakfull och inte kan nås för en kommentar, att vi har en försvarsminister som har influensa och inte får störas och andra ministrar som inte är tillgängliga av olika orsaker för ett besked. Då kommer Sverige att hamna precis i samma situation som vid annandagen för ett och ett halvt år sedan. Krishantering hamnar på efterkälken i förhållande till vad som skulle ha varit möjligt med en bättre organisation just i Regeringskansliet. Vi kommer att få se hållögda statssekreterare löpa gatlopp i medier för att deras utsagor om vad som gällde svänger från gång till annan. KU kommer att överbelastas med ärenden omkring vad som kommer att hända.

Sverige behöver en fungerande krisledningskapacitet i hela kedjan från regeringen ut till myndigheter och kommuner. Det får inte handla om prestige.

Enligt betänkandet sätts nu hoppet till en krisledande myndighet, förmodligen en organisation som regeringen hoppas kunna ta ledartröjan och ansvaret för vid nästa större kris – en supermyndighet som ska bestämma över andra myndigheter. Förslaget från regeringen är att Räddningsverket och KBM ska fusioneras på något sätt. Ingen vet hur. Det vi vet är att den här skapelsen, Räddningsverket och KBM, i bästa fall någon gång under 2008 kan vara i funktion.

Fru talman! Vi har en situation i dag med en beredskaps- och analysenhet som inte är i funktion och som dessutom saknar just krisledningsfunktionen, nämligen att kunna vara operativ i ett inledningsskede av en kris som är av sektorsöverskridande karaktär, vidare en supermyndighet som det kanske kommer att dröja två år innan den är i drift.

Dessutom vet vi alla att när alla verktyg och organisationer är på plats måste de övas på längden och på tvären. Men hur ska man kunna öva när de här verktygen inte är på plats? Ansvaret för samordning och ledning är ett regeringsansvar, ingen myndighetsuppgift. Vi har provat den här varianten tidigare med KBM, som i de skeden när storkriser varit ett faktum inte befunnit sig på banan över huvud taget.

Vi behöver inte nya myndigheter som regeringen kan gömma sig bakom när det stormar rejält. Vi behöver regeringar som kan och vill leda landet i lägen som kräver handfasthet och ansvarstagande.

Anf. 3 ALLAN WIDMAN (fp):

Fru talman! Krishantering har blivit ett välkänt och hemtamt begrepp för många svenska medborgare. De händelser som har föranlett denna insikt och gjort detta begrepp så tillvant för oss alla är de katastrofer som vi upplevt genom Estonia, genom stormen Gudrun och genom tsunamin.

Ola Sundell var inne på dels de utredningar som har gjorts i syfte att blottlägga de brister som funnits när det gäller nationell krisberedskap, dels de förslag som har kommit fram för att stärka vår förmåga att möta kriser på nationell nivå.

Innan jag gick in i kammaren i dag tänkte jag att jag delvis skulle åskådliggöra detta genom att peka på några av de utredningar som genom åren har berört just de här områdena. Jag vill understryka att detta inte på något sätt är någon fullständig redovisning av utredningarna utan ett urval, dessutom ett urval som begränsas av min förmåga att bära tung litteratur.

Lära av Estonia kom ur tryck 1999, berör de brister som vi har på nationell nivå och tangerar olika förslag för att förstärka vår krisberedskap. Den 11 september 2001 inträffade en stor katastrof i ett annat land. Det föranledde tillsättandet av en elfteseptemberutredning som trots att den initialt i sina direktiv inte hade att se över frågan om en krishanteringsfunktion i Regeringskansliet ändå spontant tog upp det. Vi har från tidigare på 90-talet *Ett säkrare samhälle* av Hot- och riskutredningen som berör de här frågorna. Vi har *Säkerhet i en ny tid* som kom 2001, och vi har dessutom Åke Petterssons välkända utredning om sårbarhet och säkerhet som föreslog en krishanteringsfunktion i regeringen.

Regeringen ville dock inte införa en sådan funktion. Man menade att det fanns konstitutionella hinder för detta. I stället gick man till riksdagen våren 2002 och utfäste en rad löften om vad man skulle göra i stället. De löfterna finns nedtecknade i regeringens proposition 2001/02:158.

Det handlade om att vi skulle bli bättre på att öva. Vi skulle framför allt koncentrera denna övningsverksamhet på de samordningsproblem som finns inom varje regeringskansli. Man lovade att förbättra våra möjligheter att analysera krissituationerna när de uppstod och också bli bättre på att föra ut information i samhället och ta emot information i samband med olika krissituationer.

De som har följt vårens granskningar i konstitutionsutskottet och också tagit del av expertrapporter och förslag från Tsunamikommissionen vet hur det gick. Det blev inte några samordningsövningar i Regeringskansliet förrän efter tsunamin. Det har fortfarande den dag som i dag är inte inrättats någon enhet för att förbättra vår förmåga till analys och information i Regeringskansliet. Den är möjligen inrättad, men den är, som Ola Sundell tidigare påpekade, inte operativ och kommer inte att bli det förrän tidigast den 1 januari 2007.

Alla de här förslagen ledde ingenvart när det gäller frågan om krishanteringsfunktion i Regeringskansliet. Däremot lades ett nytt förslag fram av Försvarsberedningen den 9 januari i år. Det förslaget handlar strängt taget om två delar. Dels bekräftar man behovet av en analys- och

beredskapsenhet, dels menar man att Sverige bör organisera och inrätta en krisledande myndighet.

De förslagen har nu blivit till en proposition som ligger på riksdagens bord och som ska avgöras efter den här debatten. Vad man kan konstatera, fru talman, är att det har varit väldigt mycket snack och lite verkstad så här långt. Ännu känner jag mig inte övertygad av kraften i regeringens förslag. Analys- och beredskapsenheten är inte operativ, och frågan om den krisledande myndighet som nu föreslås ska utredas på nytt. Tidigast i höst ska vi få närmare detaljer om vad den här myndigheten innebär, hur den ska se ut och vilka funktioner den ska ha.

Jag vill avsluta med några mementon från Allians för Sverige när det gäller hur den här krisledande myndigheten bör utformas.

Vi har i vår motion påpekat att det är en brist när man säger att utredningen begränsas av grundlagen. Den får inte föra fram några förslag som innebär att man kommer i konflikt med regeringsformen. Varför är detta problematiskt? Vi tror att detta är problematiskt därför att i grundlagen finns inskriven en mycket tydlig regel om alla myndigheters självständighet, både i förhållande till regeringen och i förhållande till andra myndigheter. Ska man då skapa en myndighet som ska prioritera resurser och samordna resurser nationellt och tvärsektorielt kommer naturligtvis en sådan ambition snabbt i konflikt med grundlagen.

I propositionen föreslås också att relevanta delar av Statens räddningsverk och Krisberedskapsmyndigheten ska föras samman. Av någon anledning sägs det inte rakt ut i propositionen att det är detta som ska bli den krisledande myndigheten, men det har försvarsministern på efterföljande presskonferenser när propositionen har presenterats klargjort och bekräftat. Det är detta som ska bli den krisledande myndigheten. Men det faktum att det inte nämns i propositionen stökar till det lite för den som läser och försöker förstå.

Det viktiga vid en sammanslagning av Räddningsverket och KBM är att man är restriktiv, tror jag. Den nya krisledande myndighet som skapas ska inte i onödan tvingas ha verksamheter som är irrelevanta för dess viktiga uppgift. Detta är någonting som vi understryker i våra reservationer från alliansens sida. Vi är också bekymrade över att den modell som man väljer för att aktivera den krisledande myndigheten vilar på och förutsätter ett beslut i varje enskilt fall från regeringen. Det är möjligt att den lösningen är den enda konstitutionellt acceptabla, men vi tror att det är viktigt att den som utreder myndigheten också utreder på vilka sätt vi kan garantera att myndigheten kommer i arbete och får ett mandat när krisen väl är framme.

Skälen till oro på den här punkten är flera. Det viktigaste skälet är att Sverige i krislägen inte har visat sig snabbt kunna fatta de rätta besluten alla gånger. Ett exempel på detta är vår hantering av tsunamikatastrofen, som trots ett mycket utdraget krishanteringsskede inte under 14 dagar föranledde några förmella regeringsbeslut.

Fru talman! Jag instämmer naturligtvis i de yrkanden som har framförts av mina kolleger inom alliansen men har inte själv för avsikt att yrka på något.

Anf. 4 ELSE-MARIE LINDGREN (kd):

Fru talman! Jag önskar inleda med att säga att jag är glad över att vi har det förslag till beslut som nu ligger på riksdagens bord i ett så angeläget ärende som samverkan vid kris för ett säkrare samhälle. Det ska vi alltså nu behandla.

Ni som har läst förslaget kan tydligt se att Kristdemokraterna och jag själv har bidragit aktivt. Många motioner från mig är skrivna under mina första månader här i riksdagen. Jag kan konstatera att tiden och verkligheten har hunnit i kapp förslagen. En viss besvikelse känner jag dock över att så mycket av innehållet i svaret på mina motioner fortfarande skjuts på framtiden och göms i utredningar och översyner och eventuellt en ny lagstiftning.

Det har gått några år sedan motionerna skrevs. Hade vårt agerande varit annorlunda om regeringen hade tagit till sig förslagen? Ja, jag tror det.

Fru talman! Det har emellertid varit intressant att vara med i Försvarsberedningens arbete med framtagandet av en strategi för Sveriges säkerhet. Jag vet inte om Allan visade den, men den är det underlag som vi har till propositionen.

Många diskussioner har förts om vikten av att stärka vår säkerhet, att använda en bred uppsättning instrument och att vidta åtgärder snabbt. En slutsats som vi drog i Försvarsberedningen är att vi behöver en förändrad syn på vår säkerhet genom att det löpande arbetet måste hållas samman bättre. En annan slutsats handlar om hur vi arbetar med säkerhet och ansvarsfördelning mellan departementen. Här behövs en översyn liksom när det gäller indelningen i utgifts- och politikområden. Det saknar jag i betänkandet.

Fru talman! Det har förekommit ett antal utredningar som Allan Widman och även Ola Sundell har berört om förslag som rör ledning och samordning vid akuta kriser. Jag delar den uppfattning som dessa företrädare här har talat om när det gäller en krisledande central funktion i Regeringskansliet.

Ett antal utredningar har visat på detta. Den utgångspunkt som jag har är Sårbarhets- och säkerhetsutredningen, som pekar på att kriser som inträffar lokalt, regionalt eller inom en avgränsad sektor ofta hanteras på ett bra sätt. Den synen delar vi kristdemokrater. Svagheter i systemet ser vi i de sällan förekommande men allvarliga kriser som är av sektorsövergripande karaktär. Det är då vi behöver ett komplement till ansvarsprincipen, som är en viktig grund för vår förmåga att hantera kriser.

Vi kristdemokrater ställer oss bakom förslaget om att inrätta en krisledningsfunktion på central myndighetsnivå. I Försvarsberedningen studerade vi olika modeller och till slut stannade vi för en i förväg utpekad funktion för operativ ledning. Vi menar att samhällets ökade sårbarhet och sektorisering kräver att ledningsförhållanden under dessa allvarliga kriser vinner på att det finns enkla rapportvägar som är kända av alla.

Jag tror och är övertygad om att det blir en kraftsamling av ledningskapacitet och ledningskompetens som annars skulle spridas ut på kanske upp till ett 30-tal myndigheter. Dessutom blir det enklare för länsstyrelser och kommuner att veta vart de ska vända sig i en svår situation. Jag hoppas också att tonvikt nu läggs på utbildning och realistiska övningar och

att detta måste vara obligatoriskt för alla berörda. Inte minst gäller det också uppföljning och utvärdering i alla sammanhang.

Jag vill passa på att fråga statsrådet, som ändå är här, om den övning inom Regeringskansliet som det står om i betänkandet på s. 27 har genomförts. Hur gick det? Scenariot var ett allvarligt oljeutsläpp i Östersjön orsakat av ett terroristangrepp. Övningen skulle genomföras i maj månad.

Fru talman! Jag blir emellertid förvånad över att man redan nu i förväg i betänkandet och i allmänna diskussioner som har förts låser fast de slutliga organisatoriska lösningarna innan den nya funktionen på myndighetsnivå beträffande uppdrag och förmåga har kartlagts. Detta leder till onödiga låsningar och kan motverka ändamålet med förändringarna. Ibland går det faktiskt lite för snabbt enligt min mening.

Fru talman! I vår motion anser vi i alliansen att det är av största vikt att frågan om ansvaret för finansiering vid akuta och omfattande kriser inte fördröjer en effektiv resursanvändning till exempel av organisatorisk karaktär eller när det gäller organisationskultur. Detta måste bort. Så långt det är möjligt ska finansieringsfrågan vara utklarad i förväg.

Fru talman! Katastrofer och kriser sker runtom i världen. Det kan vi bevittna varje dag, inte minst i dag, genom massmedierna. Vi kristdemokrater menar att Sveriges förmåga att med mycket kort förvarning lämna understöd och hjälp på ett katastrofområde bör utvecklas. Hjälp ska kunna lämnas under extrema förhållanden såväl inom som utom landet och verka som stöd och komplement till den drabbade regionen eller till internationella hjälpprogram.

Genom att utveckla Försvarsmaktens och Räddningsverkets förmåga till luftburna katastrofinsatser inom ramen för den humanitära samordningen kan materiel och förnödenheter för överlevnad, förläggning, vattenrening och sjukvård mycket tidigare nå drabbade områden som inte kan nås genom sjö- eller vägtransporter. Detta var vi överens om i Försvarsberedningen. Jag saknar detta avsnitt i propositionen och skulle vilja ha en förklaring av statsrådet.

Fru talman! Slutligen vill jag säga att Försvarsmakten kan utgöra en viktig resurs vid stora olyckor och extraordinära händelser. Det har man visat prov på under många år, inte minst under stormen Gudrun. Det är mycket viktigt i ett samhällsperspektiv att Försvarsmakten kan användas. Det ligger i Försvarsmaktens uppdrag att, förutom att lösa svåra uppgifter i internationell tjänst, också visa upp den unika krishanteringsorganisation som man faktiskt har. Försvarsmakten har en enastående affärsidé: Krishantering. Och det behöver samhället i dag.

Jag yrkar bifall till reservation 2 under punkt 4.

Anf. 5 TONE TINGSGÅRD (s):

Fru talman! Jag tycker att det i dag kan finnas skäl att lite kort gå tillbaka i historien, inte av sentimentala skäl för att det här är den sista debatten under mandatperioden, utan för att det kan vara av värde att peka på den spännande utveckling som vi har varit med om. Det går kanske inte att peka på någon exakt startpunkt, men jag menar att en avgörande punkt var när den försvarsberedning som arbetade under andra hälften av 90-talet i enighet kunde slå fast att en militär invasion inte var det främsta hotet mot vårt land under överskådlig tid. Det var ett betydelsefullt konstaterande.

Samtidigt är det i efterhand intressant att se att det tog oss åtta nio år efter kalla krigets slut att komma dithän. Det är värt att minnas när vi ibland har synpunkter på utvecklingen i länder i vår närhet.

Det var en viktig utgångspunkt för försvarsbeslutet år 2000 då den stora omställningen av Försvarsmakten inleddes på allvar men också för den följande Sårbarhetsutredningen med Åke Pettersson som utredare. Den ledde till inrättandet av Krisberedskapsmyndigheten år 2002. Försvarsbeslutet 2004 var en fortsättning på den omorganisation som påbörjades år 2000. Det betänkande som vi behandlar i dag är också ett viktigt och nödvändigt led i det ny- och omtänkande som dagens hot och risker kräver.

Därför känns det tillfredsställande och logiskt att yrka bifall till förslaget i betänkande FöU9, *Samverkan i kris*, som omfattar en strategi för samhällets säkerhet. Det ger det nödvändiga ramverket för samhällets samlade arbete med att stärka säkerheten inför de hot som vi ser som de främsta i dag.

Betänkandet behandlar även motioner från allmänna motionstiden under hela mandatperioden, Riksrevisionens framställning angående kommunal beredskap för oljekatastrofer med följdmotion samt en grönbok om ett europeiskt program för skydd av kritisk infrastruktur.

Liksom i de tidigare nämnda besluten år 2000, 2001, 2002 och 2004 är riksdagens samtliga partier väldigt överens i viktiga principiella frågor om inriktning och verklighetsbeskrivning även när det gäller detta betänkande. Jag är övertygad om att den politiska nivån faktiskt har varit mycket pådrivande i den utveckling som vi har varit med om och att enigheten om grunderna haft en ovärderlig betydelse i den pådrivande rollen. Jag är också övertygad om att det arbetssätt som regeringen valt, med en försvarsberedning där riksdagens alla partier finns med för att bereda frågorna, har spelat en stor roll för detta resultat.

I januari i år kunde beredningen lämna över sitt betänkande till försvarsministern. Det var inte tjockt men innehållsrikt. Jag har svårt att tro annat än att samtliga ledamöter i Försvarsberedningen måste känna sig nöjda med hur regeringen har tagit hand om innehållet i betänkandet. Det innehåller två avvikande meningar i frågor som, om undertecknarna ursäktar, inte riktigt förmår störa helheten. Ingen av dem har heller följts upp i reservationer i det utskottsbetänkande som vi nu debatterar.

I propositionen för regeringen, precis som beredningen, ett resonemang om hur man bäst löser de särskilda problem som uppstår när tvärssektoriella händelser inträffar, det vill säga de tillfällen där ansvarsprincipen, som är en av grundpelarna i svensk krishantering, inte räcker och kanske till och med motverkar en effektiv krisledning. Beredningen ägnade mycket tid, resonemang och studier åt den frågan. Det är självklart egentligen eftersom det var den principiellt svåraste.

Efter att ha kommit fram till vad som krävs eller vilka funktioner som behövs, och på vilka nivåer, för en bra krishantering blev vi omsider ense om att det operativa krishanteringsarbetet borde ligga på en myndighet. Då uppstod frågan om det skulle vara olika myndigheter varje gång beroende på krisens art eller om det skulle vara en i förväg utpekad, det vill säga samma myndighet varje gång. Till slut var det respekten för det professionella kunnandet i krishantering som gjorde att vi fastnade för att föreslå en myndighet utpekad i förväg, alltså samma vid varje kris. Det är

också vad regeringen föreslår, nämligen ett system med en i förväg utpekad myndighet som, när behov uppstår och efter beslut av regeringen, har mandat att leda och samordna andra myndigheter. Mandatet ska vara tidsbegränsat.

Vilken denna myndighet ska vara har Försvarsberedningen inte haft synpunkter på. Regeringen avser att snabbt utreda det. Här är det på sin plats att påpeka att regeringens och beredningens förslag att lägga samman relevanta delar av Krisberedskapsmyndigheten och Statens räddningsverk inte kopplas till resonemanget om en krisledande myndighet vare sig i propositionen eller i Försvarsberedningens betänkande. Det har en annan grund, nämligen att förutsättningarna för krisberedskapen har ändrats så att man behöver göra en översyn av gränsdragningen. Det finns naturligtvis inte heller någonting i propositionen eller betänkandet som säger att den sammanslagna myndigheten inte skulle kunna vara krisledande.

Regeringen har heller inga invändningar mot beredningens syn på krishantering som en process som ständigt måste omprövas, övas och utvärderas. Likaså menar regeringen, i linje med beredningens tankar, att det är viktigt att ta vara på frivilligkrafter i krishanteringsarbetet. Man vill undersöka möjligheten att vidga kretsen av organisationer, utöver försvarets frivilligorganisationer, så att andra ideella och demokratiskt uppbyggda organisationer kan komma i fråga för ekonomiskt stöd. Utbildning av frivilliga bör prövas. Man välkomnar naturligtvis etablerandet av frivilliga resursgrupper i många kommuner.

När propositionen behandlades i utskottet var uppslutningen kring de här förslagen total. Utskottet välkomnar att en beredskaps- och analysenhet inrättats i Regeringskansliet, att övningsverksamheten sedan 2003 bedrivs systematiskt och med särskild glädje att regeringen vill utvidga användarkretsen i kommunikationssystemet Rakel. Utskottet har inga invändningar mot de lagförslag som regeringen presenterar.

Fru talman! Mot den bakgrund som jag just har givit känns det förstås både otillfredsställande och ologiskt att FöU9 innehåller en rad reservationer som jag härmed yrkar avslag på. Jag ska kommentera några av dem.

Jag vill börja med att återigen anknyta till vårt speciella arbetssätt. Att vara ledamot i Försvarsberedningen innebär förvisso mycket arbete. Men ledamöterna har också ett stort ansvar att förankra det gemensamma arbetet i de egna partigrupperna, inte minst i de fall när ledamöterna i beredningen inte är desamma som i utskottet. När man läser reservationerna till detta betänkande undrar man om den förankringen verkligen har skett på alla håll.

När man lyssnar till debatten i dag förstår man att den här kunskapsöverföringen är svårast när den ska gå från Ola Sundell till Ola Sundell. Särskilt gäller det reservation nr 1. Det är visserligen inte helt lätt att förstå vad som avses i alla stycken, men en tolkning skulle kunna vara att man trots allt anser att riksdagen ska ha synpunkter på hur regeringen organiserar sitt arbete. Det står i strid med vad samma partier givit uttryck för i Försvarsberedningens arbete. Det är oklokt ur den synpunkten att man ska kunna utkräva ansvar. Det är dessutom helt motsägelsefullt i förhållande till reservation nr 5 där man visserligen felaktigt, men ändå, förebrår regeringen för att låsa de slutliga organisatoriska lösningarna

innan den nya funktionen kartlagts. Trots all denna kritik mot reservation nr 1 måste man säga att reservationen är ett fall framåt jämfört med motionen som den bygger på, för den var totalt obegriplig.

Reservationerna 2, 3, 4 och 6 verkar ha tillkommit mer för att tillfredsställa ett behov av att skriva än för att tillföra något nytt.

Reservation 5 har jag redan berört. Den bygger på en missuppfattning, dels av propositionens förslag, dels av vad betänkandet behandlar, nämligen proposition, motioner, grönbok och framställning och ingenting annat.

Reservationerna 7 och 8 är det lättare att känna sympati för. Men utskottets överväldigande majoritet är tillfreds med att Riksrevisionens förslag bereds i Regeringskansliet. Så långt om detta.

Det är försvarsutskottets sista debatt för mandatperioden, och det hör till med några tack. Jag vill tacka utskottskamraterna för många och ibland hårda debatter i kammaren och för trivsel och omtanke i utskottet. Jag vill särskilt tacka Erling, Berit, Lars, Britt-Marie och Ola, som inte är här, som av egen kraft har bestämt sig för att vi inte ska träffas mer i sådana här givande sammanhang. Och sist men inte minst vill jag tacka kansliet. Vare sig det gäller reseplanering, omdisponering av arbetschema, tolkning av alla våra intentioner, illa skrivna eller knappt uttalade, så har ni bestått proven. Och då har jag ändå inte sagt någonting om reservationer.

Anf. 6 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Äntligen fick man höra ett humorns ord från vice ordföranden. Det tackar vi särskilt för i denna arla morgonstund. Men det var kriser som vi skulle diskutera och inte förmågan att vara humoristisk i olika sammanhang.

Det som vi är väldigt överens om är att de så kallade vanliga kriserna och katastroferna hanteras på ett utmärkt sätt av de myndigheter och den geografiska organisation som vi har i form av kommuner och länsstyrelser.

Men – här kommer detta *men* in och det som också saknas i betänkandet – när det är kriser av en karaktär som är sektorsöverskridande har Sverige inte detta redskap att på ett effektivt samordna, initiera och leda i en katastrofsituation. Och den här konstiga reservationen, om jag nu får använda Tone Tingsgårds vokabulär, utgår just från denna del, nämligen att man i år efter år och i utredning efter utredning när det gäller den största katastrof som har drabbat Sverige, kan man väl säga, har pekat på den här bristen att inte kunna samordna i inledningsskedet av en stor kris. Detta viftar Tone Tingsgård bort och tycker att det är strunt och ingenting som vi behöver ta till oss.

Då måste jag ställa en fråga. När vi nu har ett betänkande som på något sätt skulle vara avslutningen på det gamla och inledningen på det nya, borde då inte Tone Tingsgård känna en oerhört stor besvikelse över att betänkandet inte svarar upp mot förväntningarna på denna punkt? Man talar om en beredskaps- och analysenhet, men den är ju inte ens operativ i dag, så långt efter en katastrof. Till detta följer också den här supermyndigheten. Om man nu ville få denna myndighet operativ omedelbart, måste man då gå över en sammanslagning av Räddningsverket och KBM? Varför inrättar man inte denna supermyndighet omedelbart?

Anf. 7 TONE TINGSGÅRD (s) replik:

Fru talman! Ola Sundell har suttit med i Försvarsberedningen ganska länge och deltagit i de diskussioner som vi har haft där och vet mycket väl hur stor omsorg och hur mycket tid som vi har ägnat åt att hitta en väldigt relevant organisation för krishantering, där vi har koncentrerat oss på det som är viktigt och det som är riksdagens uppgift, nämligen hur myndigheten organiseras. Vi har vridit och vänt på alla tänkbara begrepp. Det är det ena som jag vill säga.

Det andra som jag vill säga är att det väl ändå är klokt, förnuftigt och sansat att inrätta denna krisledande myndighet först, innan man läser lösningen till en koppling i Regeringskansliet som vi från riksdagens sida egentligen inte har så mycket med att göra?

Anf. 8 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Tone Tingsgård säger att riksdagen inte har med detta att göra. Vi talar om svensk säkerhet, om enskildas säkerhet, om den yttre och inre säkerheten. Och här säger vice ordföranden i försvarsutskottet att vi inte har någonting med detta att göra utan att det är en regeringsfråga.

Men om regeringen nu inte sköter detta, Tone Tingsgård, då finns det väl skäl för riksdagen att peka, och peka med hela handen, på detta. De här frågorna har ju varit uppe åtskilliga gånger utan åtgärd från regeringen. Är man blind, är man döv, eller är man arrogant i den här saken? Jag menar att det är där som allvaret ligger.

Om det nu är så uppenbart att man behöver denna funktion i Regeringskansliet, finns det då inte skäl för riksdagen att vara tydlig och säga till regeringen att vi här är överens över partigränserna och att vi vill att detta ska inrättas omedelbart? Det är ju det som är avgörande för ledningen, inte att huka för regeringen. Det är ju svenska folket som vi svarar inför, inte Göran Persson och inte Leni Björklund. Det är svenska folket, Tone Tingsgård, som vi svarar inför.

Anf. 9 TONE TINGSGÅRD (s) replik:

Fru talman! Ju mer jag lyssnar på Ola Sundell, desto mer förstår jag att han inte har förstått sin uppgift i Försvarsberedningen, inte i utskottet och knappast i riksdagen. Vi har ägnat detta stor omsorg. Vi har pekat ut precis vilka funktioner som vi tycker ska finnas, och regeringen har tagit upp precis det resonemang som en enig försvarsberedning har lagt fram förslag om. Men vad vi har sagt är att vi inte ska ha synpunkter på hur regeringen organiserar detta därför att det bland annat gör det svårare för oss att utkräva ansvar av regeringen. Och det tycker jag att Ola Sundell borde ha respekt för. Jag tycker också att han lite grann ska fundera över vad det faktiskt innebär i stället för att slugga och vifta som har blivit det vanliga i den situation som vi har här.

Jag tycker att det är näst otillständigt att föra en diskussion om dessa frågor på det sätt som Ola Sundell gör när enigheten om principerna är så stor.

Anf. 10 BERIT JÓHANNESSEN (v):

Fru talman! Detta betänkande samlar flera delar inom säkerhet och krishantering som i sina funktioner och inriktningar så att säga jackar i

varandra. Målet är en samlad syn på och hantering av säkerhetsfrågorna i ett civilt och brett perspektiv. Lagförslagen sätter fokus på det fredliga samhällets behov och sätter det som behöver planeras för krigets behov till ett minimum.

Pengarna inom det civila försvaret som tidigare inriktats och prioriterats inför mobilisering och krig vänder nu så att säga helt om. Då fick det fredstida samhället nytta av det som gjordes inför mobilisering och krig. Det spillde över. Nu är det en helt annan inriktning, det vill säga att vi stärker samhällets robusthet och funktioner. Och det är naturligtvis bra också för krigets behov, alltså det värsta scenariot.

Grunden till denna utveckling har skapats i debatterna och de rapporter som har kommit från Försvarsberedningen. Detta har Tone så eminent tagit upp, så jag går därför inte in på dessa detaljer. Även Else-Marie tog upp det arbete som har skett där. Och vi vet att vi under flera år har arbetat för denna utveckling.

Även om jag känner att detta är en stor fråga, att detta är ett mycket viktigt betänkande och att detta är en mycket viktig proposition har det naturligtvis varit en ständig utveckling för att stärka samhällets funktion och skapa en bra krishantering. Men nu tas det helhetsgrepp som behövs och som ger en strategi för samhällets säkerhet. Och det är de olika nivåerna i samhällskroppen som får ett vidgat ansvar att analysera och åtgärda risker och förbereda sig på att ta hand om det som händer när det händer.

Medvetenhet och kunskap om hot och risker ger bättre möjligheter att förebygga dem men naturligtvis också att hantera det som sker, när det, trots att man förebyggt, inte räckt. Att det kommer att inträffa händelser som kan betraktas som kriser kan vi vara säkra på, men ingen vet var, när och hur de kommer att ske.

Det har inte varit särskilt mycket uppmärksamhet kring dessa frågor, på samma sätt som man till exempel diskuterat Försvarsmaktens förändring, utom på en punkt, som jag kommer tillbaka till. Jag är övertygad om att förslagen i propositionen och i betänkandet kommer att ha stor betydelse för framtiden. En bra krishantering blir dock aldrig färdig. Man kan inte säga: Nu har vi beslutat detta, och nu är det klart. Det är inte så. Det fordras att man har rätt fokus, att man ifrågasätter och förbättrar, men med den grund som vi nu sätter har vi i alla fall fått en rejäl bas att utveckla vidare från.

Fru talman! Man kan med följande beskriva det framtida krishanteringssystemet. Det finns en helhetssyn. Man går från ett stuprörstänkande till en hängränna i samarbetet mellan myndigheterna. Man inriktar sig på utbildning och övning; det gäller både medarbetare och förtroendevalda. Det ger kunskap och insikt för att ytterligare förbättra förmågan. De riskanalyser som genomförs gör det möjligt att effektivt förebygga problem och brister så att dessa inte utvecklas till kriser.

Genom att vi får en gemensam lägesbild och ett samarbete mellan olika instanser och myndigheter samt genom att inkludera medborgarna och näringslivet till att bli medvetna om risker kan alla hjälpa till både i det förebyggande arbetet och vid kriser. Sist, men inte minst, är det viktigt med korrekt och snabb information.

Betänkandet tar inte upp alla förslag och texter i propositionen. Jag vill därför lyfta fram en fråga som är viktig när utbildningarna genom-

förs. Vi måste ha ett genusperspektiv och integrera det i all utbildning just för att belysa att kvinnor och män kan drabbas olika vid kriser. Det får inte glömmas bort nu när förslagen i propositionen och betänkandet ska genomföras i verkligheten. Det ligger ett stort ansvar på Krisberedskapsmyndigheten att ta med detta när de genomför och följer upp utbildningsinsatser. Den analysen är lika viktig som när vi i internationella insatser, både de civila och de militära, arbetar med resolution 1325. Detta är en fråga som inte får glömmas bort.

Kommunerna ska göra risk- och sårbarhetsanalyser samt ha det geografiska ansvaret på lokal nivå och rapportera till länsstyrelsen. Man kan säga att dessa förslag kompletterar den räddningstjänstlagstiftning som vi antog för två år sedan. Där ska man ju också upprätta handlingsprogram och ha ett förebyggande arbete vad gäller olyckor. Det är väldigt viktigt, och jag känner att de hakar in i varandra på ett bra sätt.

Länsstyrelserna ska bli en länk mellan staten och kommunerna. De får ett utökat ansvar, bland annat som samordnare. De ska också ha regionala råd som samlar alla de intressenter, myndigheter och organisationer som finns i regionen för att kunna förbereda och vara till hjälp vid planeringen av krisberedskapen.

Det som fått uppmärksamhet är krishanteringens på regeringsnivå, och ingen förnekar behovet av en bra och genomtänkt krishanteringsförmåga på central nivå. Det har vi sagt många gånger i utskottet, och även regeringen säger att det naturligtvis är viktigt. Det ligger ett ansvar på varje departement, liksom givetvis på varje myndighet och annan organisation.

Det har inrättats en beredskaps- och analysenhet i Regeringskansliet. Den håller på att byggas upp. I utskottsbetänkandet finns redovisat vad som har genomförts och vad som planeras framgent. Man har informerat om det ansvar som åvilar alla. Man har genomfört krisseminarier, gjort scenarier, analyserat brister och visat på de förbättringar som måste till. Man ska också ha övningar. Det är dock viktigt att komma ihåg att man även tidigare haft sådana. Nu ska man fokusera ännu mer på dem.

Vid en kris behövs alla goda krafter. Därför är det viktigt att i god tid veta var dessa goda krafter med kunskap och kompetens finns och hur de ska kunna tas till vara. Jag känner att utvecklingen av de frivilliga resursgrupperna är en mycket viktig uppgift både för kommunerna och för de organisationer som inkluderas i det arbetet. Där inkluderas ju även andra än de traditionella försvarsorganisationerna.

Det finns kompetenta personer ute i samhället, personer vilkas kunskap man måste kunna använda vid en kris. Då är det viktigt att kommunerna för samtal med sina invånare just för att kunna ta till vara de resurserna, se hur de kan organiseras för att kunna användas vid en verklig kris. Tyvärr har ännu så länge endast 100 kommuner inrättat frivilliga resursgrupper, men jag är övertygad om att det efter det här beslutet, och när vi mer praktiskt börjar arbeta med det, blir en snabb utveckling.

Vänsterpartiet har ett särskilt yttrande, men det handlar egentligen inte om krishantering utan gäller de frågor som rör den säkerhetspolitiska doktrinen. I det särskilda lilla yttrandet tas frågan om Nato upp.

Fru talman! *Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle* är ett betänkande som kommer att få stor betydelse. Jag vill säga att det är ett av de viktigaste som riksdagen debatterat i år. Att sätta fokus på det förebyggande arbetet och ha en effektiv och inkluderande krishantering när

något allvarligt händer är viktigt. Det handlar om förtroendet för samhället och dess institutioner. Det handlar om att kunna läka efter en kris – både den enskilde individen, kollektivet och samhället i stort. I grunden handlar det om demokrati. Därför är det förebyggande arbetet och utvecklingen av en genomtänkt, sammanhållen och väl övad krishantering med en helhetssyn så grundläggande. Och därför är också detta betänkande och de beslut som ska fattas så väsentliga för framtiden.

Vänsterpartiet har varit med och tagit fram propositionen och står givetvis bakom betänkandets förslag. Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag i betänkandet FöU9.

Detta är min sista debatt. Jag vill rikta ett tack till mina kolleger i försvarsutskottet. Vi har haft ett sjyst debattklimat, och det har varit spännande att arbeta med er i dessa frågor.

Jag vill också rikta ett tack till vårt eminenta kansli. Vi har vid vårt kansli oerhört duktiga personer som man verkligen kan luta sig mot och få både trygghet och hjälp av. Jag vill alltså understryka det som tidigare framförts.

Slutligen vill jag även tacka Leni Björklund. Det är roligt att du är här och lyssnar. Du är nästan alltid med på våra debatter, och jag vill verkligen tacka dig för ditt engagemang för riksdagens arbete.

(Applåder)

Anf. 11 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Fru talman, ärade ledamöter i kammaren, åhörare, protokollsläsare och inte minst försvarsministern! Detta är vår allra sista debatt under mandatperioden och för min egen del också den sista som riksdagsledamot i försvarsutskottet.

Att vi i vår sista debatt diskuterar krishantering känns för min personliga del som pricken över i. Mitt försvarspolitiska engagemang inledde jag när jag gick med i Svenska Freds för ganska exakt 30 år sedan. På mitt första försvarsutskottssammanträde 1998 redogjorde jag i presentationsrundan för min ambition, min vilja, med arbetet som riksdagsledamot. Det var att avveckla invasionsförsvaret, att verka för en fördubbling av Sveriges insatser i internationella fredsfrämjande insatser och att försöka förebygga och skapa ett skydd mot icke-militära hot som blev alltmer sannolika i takt med att de militära hoten blev allt mindre sannolika.

Jag exemplifierade de icke-militära hoten med just samhällets sårbarhet för terrorism, IT-sabotage och miljöförstöring. De som var med då minns kanske att utskottet log overseende. Det var i och för sig inga nya idéer. Det hände i Europa, men i Sveriges riksdag var det något helt annat, och riksdagen avslög också alla förslag om att styra om försvarspolitiken, öka de internationella insatserna och att se de icke-militära hoten som de verkliga hoten under en lång rad år.

Fru talman! Efter den historiska försvarsuppgörelsen mellan regeringen och Miljöpartiet beslutade dock riksdagen i december 2004 att just avveckla Sveriges militära invasionsförsvaret. Vi beslutade att fördubbla ambitionsnivån när det gällde Sveriges bidrag i internationella fredsfrämjande FN-insatser. Och nu, som jag sade, diskuterar vi och kommer att besluta om, som pricken över i, en civil krishanteringsberedskap.

Vårt förslag från utskottet innehåller bestämmelser som syftar till att kommuner och landsting ska minska sårbarheten i sin verksamhet. Kommuner och landsting får en skyldighet att ta fram risk- och sårbarhetsanalyser. De får också ett ansvar att se till att förtroendevalda och anställda får den utbildning och den övning som behövs vid extraordinära händelser. Vi skriver tydligt att planeringen inte, som tidigare, bör ta sikte på militära hot. I stället betonar vi vikten av förebyggande verksamhet.

Och det är ingen liten uppgift. Någon har tidigare här i debatten nämnt stormen Gudrun, som är ett exempel på de civila kriser som samhället kan utsättas för och också ett exempel på de klimatstörningar som blir allt vanligare till följd av växthuseffekten. Stormen Gudrun kostade samhället inte bara dödsoffer utan också oerhörda ekonomiska summor. Ändå – det är viktigt att understryka – är detta bara början och en liten, nästan marginell företeelse när det gäller just hotet mot samhället från klimatstörningarna.

På en regeringskonferens i Kanada för ett antal år sedan jämförde man konsekvenserna av växthuseffekten med konsekvenserna av kärnvapenkrig. Man räknar med att växthuseffekten kommer att producera långt fler flyktingar än vad som produceras av krig. Vi har i dag mellan 30 och 40 miljoner flyktingar, varav 98 % direkt eller indirekt flytt från krig. Med en fortsatt växthuseffekt talar man om flyktingströmmar på uppemot 200 miljoner människor. Det innebär att växthuseffekten kan komma att destabilisera världens demokratier och världens ekonomier långt mer än vad krig har gjort. Det innebär också att växthuseffektens konsekvenser kommer att kosta samhället oerhörda ekonomiska resurser som kommer att vara fullt jämförbara med militärutgifterna. Och detta är bara ett av de olika icke-militära hot som vi har att hantera, försöka förebygga och skapa en beredskap från samhället att möta.

Allt som behöver göras står naturligtvis inte i regeringens förslag till ny lag. Men vi i utskottet och Miljöpartiet bedömer i alla fall att den nya lagen är, som vi skriver, ett steg i rätt riktning.

Fru talman! Mycket har ordats om krisledning. Vi i majoriteten anser att det är regeringen som måste besluta om Regeringskansliets inre organisation. Jag har dock ett bra tips till försvarsministern att ta med till regeringen när det gäller just detta organiserande.

Vi har ju haft två stora nationella katastrofer som drabbat Sverige i modern tid: flodvågskatastrofen 2004, som kostade drygt ett halvt tusen svenska medborgare livet, och Estoniakatastrofen 1994, som också kostade drygt ett halvt tusen svenska medborgare livet. Båda dessa nationella katastrofer uppvisade likheter i samhällets bristande förmåga att hantera krisen långsiktigt. Dock finns det en stor skillnad i den omedelbara, inledande krishanteringsförmågan.

Som vi alla känner till och har hört till näst intill leda kom efter flodvågskatastrofen ministrar släntrande först efter någon dag, om de kom över huvud taget. Det var teaterbesök, semesterresor och annat som kom emellan. Detta står i väldigt stark kontrast till Estoniakatastrofen, där statsminister Bildt agerade omedelbart. Han fick information om Estoniakatastrofen redan kl. 01.00 på natten. Det är snabbt med tanke på att fartyget sjönk kl. 00.50, bara tio minuter tidigare. Det är också snabbt med tanke på att det första civila fartyg som kom till katastrofområdet

och kunde bekräfta och verifiera att Estonia sjunkit inte anlände förrän kl. 02.10. Men statsminister Bildt hade kunskap om detta redan kl. 01.00 på natten och började arbeta omedelbart och oförtrutet under hela natten. Han reste samma dag som katastrofen till Finland med sin kommandör Svensson, höll en presskonferens och hade till och med en förklaring till olyckans orsak – som sedan kom att styra utredningen, vilket är en helt annan sak och en annan debatt. Men det är onekligen en stark skillnad på reaktionen och engagemanget.

Mitt tips till försvarsministern att ta med till regeringen är att kartlägga de exakta informationsvägarna under det här första dygnet efter Estoniakatastrofen och sedan kopiera dessa. Då har vi – kanske – en beredskap som heter duga.

Fru talman! Detta betänkande lägger ett ramverk för kommande riksdag att fylla med ett mer konkret innehåll. Det blir också nästa riksdag som får i uppgift att minska militärutgifterna i större utsträckning än vad vi har lyckats med under den här mandatperioden. Det försvar vi tidigare hade utbildade 45 000–50 000 värnpliktiga och hade förmåga att mobilisera 700 000 man. I dag har vi en försvarsmakt som utbildar 8 000 värnpliktiga och som ska kunna skicka ut 2 000 i internationell tjänst och ha 30 000 under beväpning på hemmaplan. Och fortfarande är militärutgifterna nästan lika höga! Jag tror att samtliga ledamöter i kammaren förstår att det är orimligt att dessa två helt olika storlekar på försvarsmakt ska behöva kosta ungefär lika mycket.

En förklaring till att vi inte har lyckats bättre under denna mandatperiod har varit att mycket ligger uppbundet i långsiktiga materielbeställningar, i anställd personal och i olika hyresavtal. Men vi har i alla fall under denna mandatperiod lagt grunden, med vårt gemensamma beslut att avveckla invasionsförsvaret, för att frigöra stora ekonomiska resurser under nästa mandatperiod.

Fru talman! Jag vill slutligen passa på att tacka mina utskottskolleger för ett stimulerande arbete tillsammans under de här åtta åren, och för oss de senaste fyra åren. Utan att glömma någon kommer jag aldrig att glömma Erlings helikoptrar uppe i Boden, till exempel. Jag kommer aldrig att glömma resolution 1325 på grund av Berits oförtrutna arbete. Jag kommer heller inte att glömma Berndts och Olas sociala ansvarstagande i utskottet. Jag vill också berätta att jag har uppskattat Allans stringenta problematisering i de debatter vi har haft, där vi inte alltför sällan har hamnat på liknande ståndpunkter.

Jag vill också passa på att rikta ett stort tack till kanslipersonalen, under ledning av Ingemar Wahlberg, som verkligen har stöttat oss ledamöter under alla dessa år på ett mycket förtjänstfullt sätt. Stort tack för åtta otroligt stimulerande, roliga och lärorika år i Sveriges riksdag!

Jag yrkar bifall till förslaget i försvarsutskottets betänkande nr 9. Med dessa ord, fru talman, vill jag flytta pricken över i till att bli pricken under utropstecknet!

Anf. 12 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Under arbetet med den proposition som vi nu debatterar, *Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle*, har jag flera gånger kunnat konstatera att en viktig del av tryggheten i vårt land är att när något riktigt allvarligt inträffar gör samtliga partier i riksdagen helhjärtade för-

sök att hitta varandra för att bidra till att lösa problemen, även om det inträffar under ett valår. På den punkten skiljer vi oss på ett bra sätt från det vi kan se på många av de krishärddar vi av och till panorerar i arbetet, inte minst i försvarsutskottet.

När så många svenskar drabbades av flodvågskatastrofen i Sydostasien och den partipolitiska debatten efteråt stundtals blev ganska hård, ledde arbetet i Försvarsberedningen samtidigt fram till en i det närmaste total enighet om hur den nationella krishanteringsförmågan skulle utvecklas. Det var viktigt för oss alla, och det är den enigheten som regeringen har utgått ifrån i den proposition som nu ligger på riksdagens bord.

Även om dagens debatt ibland kommer tillbaka lite grann till spänningarna tror jag nog att det är en nervositet inför den kommande valrörelsen. Jag utgår från att vi ändå ska hålla oss till själva grunden, både i beredningen och i propositionen. Det är nämligen viktigt att vi får blocköverskridande lösningar på områden som behöver präglas av stabilitet och långsiktighet, och det gäller samhällets krishantering. Jag tycker också att det är riktigt att inhämta riksdagens principiella syn på inriktningen innan de olika delförslagen, som är viktiga, genomförs.

Lite grann i telegramtext brukar jag markera att det regeringen har föreslagit att vi ska få är

- bättre förmåga att hantera svåra kriser,
- fler varningsklockor,
- en mer effektiv användning av samhällets resurser och
- bättre kriskunskap till alla som bor i Sverige.

Det känns bra att debatten hittills visat att det finns ett brett stöd för de här frågorna i riksdagen.

Precis som ett nytt säkerhetsläge har motiverat att vi har fått en ny inriktning av vårt militära försvar kräver en förändrad och breddad hotbild att Sveriges krisberedskap moderniseras. Det gamla regelverket för hur det civila samhället skulle fungera under kris hade byggts upp med kriget och invasionshotet som bas, som många har påpekat. Utvecklingen har medfört att krishanteringens resurser stegvis har behövt riktas mot andra men väl så allvarliga hot, där samhällets funktionalitet och samhällssolidariteten utsätts för allvarliga påfrestningar.

I korthet innebär stegen att vi i mitten på 90-talet lämnade det kalla kriget bakom oss och tog ett viktigt principiellt beslut om att förmågan måste handla om mer än att kunna agera när det gäller väpnad strid. År 2002 skapade vi ett nytt planeringssystem och en ny struktur för krishanteringen. Och i den här propositionen tar vi ett tredje steg, där fokus läggs på ett brett säkerhetsarbete med en stark internationell dimension, en följd av den värld vi nu lever i och är en del av, vilket också påverkar oss här hemma. Förmågan att hantera kriser står i den här propositionen i centrum.

En viktig del av propositionen är den säkerhetsstrategi som Försvarsberedningen tagit fram. Nyckeln i denna är att nå ett samlat synsätt, att mål, hot och medel ska ses i ett sammanhang. Vi behöver en bred uppsättning instrument för att stärka samhällets säkerhet. Fler politikområ-

den än tidigare måste delta i arbetet, och vi måste vidta åtgärder i hela kedjan, från orsaksförebyggande och sårbarhetsreducerande till hantlande och återuppbyggande aktiviteter här hemma och i andra delar av världen. Vi får aldrig efter det att det här beslutet har fattats glömma, och kommer aldrig att göra det heller, att krishantering är internationell. Dagens hot är oftast gränsöverskridande.

Vi måste lära oss att ge hjälp. Det har vi lång vana vid. Men vi måste också lära oss att ta emot internationellt stöd i utsatta situationer. Ibland har jag funderat på vilket som kräver mest kompetens och mest ödmjukhet, att ge hjälp eller att kunna ta emot hjälp i ett utsatt läge. Men det gäller för oss framöver.

Den breddade säkerhetssynen ska efter riksdagens beslut markeras i regeringens fortsatta arbete med att minska vår sårbarhet och höja vår krishanteringsförmåga. Vi har redan vidtagit ett par åtgärder för att förbättra vår krisberedskap. Ett exempel är den möjlighet Statens räddningsverk nu har fått genom uppdraget av regeringen att ha en expertgrupp som kan hjälpa utsatta svenskar i andra länder och som står i ständig beredskap. Rutinerna för de besluten är tydliga och bygger på den väl etablerade process vi har när det gäller Räddningsverkets internationella biståndsinsatser.

Ett annat exempel som jag vill nämna är att mindre än ett år efter stormen Gudrun kunde riksdagen fatta beslut om flera åtgärder som skulle stärka elkonsumenternas rättigheter i samband med strömavbrott. Stormen visade att vi var för sårbara när det gällde elförsörjning. I beslutspaketet fanns även ny lagstiftning. Att den kunde föras fram till riksdagen så snabbt var faktiskt en följd av den planering som hade följt av arbetet inom KBM:s samverkansområde för den här verksamheten. Ett direkt plusvärde av att också sårbarhetsreducera var att riksdagen snabbt kunde ta ställning till ny lagstiftning på ett viktigt område.

Målen för säkerheten handlar ytterst om att skydda värden, människor och självbestämmande, men också om samhällets funktionalitet och tilltron till en demokratisk samhällsmodell. De förslag till mål som regeringen med utgångspunkt i Försvarsberedningens rapport formulerat för säkerheten är att värna befolkningens liv och hälsa, att värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden, demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter, samt att värna samhällets funktionalitet.

Vi har en bra organisation för att hantera kriser på kommunal och regional nivå. Det visar bland annat erfarenheterna från Gudrun. Men vi behöver fortsätta även där. Därför föreslås en modern lagstiftning med en förstärkt krisberedskap i kommuner och landsting som ska skapa en tydlighet som krävs för en god krishantering.

Regeringen ska också se till att skapa en bra organisation för riktigt stora kriser. Självklart har regeringen en viktig roll i detta, även om regeringen inte har det operativa ansvaret så som verksamheten är organiserad i vårt land.

Vi måste också konstatera att samhällets förmåga att möta komplexa kriser på nationell nivå ska förbättras. Jag kan försäkra att det arbete som regeringen lagt fast för att stärka Regeringskansliets och därmed också regeringens förmåga på krishanteringsområdet hela tiden går framåt. Jag tycker att vi, när vi talar om allt som var så bra förr, måste erkänna att den organisation som fanns i Regeringskansliet inte var bra. Den var för

smal. Den hade ingen uthållighet, och kriskunskapen var för koncentrerad till ett fåtal personer.

Det är det som har förändrats under den period som har gått och som jag också har haft möjlighet att följa noga och emellanåt också stöta på. Och nu har vi också haft sammansatta, komplexa övningar där både myndighetssamverkan och Regeringskansliets förmåga att fungera som en stab för de regeringsbeslut som behöver fattas har tränats och prövats. Vi är bättre rustade i dag. Till det kommer att den efterlängtdade analysenhet vi har också kommer att vara operativ från och med sommaren.

Det är också så att i tsunamins fotsår har många från myndighetssidan i intervjuer och enkäter uttryckt stor osäkerhet om sin egen roll när det gäller stora och sammansatta kriser som får ett dramatiskt förlopp och som påverkar flera samhällsområden. Myndighetschefer har gett uttryck för osäkerhet om sin egen roll när det gäller att kunna värdera vad som har hänt, att kunna bedöma hur omfattande effekterna är och vad den egna myndigheten har för ansvar när det gäller åtgärder. Därför är det viktigt att Försvarsberedningen och regeringen har tagit fasta på det här och föreslår att vi ska peka ut en krisledande myndighet som kan ges ledningen i sådana situationer.

Det kan röra sig om situationer som kräver snabba insatser från flera aktörer, insatser som måste samordnas för att få ut bästa möjliga effekt. Därför föreslår regeringen i likhet med Försvarsberedningen att det bör inrättas en i förväg utpekad krisledande myndighet som efter beslut av regeringen ska kunna leda de operativa krishanteringsinsatserna på nationell nivå.

Myndigheten måste naturligtvis förberedas, och den ska ha en ordentlig nationell lägesbild. Då får vi en bättre samordning av operativa åtgärder. Den kan också användas för att ställa samman uppgifter om resursbehovet på lokal och regional nivå och matcha behovet med tillgängliga resurser. Utvecklingen av den nationella krisledningsförmågan förändrar inte ansvarsprincipen, för övriga myndigheter behåller ansvaret för sina verksamheter i kris.

Det är också viktigt att klara ut skillnaden mellan beredskaps- och analysenheten i Regeringskansliet och den krisledande myndigheten. Regeringen har ett behov av en lägesbild för att kunna fatta strategiska beslut. Den krisledande myndigheten ska verka operativt och behöver en egen lägesbild för att sammanställa uppgifter om resursbehov på lokal och regional nivå. Det är helt nödvändigt att den krisledande myndigheten och beredskaps- och analysenheten i Regeringskansliet kan samverka och att rapportvägarna blir tydliga.

Regeringen föreslår även att man ska lägga samman relevanta delar av Räddningsverket och Krisberedskapsmyndigheten. Det bedöms ligga synergieffekter i att samla arbetet med krisberedskap och skydd mot olyckor vid en och samma myndighet. Regeringen förbereder nu hur dessa två processer ska drivas framöver.

Mot bakgrund av vad som har sagts vill jag understryka att det handlar om två processer. Till både Allan Widman och Ola Sundell vill jag säga: Läs propositionen! Det är den som riksdagen ska behandla och ta ställning till, och det är den som regeringen utgår från i det fortsatta arbetet.

Vi ska också se till att det finns ordentliga varningsklockor. Den krisledande myndigheten får naturligtvis en egen lägesbild med operativt fokus och fungerar som varningsklocka. Men också samtliga länsstyrelser och särskilt utpekade myndigheter ska utveckla dygnet-runtberedskap med tjänstemän i beredskap som också har mandat att agera. Det betyder ungefär 75 tjänstemän i beredskap vid våra myndigheter, och till det kommer naturligtvis personal i beredskap inom bland annat försvarsmakt, polis, sjukvård och räddningstjänst. Det är också en viktig kunskap i dag, när vi emellanåt tror att det handlar om en eller annan tjänsteman som ska fungera som varningsklocka. Nu ska vi ha ett robust system för det.

Vi kommer också att titta på hur vi ska få en mer effektiv användning av samhällets resurser. Blåljusmyndigheternas gemensamma radiosystem Rakel ska få en vidgad användarkrets. Det handlar också om hur vi ska kunna hitta nya smarta former för civil-militär samverkan inom ramen för det nya krisberedskapssystemet. Syftet är att säkerställa att samhällets resurser används på bästa sätt utan att för den skull minska civila myndigheters ansvar att förbereda sig för svåra situationer. Det rör till exempel samhällets helikopterresurser, statens maritima resurser och våra samlade resurser för kemisk, biologisk och nukleär åverkan.

Alla dessa tre översyner som tas upp i propositionen handlar om att titta på former för civil-militär samordning. Jag tror att vi ska kunna finna smarta lösningar som sparar pengar och ökar säkerheten för våra medborgare.

Eskil Erlandsson! Det är riktigt att vi som bor i Sverige behöver mer kunskap om hur vi ska hantera kriser. Det är en viktig del av propositionen, och jag vill understryka det, om det nu har fallit i glömska när man har läst papperen.

Vi vill att utbildningen ska påbörjas redan i skolan, men den ska också kompletteras med praktisk utbildning så att vi får ett brett säkerhetstänkande i samhället. Erfarenheterna från de senaste årens stora kriser visar att det finns ett stort intresse för frivilligt engagemang. Vi behöver bli bättre på att ta till vara det engagemanget, inte minst de människor som kan ställa upp i frivilliga insatser. Vi är från regeringens sida fast beslutna att tillsammans med olika aktörer finna sätt att samverka som gör att de här frivilliga resurserna tas till vara.

Vi vill också pröva möjligheten till en särskild utbildning av frivilliga. En sådan bör riktas mot människors vilja att hjälpa till vid svåra kriser och skulle kunna genomföras med hjälp av frivilligorganisationer.

Sammantaget ska det här medverka till att vi som medborgare är bättre rustade att möta allvarliga händelser i kris.

Till sist: Även om nu en rejäl handlingslinje läggs fast för det fortsatta arbetet med krishantering är det, som flera av er redan har sagt, viktigt att vi är ödmjuka inför våra uppgifter, att vi inser att arbetet med de här frågorna är en del i en ständigt pågående process. Regeringens förslag är viktiga steg utifrån den kunskap och de erfarenheter vi har i dag om kriser och sårbarhet. Men vi vet att kriser av olika slag kommer att drabba oss även framöver, och om vi i dag inser och kan göra tydligt att här i riksdagen finns en bred bas av samförstånd och en gemensam vilja att förbättra vår förmåga i takt med att vi får nya erfarenheter och nya kunskaper kan också dagens riksdagsdebatt och kommande beslut bli

en stimulans för alla dem som på olika nivåer och i olika myndigheter, organisationer och näringsliv arbetar med säkerhetsfrågor. De gör ett mycket viktigt arbete för oss alla.

Jag vill också tacka för den debatt och de möjligheter vi har haft. Jag vet att det återstår ett par interpellationsdebatter, så jag utgår från att det inte är sista gången vi ses. Men några av er kommer att lämna riksdagen, och jag vill säga att det har varit en stimulerande granskning och en utmaning från utskottets sida, precis som en minister vill ha det.

Anf. 13 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Jag påpekade i mitt anförande – och det tål att göras igen – att det finns många goda förslag i det här betänkandet, som ju är en följd av den proposition som regeringen har lagt fram, och att vi i Centerpartiet står bakom huvuddelen av de förslag som finns i propositionen. Men det som jag ägnade huvuddelen av mitt anförande åt är en sak som jag tycker är helt utelämnad, och det är frågeställningen: Hur konkretiseras från regeringens sida den möjlighet som vi har i Sverige, nämligen att använda frivilliga i krishanteringssituationerna?

Vi är, tycker jag, unika i ett Europaperspektiv i att ha den möjligheten. Jag är rädd för att den möjlighet som vi har och har haft under lång tid håller på att dö ut. Den gör det eftersom förmågan från regeringens sida att utveckla dessa möjligheter inte längre finns.

Anf. 14 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:

Fru talman! Jag förvånas lite grann av de här reaktionerna från Eskil Erlandssons sida. Jag delar utskottsmajoritetens bedömning att de frågor som Eskil Erlandsson vill ha belysta finns beaktade i propositionen.

Vi är klara över att det är kompetens som behövs och att det finns ett engagemang att ta vara på. En del av våra frivilligorganisationer som hör till det gamla totalförsvaret finner nya uppgifter och nya roller i det sammanhanget, och de kan mycket väl få ytterligare uppgifter.

Men det handlar också om civil krishantering. Då står mycket bredare kompetens till förfogande för samhället. Jag tror inte att Eskil Erlandsson behöver vara så orolig för kvinnor, därför att just när det gäller civil krishantering finns mycket kompetens att ta till vara som de gamla frivilligorganisationerna inte har nyttjat. Därför vill vi att hela bredden av organisationer ska kunna nyttjas, att man ska få en bättre struktur från kommunernas sida när det gäller att engagera nyckelpersoner och att också frivilligorganisationer och myndigheter ser till att människor kan få en utbildning för att kunna kanalisera sitt engagemang.

Anf. 15 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tror att vi båda är överens om att vi även fortsättningsvis vill nyttja de organisationer som vi har i vårt land. De besitter stor och mycken kompetens, men för att de ska kunna nyttjas av samhället i sin helhet även framgent måste de från regeringen få besked under vilka förutsättningar de kan verka. Sådana besked har inte de här organisationerna i dag. Jag anser att de organisationer som jag talar om, de frivilliga försvarsorganisationerna, är unika i förhållande till andra som också kan göra insatser i en krissituation. Det beror på att det finns

en ledningsstruktur uppbyggd, och man har en logistisk förmåga, vilket fotbollsföreningar och idrottsföreningar inte har.

Prot. 2005/06:130
29 maj

Anf. 16 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:

Fru talman! Jag delar synen att det finns ett värde i logistiken i dessa organisationer, men det finns andra organisationer där man tar till vara engagemang, som har ett djupt sakintresse och där man har stor kunskap som också fungerar i civil krishantering. Många av dem är organisationer där kvinnor har varit organiserade länge men som inte har haft koppling till det militära försvaret. Dem tycker jag att vi ska kunna utnyttja. Det finns en öppen inbjudan till föreningslivet i Sverige att delta i arbetet med att göra samhället mindre sårbart och oss människor duktigare att hantera utsatta och kritiska lägen.

Det handlar inte alla gånger om att regeringen ska ge besked om vad de ska göra. Nu handlar det om frivilligorganisationer som faktiskt själva kan komma med förslag och tankegångar. Det är det som gör att vi får en extra kraft i arbetet. Då kan man också gå utöver det som myndigheter föreskriver och det som vi har sett omedelbart, för då är det människor som har arbetat praktiskt, som har ett engagemang i en fråga och som kan driva samhällets kunskap och kompetens längre än om vi hela tiden ska förestava för dem.

Det handlar inte om att dröja på stegen. Våra myndigheter som har den direkta kontakten med organisationen har fått uppdrag, och det handlar nu om att när riksdagen har tagit ställning gå vidare med försöksverksamheten som är aviserad i propositionen.

Anf. 17 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Fru talman! Jag har väl också glömt att bekräfta att enigheten kring de förslag som finns i den här propositionen är förhållandevis stor. Jag tror att jag vid något tillfälle tidigare beskrivit de politiska skillnaderna mer som en fråga om tempo än skillnader i sak. Man ska då samtidigt komma ihåg att den stora enigheten har goda förutsättningar i det att Försvarsberedningens förslag inte fick världen att skälva, om jag uttrycker det mildt. Det var väntade reformer. Jag tror inte att de innebar någon överraskning för en bredare allmänhet.

Jag tror också att det är viktigt – och det kan vara mitt bidrag till den här debatten – att inte alltid betona enigheten som ett självändamål. Jag tror att debatten ska fokusera på det som är brister. Det är på så sätt som man för tingens utveckling framåt. Jag misstänker att det faktum att den analys- och beredskapsenhet som vi tidigare fått besked om skulle vara operativt fullt ut först mot årets slut blir operativ redan i sommar kan vara ett utslag av de kritiska röster som från tid till annan har hörts i den här kammaren.

Jag vill ställa ett par frågor till försvarsministern. Jag förstår inte riktigt när det handlar om Statens räddningsverk och Krisberedskapsmyndigheten. Ministern säger att det är två olika processer. Samtidigt vill jag minnas att jag på en färja mellan Åland och Sverige hörde försvarsministern ganska tydligt koppla ihop de här två processerna. Det antas vara en underförstådd självklarhet ute i Krisberedskaps-Sverige att det är de myndigheterna som i relevanta delar ska bilda den krisledande myndigheten. Min fråga är: Varför anges detta inte fullt ut?

*Samverkan vid kris –
för ett säkrare
samhälle*

Anf. 18 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:

Fru talman! Det är den här propositionen, Allan Widman, som riksdagen ska ta ställning till. Det är inte hur Allan Widman har uppfattat något jag har sagt på en färja eller något annat. Nu är det något mycket allvarligt. Det handlar nämligen om att riksdagen ska ta ställning till en proposition som regeringen har presenterat. När man läser den propositionen framgår det väldigt tydligt att vi tycker att vi behöver en krisledande myndighet som med det professionella kunnandet kan vara ett stöd i riktigt stora, komplexa och sammansatta förlopp. En sådan vill vi ta fram. Det är en fråga.

En annan sak som har framhållits i samband med utvärderingen av besluten som fattades 2002 är att flera tycker att det vore fungerande gentemot många andra myndigheter och inte minst kommunerna om man gjorde en myndighet av KBM och Räddningsverket. En del av de uppgifter man begär in från dem är samma, och vi behöver en större kritisk massa av kompetens på vissa områden. Då tycker man att det är dumt att splittra den på två myndigheter. Det är ett av skälen till att titta på om man kan föra ihop relevanta delar. Det är två processer. Vi driver det här inför förberedelserna efter riksdagsbeslutet som två olika processer.

En annan sak är att, precis som Tone Tingsgård har sagt, det inte är något som säger att inte en ny sammanlagd myndighet kan fungera som den krishanterande myndigheten. Men den frågan tar vi efter att vi har sett ut hur en krishanterande myndighet ser ut. Vi tittar också på hur sammanläggningen på ett fungerande sätt skulle ske för att uppnå de synergieffekter man har nämnt när det gäller Räddningsverket och KBM.

Anf. 19 ALLAN WIDMAN (fp) replik:

Fru talman! Det finns ett talesätt som lyder: *I am still confused but on a higher level*. Jag känner för att ta till det i det här ögonblicket. Jag inledde med att säga att det som jag kanske har varit mest kritisk mot när det gäller utvecklingen av den nationella, regionala och lokala krishanteringsförmågan har varit den relativa saktfärdighet som har präglat processen. Då tycker jag att när man inte talar klartext och inte öppet från regeringens sida redovisar vilka organisatoriska lösningar man tänker sig dras tyvärr tempot ned ytterligare i den här processen. Det bör beklagas.

Jag vill ta den sista repliken i mitt replikskifte med försvarsministern i anspråk för att tacka alla som har varit snälla och stått ut med mig och Heli de här fyra åren. Jag vill framför allt tacka kanslipersonal och även ministern för alla trevliga debatter som har varit.

Anf. 20 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:

Fru talman! Jag förstår kanske att Allan blir osäker när det visar sig att själva grunden för kritiken och reservationen faller ned till marken när man ägnar sig åt att läsa propositionen. Det jag har berättat handlar nämligen om det. Då är frågan varför man kritiserar oss för saktfärdighet när regeringen följer precis det som folkpartisten Lennart Rohdin var mycket mån om i Försvarsberedningen, så mån att han blev orolig över Ola Sundells reservation och tyckte att han drog en för snabb slutsats om hur den nya myndigheten skulle sett ut.

Jag kan förstå att Allan Widman blir orolig när det visar sig att själva grunden för kritiken egentligen är att regeringen lyssnar på Försvarsberedningen och inte minst på den folkpartistiske ledamoten Lennart Rohdin och sedan återkommer med det förslaget. Det som förvånar mig är att man kritiserar regeringen för att vi gör som Folkpartiet vill.

Anf. 21 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Det jag sade i mitt anförande var just att det fanns en enhet. Den var bristfällig, enligt Leni Björklund. Den var förvisso i viss del användbar, men regeringen Persson avskaffade den likaväl. Man avskaffade trots allt då det lilla som fanns. Det vi alla i den här kammaren diskuterar i dag är att ingenting har kommit där i stället. Dessutom går allt väldigt långsamt.

Det är den delen som är kärnan i diskussionen. Det är ingen mening att ta upp allt det vi är överens om, men på den här punkten är vi ju inte överens. Vi saknar en krisledningsfunktion i Regeringskansliet. Det talas om en analysenhet, men det är ju ingen krisledningsfunktion. I en krisledningsfunktion är det ju så, försvarsministern, att det i det inledande skedet kan krävas ett ledarskap som är okonventionellt och som innebär att man måste ta en operativ insats redan från scratch. Då kan man inte överlämna det så småningom till någon krisledande myndighet, utan det är omedelbar action som gäller, ungefär i linje med det Lars Ångström pekade på. Nu var det statsministern som i det fallet var den operativt engagerade i inledningsskedet.

Det är ju den kärnan vi vill ha reda på. Är det bara en samtalspartner med den krisledande myndigheten som den här analysfunktionen är, eller ska den också kunna ta ansvaret under de första minuterna, timmarna eller kanske dagarna i en väldigt allvarlig kris av sektorsövergripande karaktär? Det är en väsentlig fråga, och den vill jag ha svar på.

Anf. 22 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:

Fru talman! Allra först vill jag tala om för Ola Sundell att den enhet som han påstår att regeringen har avskaffat finns kvar. Den är dock sådan att den fungerar under krigets lagar och i en krigssituation. Jag trodde att vi var överens om att det vidgade krishanteringsbegreppet betyder att vi nu talar om andra hot, civila hot, där den väpnade striden inte längre står i fokus.

Då behöver vi en ny struktur som fungerar. På den nationella nivån är naturligtvis regeringens ansvar att agera i en stor kris fortfarande giltigt och står fast. Vi har stärkt upp regeringens möjligheter i enlighet med de riktlinjer vi har redovisat för utskottet, och de stegen tas och fullföljs. Men vi har därutöver konstaterat att ett regeringskansli, som trots allt inte har hur mycket folk som helst, inte kan fungera i den operativa delen. I stället ska det, som också Kriskommissionen framförde, fungera för de strategiska besluten. Samtidigt finns det en oro och en osäkerhet i Myndighets-Sverige om de olika myndigheternas ansvar och roller i den typen av komplexa konflikter. Det är skälet till att regeringen har tyckt att Försvarsberedningens förslag om en krisledande myndighet är viktigt för hanteringen av den typen av operativa ställningstaganden, samtidigt som vi får resurser, underlag och förutsättningar och har stärkt vår förmåga att ta de strategiska besluten.

Vi har inte avskaffat krigsorganisationen, om det är det som Ola Sundell är ute efter. Däremot är den inte i alla delar tillämplig i civila, bredade hotbilder.

Anf. 23 OLA SUNDELL (m) replik:

Fru talman! Ni har ju avskaffat en funktion som bevisligen inte fanns på plats när det begav sig för ett och ett halvt år sedan, på annandagen. Det är ju allt som det handlar om.

Jag upprepar min fråga: Kommer analys- och beredskapsenheten, eller vad den nu kallas för, att kunna agera operativt i ett inledningsskede när statsministern är på annat håll, försvarsministern ligger nedbäddad i influensa och allt vad det kan vara? Ska det ännu en gång gå så långt att Sverige saknar kapacitet i det viktiga inledningsskedet av en kris? Det är ju det som är det avgörande. Tro inte att en supermyndighet kommer att kunna klara av det där, för dess generaldirektör är i inledningsskedet lika beroende av att ha klartecken från regeringen. Denna generaldirektör kommer icke att agera med full sving förrän allt är klart – ungefär som Räddningsverket och Försvarsmakten hade det i det läge man befann sig i 2004. Man väntade på besked från ansvariga ministrar.

Min fråga är fortfarande: Kan den här enheten agera operativt i det viktiga inledningsskedet av en stor sektorsöverskridande kris?

Anf. 24 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:

Fru talman! Nu när jag har lyssnat på Ola Sundells andra inlägg ska jag faktiskt ge Ola Sundell ett exemplar av propositionen så att han har någonting att läsa i sommar. Gör han det framgår det väldigt tydligt för honom att regeringens arbete nu handlar om att se till att vi både får fler larmklockor, får underlag och kan ta ställning och att hela krishanteringsförmågan på den nationella nivån stärks. Den har stärkts på ett påtagligt sätt redan sedan tsunamin inträffade, men nu tas ytterligare steg.

Till slut vill jag säga en sak. Häng nu inte upp allting på att någon har satt en lapp i handen på dig om att det är något organ som är avskaffat, för det finns kvar. Det rådde förvisso en allvarlig situation i samband med tsunamin, men det var inte krig, och därför kunde inte den organisationen sätta i gång. Det handlade inte om att Sverige var föremål för ett väpnat angrepp.

Anf. 25 ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik:

Fru talman! Jag har hört statsrådet tala om att vi ska läsa propositionen. Jag har gjort det, vill jag säga. Utifrån det har jag ställt två frågor i mitt inledningsanförande. Den ena handlade om vikten av övning, träning och kompetens när det gäller krishantering på alla nivåer, som det står om i propositionen. Det står också i vårt betänkande, och även Försvarsberedningen tog ju upp de här delarna som viktiga ingredienser i förberedelser.

På s. 27 i betänkandet står det om en övning som ska ske i maj. Jag ställde en fråga om detta till statsrådet i inledningen. Jag undrar nu: Har den här övningen ägt rum?

Anf. 26 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:
Fru talman! Den övningen ägde rum den 16 maj, tror jag det var, och man hade också ett utbildningspass dagen innan.

Anf. 27 ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik:
Fru talman! Hur utvecklade sig utvärderingen av den övningen? Kom man underfund med hur man ska komma till rätta med en så svår katastrof som den som man hade som scenario?

Anf. 28 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik:
Fru talman! Det scenario som vi hade var inte osannolikt, men komplext. Det utvecklades en komplex situation. Utvärderingen är inte fullt färdig. Som övningsledare kan jag bedöma att man klarade av att fylla och lösa sina uppgifter. Man kunde ha fattat andra beslut och fått andra förlopp, och den fortsatta analysen får visa om det i så fall hade blivit bättre. Där ska varje departement nu gå igenom de beslut man fattade och det underlag man hade. Det är väl så med all övningsverksamhet: I likhet med när allvarliga händelser inträffar skapas nya frågor som man vill få svar på. Det är därför som det är betydelsefullt att Regeringskansliets övningsverksamhet är systematisk, så att man inte bara gör en stor övning per mandatperiod för ett fåtal personer utan att det finns små övningar och utbildningspass för i det närmaste samtliga handläggare och tjänstemän i Regeringskansliet emellanåt kombinerat med stora övningar där man också har myndighetsföreträdarna med.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

6 § Personssäkerhet

Personssäkerhet

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU36
Personssäkerhet (prop. 2005/06:138 delvis).

Anf. 29 JOHAN PEHRSON (fp):
Fru talman! Så var det dags för justitieutskottet – detta medan försvarsutskottet och försvarsministern har lite sommaravslutning här i kammaren. Skön sommar får vi önska.

Rättsstaten bygger i allt väsentligt på öppenhet och förutsebarhet och på att människor som har sett saker ska berätta vad de upplevt och vad som hänt liksom att detta ska ske på ett korrekt sätt.

Tyvär kan man konstatera att det har blivit allt tystare i de svenska domstolarna. Det beror delvis på att människor som är misstänkta för brott alltmer sällan berättar vad de har varit med om – vad de själva har gjort och vad andra har gjort. Men det beror också på att det är allt svårare, inte minst när det gäller grov organiserad brottslighet, att få människor som har sett saker att tala om sanningen. Detta är allvarligt med tanke på att man är skyldig att berätta sanningen i domstol. Men det går

aldrig att kontrollera vem som har medicinskt förklarliga minnesluckor och vem som av andra skäl tiger och inte vill berätta.

Jag kan känna en ganska stor frustration över detta. Vi vill ju så gärna att man ska berätta vad som hänt. Vi vill så gärna ha bra rättegångar med goda uppgifter från vittnen som kan leda till korrekta domslut.

Denna verklighet har vi känt till en tid. Folkpartiet liberalerna har efterfrågat skärpta strukturer och regelverk för att skydda vittnen. Därför är det väldigt glädjande att kunna konstatera att vi nu har ett sådant förslag från regeringen – ett förslag som jag tycker i många delar är väldigt bra. Vi har ett nationellt program som innebär att människor lättare kan få hjälp i hela Sverige. Det ska inte spela någon roll om man vittnar mot grov organiserad brottslighet i Örebro eller om man gör det i Stockholm – det har varit stor skillnad i fråga om möjligheten till skydd bland annat från polis.

Detta underlättar också det som vi i Folkpartiet har efterlyst och som vi fortsätter att efterlysa, nämligen ett starkt vittnesskyddsprogram på europeisk nivå. Med tanke på att brottsligheten är gränsöverskridande finns det all anledning att se till att man inom EU har ett starkt samarbete för att kunna byta vittnespersoner och så mellan varandra för att skydda dem på bästa sätt. Det kan vi gå vidare med, men det här kan vara en grund för att detta i alla fall ska vara möjligt.

Jag tycker också att man löser ut konflikten bra vad gäller partsinsyn och sekretess, inte minst i domstol, för här finns det en målkonflikt. Här handlar det om att vi tyvärr tvingas sluta öppenheten beroende på att de som vill hota och förstöra och som i praktiken vill upplösa rättsstaten utövar ett så starkt tryck och framför sådana hot att man tvingas lösa det på detta sätt.

Vidare tycker jag att det är bra med det ekonomiska stödet.

Herr talman! Beträffande arbetet för att öka antalet personer som vågar vittna i domstol hjälper det inte bara med detta förstärkande av personssäkerheten och vittnesskyddet, utan det gäller också att se till att de personer som också döms för dessa brott får klart för sig att de inte kan få fortsätta med den här verksamheten. Då tycker jag att det är värt att diskutera – även om det inte tas upp i propositionen – frågor om övergrepp i rättsstaten och om behovet av att höja straffminimum för detta och sådant. Men det är föremål för en annan debatt.

Jag tycker också, herr talman, att man måste komma ihåg att det även är viktigt att se till att människor faktiskt grips och åtalas. Det är väldigt provocerande att så många människor som förstör livet för så många andra faktiskt inte ens kommer till domstol. Det här kan hjälpa något, men det handlar också om att polisen ska få tillräckliga resurser och att polisen har de verktyg som är nödvändiga för att komma åt den här typen av brottslighet som på lång sikt, om ingenting görs, riskerar att äta ur rättsstaten och dess principer.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 3 under punkt 4.

Anf. 30 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Vi är ganska få som är anmälda till denna debatt trots att det handlar om en mycket viktig fråga, nämligen hur hotade personer ska kunna skyddas och att de ska kunna få ut en summa pengar, en så kallad personssäkerhetsersättning, för att ha möjlighet till en ny start i livet i

förmodligen en helt annan del av landet. Att vi är så få anmälda till debatten beror säkert på att vi är ganska överens i den delen.

I propositionen räknar regeringen upp en rad olika personkategorier som ska kunna få ta del av det särskilda personsäkerhetsarbetet och av personsäkerhetsersättningen. Det handlar framför allt om hotade vittnen och målsägande, men kanske också om tilltalade och misstänkta som avslöjar saker för polisen som gör att de sedan blir starkt hotade, framför allt kanske av kriminella organisationer. I klartext kommer det här att handla om mc-relaterad brottslighet och narkotikabrottslighet men kanske också om kvinnor som utsatts för trafficking och som vågar ställa upp och vittna mot sina förövare.

Andra grupper som enligt propositionen kan omfattas av det särskilda personsäkerhetsarbetet är anställda inom rättsväsendet, polisens informanter, journalister, politiker och personer som är utsatta för hedersrelaterad grov brottslighet. I enstaka fall ska också personer som utsatts för hot och våld från närstående som inte är hedersrelaterat kunna omfattas. Men just när det gäller hotade kvinnor och barn poängterar regeringen särskilt att detta ska bli aktuellt bara i undantagsfall. Det tycker jag är en stor brist.

I dag lever, enligt uppgifter som jag har fått, ca 770 personer i Sverige med skyddad identitet i kombination med kvarskrivning. Det är framför allt hotade kvinnor och barn som jagas av den före detta mannen eller sambon som gör allt för att få tag i dem.

Självklart ska hotade vittnen, rättsväsendets personal och tjejer eller killar som flyr från hedersrelaterat våld kunna få detta skydd och denna ersättning. Men varför ska de kvinnor som flyr från sina män utan att det finns något hedersrelaterat motiv inte omfattas av det här? Jag tycker att regeringen har gjort ett misstag när man bestämt sig för just denna avgränsning.

Herr talman! Framför allt är jag kanske besviken på det sätt som majoriteten i utskottet har svarat på den motion som jag och Centerpartiet har väckt om att även hotade personer med skyddad identitet i kombination med kvarskrivning ska kunna omfattas av det här personsäkerhetsarbetet och av personsäkerhetsersättningen.

I betänkandet skriver majoriteten som svar på vår centerpartimotion: "Förutsättningarna för att vidta ändamålsenliga brottsförebyggande åtgärder av annat slag än som är avsett att omfattas av särskilt personsäkerhetsarbete torde enligt utskottet i många fall vara bättre när den presumtive gärningsmannen är känd än när så inte är fallet."

Sedan nämns *en* enda åtgärd av annat slag, och det är besöksförbudet. Det tycker jag visar att majoriteten inte riktigt har förstått vilken kategori av personer det här handlar om – personer som lever med skyddad identitet i kombination med kvarskrivning.

Den person som flyr, kanske tillsammans med sina barn, från sin bostad till en helt annan del av landet, och som lever under ett så extremt hot att de får skyddad identitet och deras nya adress skyddas genom kvarskrivning – all kommunikation med till exempel myndigheter går genom en annan kommun – blir inte det minsta mera trygg av att förövaren har besöksförbud.

De har redan skyddad identitet, hemlig adress och hemligt telefonnummer, och de kan aldrig lämna ut sin identitet till någon. Vad hjälper

då ett besöksförbud? Den förövare som jagar dem bryr sig inte det minsta om besöksförbudet och det låga straff som en överträdelse av besöksförbudet ger.

Se till att få fram förslag om att besöksförbud ska kunna kombineras med fotboja. Det är ett förslag som Centerpartiet lagt fram sedan tidigare och som jag nu hört att justitieministern kan tänka sig. Det är något som är positivt. Då kanske besöksförbud kan ge viss trygghet för dessa kvinnor.

Det skulle vara intressant att höra Socialdemokraternas debattör i den här frågan Britta Lejon beskriva vilka andra åtgärder av annat slag, som det står i betänkandet, som ska kunna användas för att skydda de kvinnor som befinner sig i den här extremt utsatta situationen.

Herr talman! För någon vecka sedan kunde man läsa i Svenska Dagbladet att justitieminister Thomas Bodström nu förstått att det är en brist i det förslag som har lagts fram. Man kunde läsa att regeringen ska tillsätta en utredning för att se om förföljda och hotade kvinnor också utan hederrelaterade motiv ska kunna ta del av personsäkerhetsersättningen.

Är inte det att göra det lite väl svårt? Låt även dessa kvinnor omfattas av den lagstiftning vi behandlar här i dag. Så mycket svårare än så behöver det inte vara. Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Anf. 31 BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Rättssamhällets förutsättningar att effektivt bekämpa den grövsta kriminaliteten måste vara anpassade till en föränderlig verklighet. I dag kan vi konstatera ett ökat antal hot mot personal som är verksam inom rättsväsendets olika myndigheter. Poliser, åklagare och till exempel personal inom kriminalvården är utsatta för hot av organiserade kriminella vilkas syfte är hindra rättsstatens grundläggande arbete och uppgifter. Vittnen i mål som framför allt rör samma sorts organiserade brottslighet hotas också.

Dessa hot är hot mot grunderna i vår demokrati och måste bekämpas därefter.

I dag bedrivs ett visst personsäkerhetsarbete i Malmö, Göteborg och Stockholm. Det syftar till att skydda personer som är utsatta för särskilt allvarliga hot. Men vi saknar ett för landet sammanhållet och professionellt program för hur skyddet för allvarligt hotade personer ska vara beskaffat.

Att skapa ett sammanhållet personsäkerhetsprogram för hela riket ger inte bara bättre förutsättningar för ökad effektivitet och professionalism. Det ger också förutsättningar för ett samarbete mellan Sverige och andra länder i dessa säkerhetsfrågor. Sverige är ett relativt litet land. Det kan vara ett problem i de här sammanhangen när till exempel hotade bevispersoner behöver skyddas.

I dag förekommer också problem med att hotade och förföljda personer som har tvingats flytta får ekonomiska problem till de övriga bekymmer som de redan har. Det finns inte några möjligheter för samhället att ersätta dessa kostnader. Det är därför nödvändigt att hitta en bättre ordning.

Ett annat skäl till varför en ny enhetlig ordning behöver skapas för personsäkerhetsarbetet i Sverige är att Europarådet förra året antog en rekommendation i vilken medlemsstaterna uppmanas att vidta åtgärder för att skydda vittnen. Det finns således flera skäl till varför en ny ordning för Sveriges personsäkerhetsarbete behöver införas.

Det förslag som regeringen tillsammans med Vänsterpartiet har presenterat, och vilket utskottet har ställt sig bakom, innebär att en ny bestämmelse i polislagen införs där det framgår att särskilt personsäkerhetsarbete får bedrivas beträffande vittnen och andra hotade personer. Närmare föreskrifter meddelas av regeringen.

I propositionen föreslås också att sekretess ska gälla för uppgifter om personsäkerhetsverksamheten. Sekretessen föreslås ge företräde framför meddelarfriheten i dessa fall. Det föreslås också förändringar i rättegångsbalkens bestämmelser om vittnesförhör så att frågeförbud gäller beträffande den som har tystnadsplikt om den här verksamheten. Det finns också möjlighet att avstå från att yttra sig om enskilda personliga förhållanden som rör den här verksamheten.

Ändringarna beträffande sekretesslagstiftningen har justitieutskottet överlämnat till konstitutionsutskottet. Lagrådet har inte haft några synpunkter på förslagen.

Den krets av personer som är tänkt att komma i fråga för personsäkerhetsarbetet är en begränsad krets. Syftet är att åstadkomma varaktiga förbättringar i säkerheten för dessa som drabbats av ytterst allvarliga hot mot sitt liv. Det är ett långsiktigt arbete som behövs om syftet ska uppnås.

En begränsad krets av framför allt vittnen och bevispersoner i samband med mål om grov organiserad brottslighet är den tänkta målgruppen. Det kan också förekomma att andra personer som utsätts för liknande allvarliga hot, till exempel i samband med mål om människohandel, behöver skyddet.

Även andra människor utsätts för allvarliga hot mot deras liv och frid. Centerpartiet har i en reservation menat – och Johan Linander har också här från talarstolen talat om den problematiken – att den krets av personer som bör komma i fråga för personsäkerhetsarbetet bör utvidgas till att omfatta exempelvis kvinnor som lever under hot av en förföljande man.

Det är självfallet viktigt att samhället förmår skydda dessa kvinnor och deras barn. En del möjligheter finns redan i dag, och Johan Linander har själv nämnt några av dem. Dock finns ofta en skillnad i typen av hot. Det handlar ofta om en känd identifierad person, inte sällan en tidigare närstående. I fallen som rör grov organiserad brottslighet är det sällan fallet. Där kommer hoten i stället från en vidare krets av personer.

Dessa skillnader innebär att samhällets skydd måste se olika ut för att passa de olika situationerna. Även om det personsäkerhetsarbete som vi talar om här i dag är avpassat för skyddsbehoven som uppkommer vid grov organiserad brottslighet har Centerpartiet helt rätt i sin beskrivning av behoven av ökade skyddsåtgärder för framför allt kvinnor och barn som hotas av närstående. Hur de behoven ska mötas bättre än i dag ser regeringen över, och man återkommer med förslag.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 32 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! I det mesta är vi alldeles överens i den här frågan. Det kan vi börja med att säga. Men jag kan inte få en riktig klarhet. Varför har regeringen och sedan majoriteten i utskottet valt att göra just den avgränsningen?

Om en ung kvinna flyr från hot och våld med hedersrelaterade motiv och vittnar mot den person som har begått brotten, eller om en ung kvinna flyr från våld och hot utan att det finns hedersrelaterade motiv och vittnar mot personer, vad är den stora skillnaden? Varför ska gränsen gå just däremellan? Det tycker jag är lite svårt att förstå.

Situationen är annorlunda för till exempel vittnen i en rättegång om en stor narkotikahärva där man kan misstänka att den organiserade ligan kommer att fortsätta att jaga vittnet. Det är en lite annan situation.

Om avvägningen görs att det finns ett hedersrelaterat motiv ska man kunna ingå i personsäkerhetsarbetet för personsäkerhetsersättningen. Men om det inte finns ett hedersrelaterat motiv ska man inte få det, åtminstone inte mer än i undantagsfall. Det skulle jag vilja höra en vidare förklaring av.

Anf. 33 BRITTA LEJON (s) replik:

Herr talman! Det kanske kan uppstå situationer där det kan vara svårt att göra en väldigt klar gränsdragning. Vad vi har haft som utgångspunkt är det som händer när rättssamhällets gång hotas, när förutsättningarna för rättvisa rättegångar inte längre existerar, när vittnen i viktiga mål hotas och när rättssamhällets personal inte kan fullgöra sina uppgifter. Det kan de än så länge. Men när vi ser att hoten mot de grundläggande arbetsuppgifterna i rättsväsendet ökar måste vi svara.

Vår utgångspunkt har varit att skapa en ordning som ger bättre förutsättningar för detta än vad som är fallet i dag. Då har kretsen av tänkta personer ändå varit relativt begränsad för att man ska ha en möjlighet att ställa upp med detta enormt resurskrävande skyddsarbete som i så fall kommer att behövas när det gäller den typen av hot från större organiserade kretsar som här är fallet.

Sedan kan det naturligtvis finnas mål där det finns både narkotika-kopplingar och människohandelskopplingar. Det är ju ingen ovanlig situation. Därför har vi sagt att visserligen är den tänkta gruppen väldigt begränsad och kopplad till den grova organiserade brottsligheten men att man i undantagsfall måste kunna ha en viss flexibilitet för att syftet med den ändrade lagstiftningen ska uppnås.

Anf. 34 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Det är ett svar, men jag tycker inte att det är ett svar som egentligen förklarar var gränsen går för ett hedersrelaterat motiv. Det står klart och tydligt att de fallen ska omfattas av personsäkerhetsarbetet och personsäkerhetsersättningen, men när det inte finns ett hedersrelaterat motiv ska det i enskilda fall, eller i undantagsfall som det står i propositionen, kunna gälla.

Jag har blivit kontaktad av en kvinna som lever just under dessa förhållanden, som jag också har berättat om i tidigare debatter här. Det liv man lever om man har skyddad identitet i kombination med kvarskrivning är ett liv som är så hemskt att jag inte ens kan tänka mig hur det är

att leva. Att aldrig kunna uppge sin identitet kan kanske inte verka så farligt, men det ger enorma begränsningar i livet. Att inte kunna göra det innebär också många extra kostnader. Kvarskrivning på en annan adress innebär att det väldigt ofta blir dröjsmålsräntor och påminnelseavgifter på räkningar därför att det tar tid innan man får sina räkningar. Så det behövs verkligen en ersättning, och det behövs ytterligare stöd och hjälp för att de här kvinnorna, som det oftast handlar om, ska kunna få den trygghet som de faktiskt är värda.

Jag önskar att man inte hade gjort den här avvägningen. Det är flera remissinstanser som tycker som vi i Centerpartiet, att man även borde ha tagit med kvinnor och barn som flyr från sina män utan att det finns hedersrelaterade motiv.

Nu hoppas jag att den utredning som Britta Lejon beskrev, och som jag läste att Thomas Bodström har tagit initiativ till, ska komma fram till att det faktiskt behövs samma åtgärder och samma ersättning även för den kategorin.

Anf. 35 BRITTA LEJON (s) replik:

Herr talman! Johan Linander har, vilket jag tidigare sade, helt rätt i beskrivningen av att samhällets åtgärder för skydd för hotade kvinnor som lever i sådana extrema situationer som han beskrev inte är tillräckliga i dag. I vissa sammanhang finns det säkert stora likheter med det behov av hjälp från samhällets sida som vi nu pratar om för bevispersoner och vittnen. Men när vi har utformat förslagen har vi ändå trots att det är en viss skillnad mellan olika sorts hot och vilken sorts skydd som man kan behöva. Vi har känt att vi behöver titta närmare på de skillnader som jag redogjorde för i talarstolen och som handlar om att det är skillnad på om man är hotad av en identifierbar person eller av en vidare krets av personer när det gäller vilken sorts skydd som är bäst lämpat för att ta hand om de här behoven. Vi känner ett behov av att titta närmare på de frågorna. Därför har vi valt att göra personsäkerhetsarbetet, som vi pratar om nu, för det syfte som vi ursprungligen hade, att skydda rättssamhällets grunder.

Sedan håller jag helt med Johan Linander om att vi behöver återkomma med förslag också i den del som rör hotade kvinnor.

Anf. 36 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Jag har inget yrkande. Vi har inte heller något särskilt yttrande i betänkandet.

Jag har funderat lite vidare på det arbete som vi har gjort, det vällovliga arbetet. Jag tror att det är viktigt att vi använder oss av de här metoderna för att på det sättet kunna motverka delar av den tunga brottsligheten.

Johan Linanders frågeställning tycker jag är mycket berättigad, precis som Britta Lejon också instämde i. Jag tycker att det finns skäl att titta på den. Men jag vill ta upp ytterligare en fråga som jag tycker har en ännu lite större dignitet.

De personer som det handlar om är en mycket begränsad krets, sade Britta Lejon, och det är det. Men låt oss nu säga att en person som har ingått i den organiserade brottsligheten av olika skäl beslutar sig för att hjälpa polisen att reda ut ett fall. Den här personen kan ha begått mycket

grova brott. Han blir då en säkerhetsperson som ska skyddas från sina brottsliga tidigare kamrater. Man ger honom en ersättning och hemlig identitet. Betyder det då inte att man också måste göra en viss form av åttalseftergift och skriva av delar av de brott som han begått? Det finns en svårighet i det här ärendet, tycker jag. Det är svårt att sätta den här personen i samma fängelse som de andra, för då fungerar nog inte säkerheten så speciellt bra.

Jag tycker att det här är viktiga frågor som man borde fundera lite grann över. Vi rör oss i en alldeles speciell krets, inte den som Johan Linander talar om utan den grova organiserade brottsligheten: narkotika- och människohandel och liknande.

Vi får ett delikat ärende när det gäller hur vi gör med människor som har begått grova brott och som ställer upp och vittnar. Den tanken vill jag bara skicka med för vidare behandling i det praktiska arbete som måste komma till innan den här lagen träder i funktion på alla områden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

7 § Kvalificerad skyddsidentitet

Föredrogs

justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU31

Kvalificerad skyddsidentitet (prop. 2005/06:149 delvis).

Anf. 37 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! I den proposition som behandlas i betänkandet föreslås att tjänstemän inom polisen och viss personal från Försvarsmakten ska kunna tilldelas skyddsidentiteter. Dessa ska kunna styrkas genom förfalskade uppgifter i identitetshandlingar, som pass och körkort, och också kunna registreras i folkbokföringen. Redan i dag kan tjänstemän inom polisen uppges falsk identitet vid till exempel infiltration av kriminella nätverk, men vid kontroll av identitet riskerar de att avslöjas. I lagtexten anges att den föreslagna möjligheten ska kunna användas för att utreda eller förebygga allvarlig brottslighet. Men vad detta mer precist innebär, vilken grad och art av allvar som avses, är fortsatt oklart.

I remissvaren finns en hel del kritiska och ifrågasättande synpunkter som vi menar är principiellt oerhört viktiga. Några ska jag beröra här. JO skriver sålunda i sitt remissvar: "Polisen får, för det första, aldrig själv begå en kriminaliserad handling och, för det andra, inte heller provocera eller i övrigt förmå någon att inleda en brottslig aktivitet. Vidare får polisen, för det tredje, inte av spaningssskäl låta bli att vidta föreskrivna åtgärder mot brott eller mot en för brott misstänkt person. Jag har för min del svårt att förstå annat än att det måste finnas risk för att polisen vid infiltration kan tvingas att handla i strid med dessa principer."

Jag instämmer i den slutsatsen.

Herr talman! Vänsterpartiet menar att frågan om kvalificerade skyddsidentiteter inte bara är en angelägenhet för polismyndigheterna och vissa andra myndigheter. Detta är en angelägenhet som i grunden berör allmänhetens förtroende för polisens arbete. Tydlighet i arbetet är

grundläggande. Att polisen inte använder metoder som kan vilseleda medborgarna är självklart något mycket viktigt och grundläggande. Men med detta förslag kommer denna princip att äventyras. När tjänstemän opererar under falsk identitet är det svårt att se att inte fler personer än de misstänkta kommer att bli vilseledda. Detta är ett grundläggande problem men förbigås i proposition och betänkande.

Herr talman! Förslaget är också en fråga som i högsta grad bör diskuteras utifrån vad rättssäkerheten bjuder. Tjänstemännen ska enligt propositionen få vittna i domstol under falsk identitet. I Sverige är det inte tillåtet med anonyma vittnesmål, men det är min uppfattning att vittnesmål under falsk identitet torde ligga mycket nära anonymitet. Enligt förslaget ska vittnet uppge att vederbörande arbetar under falsk identitet, men trots det kan allvarliga problem följa. Domstolsverket menar till exempel att bevisvärdet av inlämnade uppgifter kan sjunka, och JO anser att det måste kunna göras undantag från regeln om att få vittna under falsk identitet.

Vad händer för övrigt om vittnet av någon anledning inte uppger om sin falska identitet? Vad händer med processen, och vad händer med dem som döms? Det är inte klarlagt.

Herr talman! Återigen aktualiseras här ett nytt område där det borde vara självklart att förslaget samtidigt skulle åtföljas av ett utförligt förslag till hur övervakningen av de så kallade kvalificerade skyddsidentiteterna ska ske. Precis som i en del andra aktuella fall kan vi konstatera att den frågan är under fortsatt beredning i Regeringskansliet, och något förslag kommer inte samtidigt med denna eller andra nu aktuella propositioner.

Detta är en mycket anmärkningsvärd tingens ordning som upprepas i ärende efter ärende. Beslut om hur den parlamentariska kontrollen och insynen ska ske borde tas samtidigt med dessa propositioner. Det borde vara en självklarhet, och någon förklaring till att dessa beslut skiljs åt ges inte. I samband med att vi diskuterar kontroll och insyn kan också konstateras att beslut om skyddsidentitet ska fattas av Registernämnden när det gäller poliser. Åter en ny uppgift läggs alltså på Registernämnden som vi diskuterade häromveckan när säkerhetsskyddslagen debatterades och antogs. I Registernämnden får endast två av riksdagens partier plats att följa verksamheten vilket vi är fortsatt kritiska till. Kritiken minskas inte av att nämnden får fler och fler uppgifter.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 38 JOHAN LINANDER (c):

Herr talman! Frågan om kvalificerad skyddsidentitet kan diskuteras ur olika aspekter. Vi har nu hört Rolf Olssons och Vänsterpartiets syn på framför allt rättssäkerheten. I vissa delar har jag och Centerpartiet samma syn som Rolf Olsson och Vänsterpartiet, men vi drar inte samma slutsatser. Framför allt tycker jag att Vänsterpartiet missar det faktum att dolt uppträdande under täckmantel används redan i dag, men det är inte ordentligt lagreglerat.

Jag menar att det finns ett väl dokumenterat och utrett behov av skyddsidentitet genom att polisen redan i dag använder det. De tvingas att arbeta på det sättet för att ha möjlighet att komma åt den grova organiserade brottsligheten. Dessutom behövs de åtgärder som vi behandlar i

dagens lagändringar framför allt för att skydda de poliser som arbetar på det här sättet. Det är ett mycket farligt jobb, och vi måste fatta beslut som kan skydda deras person och deras familjer. Detta har gjort att vi i Centerpartiet ställer oss bakom införandet av en ny lag om kvalificerade skyddsidentiteter.

Jag är övertygad om att kommande talare som står bakom lagförslaget kommer att gå in närmare på hur det ska fungera i praktiken. Därför hoppas jag över detta i mitt anförande.

I stället vill jag beskriva behovet av att i lag reglera hur kvalificerad skyddsidentitet ska få användas. Det finns en klar brist i det förslag som läggs fram.

Man ska vara medveten om att kvalificerad skyddsidentitet inte är något som vi genomför utan att det finns tvivel och starka frågetecken hos många av de remissinstanser som har tillfrågats när förslaget skickades ut på remiss.

Justitieombudsmannen och Justitiekanslern har ifrågasatt behovet av kvalificerad skyddsidentitet. Polisförbundet, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Göta hovrätt, TCO och Riksskatteverket menar i sina remissvar att frågan inte är tillräckligt utredd. Journalistförbundet och Sveriges Domareförbund menar att kvalificerad skyddsidentitet inte ska införas. Sveriges Domareförbund, de domare som ska döma i de här målen, tycker alltså inte att det ska införas. Det är ganska starka remissinstanser.

När Beredningen för rättsväsendets utveckling, allmänt kallad BRU, lade fram sitt förslag föreslog man att det skulle vara en lagreglering av hur kvalificerad skyddsidentitet ska få användas. BRU menade att en sådan lagreglering behövs för att uppfylla rättssäkerhetens krav på förutsebarhet, för att en klagande lagstiftning är av värde för polisen och för att en sådan lagstiftning ligger i linje med legalitetsprincipen. BRU menade vidare att med en lagreglering av när den kvalificerade skyddsidentiteten får användas får myndigheterna veta var gränsen går och att man inte riskerar att hamna i en juridisk gråzon.

Ändå väljer regeringen att lägga fram ett förslag som helt håller öppet när den kvalificerade skyddsidentiteten får användas. I propositionen konstateras, vilket jag kan tycka är märkligt med tanke på BRU:s förslag, att behovs- och proportionalitetsprinciperna är tillräckliga begränsningar för att skapa den rättssäkerhet som vi kräver.

I betänkandet, som majoriteten i justitieutskottet står bakom, kan man hitta ytterligare en anledning till varför man inte vill lagreglera när kvalificerad skyddsidentitet får användas. Det är att man tycker att det är svårt att hitta en sådan lagstiftning. Man skriver att man är osäker på om det i praktiken är möjligt att ta fram en avgränsande lagstiftning.

Herr talman! Från Centerpartiets sida menar vi att det både är möjligt och klart önskvärt att ta fram en lagreglering av när kvalificerad skyddsidentitet får användas, och därför yrkar jag bifall till reservation 2.

Att det är svårt att ta fram en lagstiftning kan inte betyda att man inte ska göra det. Rättssäkerheten, krav på förutsebarhet och skydd av grundlagsskyddade rättigheter borde vara tillräckliga skäl för att få fram en sådan begränsande lagreglering, även om det är svårt.

Ett exempel på hur användandet av kvalificerade skyddsidentiteter skulle kunna komma i strid med grundlagsskyddade rättigheter är om en polisman under kvalificerad skyddsidentitet skulle ta anställning på en redaktion och därigenom få tillgång till material som enligt tryckfrihetsförordningen ska skyddas av meddelarskydd. När man tar upp det exemplet får man till svar att det inte är aktuellt att polisen ska använda kvalificerad skyddsidentitet på det sättet. Det räcker inte med ett sådant uttalande. Det krävs att det i lagstiftningen finns en sådan begränsning att det är förbjudet att ta anställning på en redaktion för att inte vårt grundlagsskyddade meddelarskydd ska urholkas.

Detta har Journalistförbundet uppmärksammat, men regeringen har inte lyssnat eller vill inte se problemet. Även Brottsförebyggande rådet och Sveriges Advokatsamfund vill, precis som Centerpartiet, se en reglering av när man får använda kvalificerad skyddsidentitet och vid vilka brott.

Intressant är också att Polisförbundet, som ju organiserar de poliser som ska arbeta med kvalificerad skyddsidentitet, också vill ha en lagreglering av frågor kring användandet av skyddsidentitet.

Vid en första anblick kan det tyckas konstigt att Polisförbundet vill ha den regleringen, men om man tänker efter är det inte speciellt konstigt. Det är ju just de poliser som ska arbeta med kvalificerad skyddsidentitet som riskerar att hamna i en juridisk gråzon om de tolkar behovs- och proportionalitetsprinciperna på ett felaktigt sätt. Om de inte själva gör en riktig tolkning kan de hamna i en juridisk gråzon och kanske till och med i efterhand bli dömda för det de har gjort. Det är inte så konstigt att poliserna själva vill ha den här lagregleringen som bland annat vi från Centerpartiet står bakom.

Därför anser jag att regeringen snarast måste återkomma med ett sådant förslag.

Från Centerpartiets sida yrkar vi bifall till förslaget om en kvalificerad skyddsidentitet, men vi uttrycker ett mycket starkt önskemål om att regeringen ska återkomma med en lagreglering av när den får användas.

Anf. 39 LEIF BJÖRNLOD (mp):

Herr talman! Jag ser att det finns ett samband mellan denna fråga och den fråga vi diskuterade tidigare. Det kommer av att vi har fått ett alltmer komplicerat samhälle. Vi har fått ett samhälle som har underlättat livet för oss när det gäller teknik, kommunikation, information och utbildningar. Men det har dessvärre också underlättat för alla de människor som vill utnyttja alla dessa framsteg till brottslig verksamhet. Naturligtvis krävs det då att också polisen kan använda den teknik som behövs för att kunna minska det hot mot det civila samhället som denna brottsliga verksamhet innebär.

Egentligen är det inte särskilt roligt att hålla på med den här lagstiftningen. Det känns sorgligt att vi får ett samhälle som går i riktning mot att bli alltmer komplicerat, alltmer hemligt. Det blir ett osäkerhetssamhälle när man inte har klarhet och tydlighet i lagstiftningen eller inte har klarhet om vem som är den goda och vem som är den onda.

Detta var kanske mest ett filosofiskt funderande, men låt mig nu gå in på lite mer konkreta områden. Kvalificerad skyddsidentitet leder till en hel del frågeställningar som behöver redas ut. Det är viktigt att de blir utredda innan vi implementerar denna lagstiftning. Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Johan Linander nämnde en del av problemställningarna. Jag ser dem också. Det är vi inte ensamma om. Polisfacket har också sett dem, och omedelbart efter att förslaget kom fram gick man där ut och meddelade att det också krävs att vi inför åttelseftergift för poliser som begår brott i tjänsten. Det krävde man från polisfacket. Om vi ska diskutera det måste det göras i samband med detta. Det är viktigt att dessa regleringar görs innan vi antar lagen om kvalificerad skyddsidentitet. Som ni hörde i min inledning har jag förståelse för att vi måste ge polisen medel att bekämpa den organiserade brottsligheten.

Jag sitter med i Integritetsskyddskommittén. Vi har en reservation i betänkandet, som jag dock för tids vinnande inte tänker yrka bifall till, där vi menar att det vore viktigt att Integritetsskyddskommittén skulle kunna ha möjligheter att lämna en del synpunkter av mer allmän karaktär. Jag är fullt medveten om att vi i kommittén inte har att uttala oss om pågående lagstiftning, men det jag talar om här är frågor av mer allmän karaktär som vi kan belysa för att se vilka problem som kan dyka upp i samband med lagstiftningen.

Jag tycker att vi stiftar lagar alldeles på tok för hastigt och, med förlov sagt, något hafsigt ibland. Det gör att vi måste gå in och förändra i efterhand. För att undvika det har vi yrkat avslag på propositionen för att vi ska få tid att penetrera frågeställningarna mer och kunna diskutera djupare. Det finns flera följdfrågor som hänger samman med den här lagstiftningen. En del är nämnda, andra vet vi inte ens om, men jag är övertygad om att de finns, och vi behöver ta oss en lång funderare innan vi inför lagstiftning som innebär ett osäkrare och hemligare övervakande samhälle.

Anf. 40 MARGARETA PERSSON (s):

Herr talman! I regeringens proposition om kvalificerad skyddsidentitet föreslås att poliser och andra tjänstemän inom säkerhetspolisen samt tjänstemän inom Försvarsmakten ska kunna tilldelas en kvalificerad skyddsidentitet. Det handlar om att andra personuppgifter än de verkliga ska kunna tas in i körkort, pass eller ID-handlingar. Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Poliser och tjänstemän ska inte kunna tilldelas kvalificerad skyddsidentitet hur som helst, när som helst eller för vad som helst, utan bara när det behövs för att inte röja åtgärder inom verksamheten, eller om det finns en stor risk för att ett sådant röjande skulle allvarligt skada eller motverka verksamheten eller utsätta någon som berörs av denna för allvarlig skada. Beslutet ska kunna gälla i högst två år. Polisen eller tjänstemannen ska också kunna höras i rättegång i det namn som ingår i den kvalificerade skyddsidentiteten.

Vad det nu handlar om är att ge poliser och andra tjänstemän ett skydd för att förhindra att dolt spaningsarbete och uppträdande avslöjas. Det handlar om att ge dem ett skydd för att bekämpa grov brottslighet och hot mot rikets säkerhet.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet yrkar avslag på propositionen med motiveringen att metoden kan vilseleda medborgarna. Regeringen har inte kunnat visa på något behov, och det finns risk för att förslaget öppnar för brottsprovokation och för att poliser kan få åtalseftergift för brott begångna i tjänsten. De är också kritiska mot att poliser ska kunna vittna i domstol under skyddsidentitet. Jag har svårt att förstå hur möjligheten för poliser att få kvalificerad skyddsidentitet skulle kunna skada förtroendet för polisen. Jag tror att förtroendet för polisen mer handlar om att polisen kan klara upp och förhindra brott och vara tillgänglig för medborgarna.

På vilket sätt skulle förslaget öppna för brottsprovokation? I förarbetena till polislagen finns grundläggande principer fastslagna. Det finns beslut som har fattats i riksdagen: Polisen får aldrig själv begå en kriminaliserad handling för att efterforska eller avslöja brott, aldrig provocera eller förmå någon att begå ett brott och heller aldrig av spaningsskäl låta bli att vidta åtgärder mot brott eller en brottsmisstänkt person. Det ni skriver om i er reservation bygger på att riksdagen skulle fatta ett nytt beslut om polislagen och det som reglerar vad en polis får göra i tjänsten. Det är inget som vi öppnar för, utan det är ett beslut som fattas av riksdagen.

Den sista kritiken gäller att tjänstemän ska kunna vittna i domstol under kvalificerad skyddsidentitet. Hur ska vi annars kunna skydda polisen eller tjänstemannen i fråga? Och hur ska vi kunna få dem att vittna mot grova brottslingar när vi vet vilka hot man själv, berörda och anhöriga kan utsättas för?

En tjänsteman som vittnar under kvalificerad skyddsidentitet måste uppge att så är fallet. Han ska uppge att han vittnar under kvalificerad skyddsidentitet. Det bör inte vara tillåtet för tjänstemannen att spela sin fiktiva roll i domstolen eftersom detta skulle kunna leda till ett vilseledande av domstolen och parterna. Tjänstemannen har samma skyldigheter att lämna uppgifter om sin anställning som när han eller hon vittnar i sitt verkliga namn. Parterna har samma möjligheter att ställa frågor till vittnet om dennes iakttagelser och hur denne har kunnat göra dessa. För den tilltalade innebär detta bara att han eller hon inte får kännedom om vittnets verkliga namn. I övrigt påverkas inte vittnets sanningsplikt.

Detta handlar om poliser och andra tjänstemän som utför uppgifter för vår säkerhet och för vårt skydd mot grov brottslighet. Varför ska poliser, tjänstemän och andra berörda ha ett sämre skydd än deras kollegor i Danmark, Norge och andra länder? Är det inte vår skyldighet att skydda dem som utför dessa uppgifter för vår skull?

Jag frågar mig: Hur tänker Vänsterpartiet och Miljöpartiet att vi ska skydda dem som jobbar med att avslöja grov brottslighet? Det kan handla om människosmuggling och brott som utgör hot mot rikets säkerhet. Jag har inte kunnat utläsa några konstruktiva förslag hos reservanterna om hur man ska skydda dessa polismän. Hur ska vi göra? Ska vi avstå, eller hur tänker ni er att det ska gå till?

De kriminella som vi talar om har inga som helst dubier inför några metoder att göra det som de föresatt sig. För lite sedan fanns det en artikel i Aftonbladet om hur de kriminella kartlade polisens göranden och låtanden. Det finns hur många möjligheter som helst för kriminella organisationer att kartlägga och ta reda på vad enskilda poliser och andra

tjänstemän sysslar med. De kan ta reda på uppgifter om adress och om familj och drar sig inte för att hota dessa. Därför tycker vi från utskottsmajoritetens sida att det är så viktigt att vi skapar ett skydd, som nu föreslås i den här propositionen och i det här betänkandet.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 41 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag ställde en del kritiska frågor och nämnde en del kommentarer som inte minst andra remissinstanser har lämnat under ärendets beredning. Jag tänkte bara återkomma till några punkter och resonera med Margareta Persson om ställningstagandena.

En fråga som jag ställde i mitt anförande gällde sambandet med den parlamentariska kontrollen och insynen. Vi har ju, som bekant, drivit den frågan under ett antal år, och frågan bereds nu äntligen efter utredning på departementet. Men under tiden som det här bereds läggs det fram förslag efter förslag här i kammaren som har bäring på just de här områdena, på tvångsmedelsanvändning men också på den här typen av kontroversiella ärenden.

Min fråga är då: Varför går det inte att förena? Varför lägger man inte fram förslaget tillsammans med ett förslag om en tvångsmedelsnämnd? Varför är det så infernaliskt bråttom? Varför går det inte att avvakta? Man kan ju läsa sig till att det här ändå ligger förhållandevis nära i tiden. Vi får alltså hoppas att det här kommer.

Det är min första fråga: Varför är det så bråttom? Jag nöjer mig med den tills vidare. Jag återkommer med en annan fråga sedan.

Anf. 42 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror att det finns ett behov. Det här har varit under utredning under en lång tid. Beredningen för rättsväsendets utveckling har ju haft i uppdrag att se över ett antal frågor, bland annat kvalificerad skyddsidentitet. Man har lagt fram förslag, och detta vill man naturligtvis åtgärda, eftersom det finns ett uttalat behov av att skapa en kvalificerad skyddsidentitet.

Jag kan hålla med Rolf Olsson om att det hade varit önskvärt att förslaget om en parlamentarisk kontroll och en bättre insyn hade varit på plats när vi fattar de här besluten. Det kan jag hålla med om. Och vi ska naturligtvis göra vad vi kan för att det här ska komma fram så fort som möjligt.

Anf. 43 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tror väl inte att vi kommer närmare varandra i den frågan. Det är i och för sig positivt att Margareta Persson ser problematiken.

Jag skulle vilja ha en kommentar till – det finns många, som sagt. Journalistförbundet är ett av remissorganen. De skriver om ett tänkt scenario som kan vara av intresse att ta del av. Det står:

Förbundet har flera exempel på hur andra yrkesgrupper utger sig för att vara journalister. Om en polisman har kvalificerad skyddsidentitet och söker medlemskap i Svenska Journalistförbundet som frilansjournalist och uppfyller förbundets medlemskriterier kommer han eller hon att

erhålla medlemskap. Med det grundlagsskyddade anonymitetsskydd som en journalist är skyldig att arbeta under kan han eller hon delges mycket kvalificerade och känsliga uppgifter. Dessa uppgifter kan sedan polismannen, journalisten, använda i helt andra syften än vad som är tänkt utifrån tryckfrihetsförordningen. Förutom att det mycket allvarligt skadar förtroendet för journalister i allmänhet kan det naturligtvis innebära att uppgiftslämnaren utsätts för stor fara. Uppgiftslämnaren är lurad att yppa viktig information och har inte längre något lagligt anonymitetsskydd eftersom grundlagsskyddet endast gäller information som lämnas till redaktion eller den som arbetar för en redaktion.

Journalistförbundet är naturligtvis kritiskt till detta möjliga scenario som vi, tycker jag, har en skyldighet att diskutera och prata högt om. Jag undrar om Margareta Persson har några kommentarer eller några synpunkter utifrån arbetet att lämna när det gäller de här synpunkterna.

Anf. 44 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har ingen kommentar till det exempel som Journalistförbundet har gett här. Men nu är det ju på det sättet att det är myndigheten som begär en kvalificerad skyddsidentitet. Det är inte den enskilda polisen. Det är myndigheten som begär en kvalificerad skyddsidentitet utifrån den operation som pågår för att avslöja grov kriminalitet och också, naturligtvis, utifrån det hot som den här polisen, tjänstemannen, kan vara utsatt för. Därför tycker jag att det finns en kontroll.

Det är dessutom en annan myndighet än den myndighet som begär det här som ska fatta beslutet om det är rimligt. Jag tycker väl att det är omgärdat med en rad kontroller på vägen, så att det här inte ska kunna inträffa såvida det inte är något alldeles exceptionellt fall.

Som jag sade när det gällde den tidigare frågan hoppas jag naturligtvis att vi ska få till stånd den här nämnden för en parlamentarisk kontroll och att vi ska få en bättre insyn i hur det här går till. Om det här skulle inträffa skulle vi då kunna granska det och se av vilka skäl det har varit möjligt att ge kvalificerad skyddsidentitet i de här fallen.

Annars tycker jag kanske att Journalistförbundet har pekat på andra saker som inte stämmer överens med det som förslaget faktiskt handlar om.

Anf. 45 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Vi är överens, Socialdemokraterna och Centerpartiet, om att det behöver införas en kvalificerad skyddsidentitet, men vi är inte riktigt överens om huruvida det behövs en reglering av hur den här kvalificerade skyddsidentiteten ska få användas.

Man skriver från majoritetens sida i betänkandet att det är osäkert om det i praktiken är möjligt att åstadkomma en sådan reglering. Samtidigt säger man att poliserna själva, utifrån de väldigt löst hållna principerna behovsprincipen och proportionalitetsprincipen, ska kunna avgöra hur den här kvalificerade skyddsidentiteten ska få användas.

Är inte det att lägga ett väldigt stort ansvar på poliserna? Vi från lagstiftarens sida säger att det är nästan omöjligt att göra en sådan reglering, men poliserna själva ska ha ansvaret för att göra den här avvägningen. Om poliserna själva har gjort en felaktig avvägning är de fullt ansvariga

för detta och skulle i det yttersta fallet kunna dömas för tjänstefel och kanske för ytterligare brott.

Polisförbundet ser det här problemet. Ser inte Margareta Persson det?

Anf. 46 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Herr talman! Nej, jag ser kanske inte riktigt det. Jag instämmer nämligen i det som regeringen har lagt fram förslag om och det som utskottet har sagt. Jag ser en svårighet i att lagreglera användandet av en kvalificerad skyddsidentitet. Det dyker ständigt upp nya omständigheter som vi inte i vår vildaste fantasi har kunnat förutse. Därför tror jag att det är svårt att lagreglera och säga att man i de här fallen, vid de här omständigheterna och vid de här hoten skulle kunna få kvalificerad skyddsidentitet.

Jag tror att man faktiskt måste lita på myndigheten. Det är ju inte den enskilda polisen som begär en kvalificerad skyddsidentitet, utan det är myndigheten som begär den. Jag litar faktiskt på att man gör det i de fall där det handlar om en allvarlig brottslighet eller hot mot rikets säkerhet. Jag tror att vi får lita på det.

Jag hoppas, precis som jag sade tidigare till Rolf Olsson, att den här parlamentariska kontrollen ska komma till så att vi kan se hur man har använt det här. Finns det då skäl att titta på en lagreglering och kan vi då se att det finns möjligheter att lagreglera får vi väl återkomma till det. Men just nu instämmer jag i regeringens och utskottets tankar kring detta. Jag ser svårigheter med tanke på hur uppfinningsrik man är inom den grova kriminaliteten.

Anf. 47 JOHAN LINANDER (c) replik:

Herr talman! Även om man nu skulle få en förbättrad parlamentarisk kontroll är det en kontroll i efterhand.

Ett av de krav på rättssäkerhet som vi har i det här landet, som hela västvärlden för övrigt har, hoppas jag, är att det ska finnas en förutsebarhet i lagstiftningen. Man ska som medborgare veta vad en lagstiftning innebär. Man ska själv kunna räkna ut i förväg: Vad innebär det här?

Detta pekar Beredningen för rättsväsendets utveckling, BRU, på. För att kunna uppfylla rättssäkerhetens krav på förutsebarhet krävs det en lagreglering av hur kvalificerad skyddsidentitet får användas.

BRU pekar också på legalitetsprincipen. Det är en lika viktig princip i svenskt rättsväsende. Regeringen hade en utredning att luta sig på, och BRU hade gjort ett gediget arbete. BRU lade fram förslaget att man ska göra en lagreglering av hur kvalificerad skyddsidentitet får användas. Ändå väljer regeringen, med motiveringen att det är svårt, att inte lägga fram förslag om begränsande reglering. Jag tror att poliser riskerar att hamna i en juridisk gråzon, och det tycker jag är mycket tråkigt både för rättssäkerheten i Sverige och för de enskilda poliserna.

Anf. 48 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är uppenbarligen så att Centerpartiet och kanske flera partier inte ser några svårigheter. Kanske skulle de ha lagt fram förslag om på vilket sätt det skulle kunna gå till. Regeringen bortser inte från den kritik och de synpunkter som anläggs från JO, Polisförbundet, Advokatsamfundet eller någon annan. Naturligtvis tar man in alla syn-

punkter och bereder frågan på det sätt som man ska göra. Då har man kommit fram till att man ser svårigheter. Jag instämmer i att man kan se svårigheter. Det är som med all lagstiftning som vi beslutar om här att vi i efterhand kanske ser att det inte blev så som vi hade tänkt. Då får man ändra sig. Det är naturligtvis inget ovanligt. Då får man komma tillbaka. Såsom jag tycker att man kan se framöver kan jag instämma i att svårigheter finns.

Anf. 49 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Margareta Persson kan alltså inte se att det föreligger risk för brottsprovokation i det här fallet. Då borde vi vänta ännu mera och ta reda på när det här ska användas. Jag ser det som ett naturligt inslag. För att en person ska komma med i en organiserad brottslighet – låt oss ta som exempel något så enkelt som Hells Angels eller andra motorcykelligor – måste den personen kvalificera sig genom att begå brott så att man kan ha en hållhake på den personen. I annat fall kan man inte ge den personen något som helst förtroende. Det är en av kvalifikationsvägarna. Från att ha varit *hang around* kan man till slut kvalificera sig.

Margareta Persson sade att man får se vad det blir av det här. Sedan får man ändra lagstiftningen allteftersom problemen dyker upp. Det får vi göra ofta, sade Margareta Persson. Jag håller med om det, det får vi göra alldeles för ofta. Jag tycker att det vore mycket bättre om vi var lite klokare i förtid och penetrerade de här frågorna bättre.

Min fråga gäller slutligen kontrollverksamheten, och den har redan nämnts när det gäller Tvångsmedelsnämnden och Registernämnden. Där har jag samma synpunkter som Rolf Olsson. Jag skulle vilja höra ett förtydligande svar på den punkten.

Anf. 50 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det sista missade jag, så det får du återkomma till.

När det gäller brottsprovokation finns en polislag som faktiskt reglerar det. Skulle poliser bete sig på det sättet att man provocerar fram brott blir också poliser föremål för förundersökning och eventuellt åtal och får en påföljd för det de begått. Jag sitter med i personalansvarsnämnden, och vi har haft ett sådant ärende en gång. Det ledde till just det som det ska leda till. Naturligtvis kan det finnas provokation, men poliser är i det hänseendet, precis som alla andra, utsatta. Det leder till en förundersökning och ett åtal, och det blir till slut ett beslut i domstol om detta. Då kan poliser riskera att förlora sitt arbete.

När det gäller förutsebarhet, att allting ska man kunna förutse innan man stiftar lagar här, lever vi i en föränderlig värld. Leif Björnlod sade själv från talarstolen att det är tråkigt att vi ska behöva genomföra sådana här förslag som kvalificerad skyddsidentitet eller hemliga tvångsmedel. Jag kan instämma i att det är tråkigt, men vi lever i en sådan värld där vi faktiskt måste införa sådan lagstiftning för att vi ska kunna utreda brott och avslöja brott. Det är trist, men så är det. Vi lever i en föränderlig värld. Hade vi kunnat förutse det hade vi naturligtvis skapat andra lagar.

Anf. 51 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Jag fick inget svar på frågan: Vad gör vi om en polis blir beordrad att infiltrera ett kriminellt gäng? För att kunna kvalificera sig är han tvungen att begå kriminella handlingar tillsammans med detta gäng för att över huvud taget få ett visst förtroende i detta gäng så att han kan avslöja dem. Hur hanterar vi den frågan? Det är ofrånkomligen så att polisen kommer, om han ska lyckas med infiltrationen, att bli tvungen att begå brott. I annat fall kan han strunta i att försöka infiltrera utan använda en annan polisiär metod.

Tycker Margareta Persson att det är bra om vi får en bredare presentation i Registernämnden?

Anf. 52 MARGARETA PERSSON (s) replik:

Herr talman! När det gäller frågan om infiltration av ett mc-gäng är jag inte personen att svara på frågan hur det ska gå till eftersom jag är vare sig polis eller kriminolog. Jag får förlita mig på att den myndighet som har att handha sådana saker, nämligen Rikspolisstyrelsen eller Rikskriminalpolisen, har en bättre kunskap om hur det här skulle kunna göras. Det är fortfarande polislagen som gäller. Jag hoppas att det är uppfattat att det är den som gäller och att man har att handla därefter.

När det gäller tillsyn och Registernämnden har jag inget svar på frågan. Jag har inte funderat så mycket på om det skulle vara flera. Jag tror att det tål att tittas på om det skulle kunna vara flera, men jag har ingen uppfattning just för dagen.

Anf. 53 JOHAN PEHRSON (fp):

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt bra att vi på riksdagens bord har ett förslag om kvalificerad skyddsidentitet. Det är ett av de verktyg som måste skärpas om den här riksdagen ska kunna ta på allvar den situation som finns utanför det här huset. Det är en situation där människor får sina liv förstörda. Man blir förnedrad, man drabbas å det grövsta, ibland med döden som slut. Det är det som sker i den grova organiserade brottslighetens spår om man inte blir direkt överkörd av densamma.

Då har vi ett ansvar att ge svar på frågan: Vad gör man? Vi kan hålla på med förebyggande arbete, vi kan prata om resurser till polisen, vi kan organisera polisen, vi kan ha bättre ledarskap hos polisen. Allt detta kommer vi alltid att kunna diskutera i denna kammare. Men vi måste någon gång vara beredda att flytta fram positionerna några steg. Det tycker jag nu är väldigt bra.

Sverige går i samma fotspår som Danmark, Finland och Norge. Vi underlättar kraftigt för att tillsammans över gränserna åtminstone i Norden men också i övriga Europa arbeta mot den systemhotande brottsligheten. Det är väldigt viktigt att lyfta fram. Man får ibland höra att det är hafsiga lagar, det är dåliga lagar. Vänsterpartiet och Miljöpartiet är emot alla förslag i riksdagen som går ut på att man ska försöka göra någonting åt den grova organiserade brottsligheten. Jag blir faktiskt förvånad över att vänsterkartellen har lyckats hålla ihop så här långt. Det måste vara olidligt för Rolf Olsson och Leif Björnlod att gå till Riksdagshuset varje dag och samarbeta med människor som de menar lägger fram så dåliga förslag. Jag blir helt chockad över hur du orkar, Rolf Olsson. Det är imponerande.

Jag kan konstatera att i det här fallet är det ett väldigt bra förslag. Jag tycker att man kan ha respekt för det som Johan Linander från Centerpartiet säger om att det vore bra om vi kunde lagreglera det här. Då tycker jag att Margareta Persson hade en bra replik på det: Då får man väl visa hur det ska göras.

Det blir väldigt konstigt om vi ska ha en lagstiftning med en manual. Detta kommer att regleras hos myndigheterna med föreskrifter för hur detta ska få användas, och det kan nog göras bättre än i dag. Det mesta kan alltid bli bättre. Men att ha en lag om hur det ska gå till har åtminstone inte jag själv lyckats knäcka.

Företrädare från Justitiedepartementets lagstiftningsenhet – alltså inga politiker i det här fallet utan människor som jobbar med detta och skriver lagarna i vårt land – har inte heller kunnat hitta detta. Jag har viss respekt för det. Jag inser att mitt uppdrag i riksdagen är att försöka driva på lagstiftning och tala om var vi ska ha gränserna. Då kan man få beskedet att det är väldigt svårt att lagreglera detta på ett vettigt sätt så att det inte bara blir som en symbol. I föräldrabalken skulle det då kunna stå att man ska vara snäll mot sina barn och tro att det skulle kunna hjälpa. Det beskedet måste man ha respekt för.

En viktig sak är att när man nu flyttar fram positionerna så lägger man ett större ansvar på statliga tjänstemän för att befinna sig i en miljö som är ganska obehaglig. Människor drabbas titt som tätt av allvarliga brott och döden kan inträffa plötsligt. I dag är polisen i hög grad hänvisad till att driva privata agenter – så kallade källor – för att få information om hur man ska förhindra att människor dödas och förnedras eller att knarket väljer in i Sverige.

Detta är en mycket farlig verksamhet, som verkligen är i gråzonen. Den gråzonen kommer tyvärr alltid att finnas. Att tro någonting annat är naivt. Vi lever inte i något Utopia.

Jag ställer åter en fråga till mina vänner från Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Hur ser ni på detta? Inser ni inte målkonflikten – att det finns en skärningslinje där rättstryggheten kräver att man vidtar åtgärder för att sätta de människor bakom lås och bom som måste sitta där? Det är människor som inte vill något annat än att förstöra livet för andra för att de tjänar pengar på det.

Här ökar man nu ansvaret för statliga tjänstemän, som har betalt för detta och som frivilligt gör det. Men det är en mycket, mycket farlig verksamhet. Jag tycker att de från den här kammaren förtjänar respekt och stöd i detta svåra arbete, och inte misstankar om att de ska springa in på en massa journalistlokaler eller tidningar och låtsas vara journalister. Jag är mer orolig för att det finns en massa journalister i Sverige som springer runt och låtsas vara poliser. Det är ett riktigt problem.

Herr talman! Lagstiftning är mycket svårt. Vi kommer under den här veckan att behandla ett antal ärenden som gäller hur vi ska få ett tryggare Sverige. Vi vill ha ett Sverige där människor slipper få sina liv förstörda på alla de sätt som sker i den grova brottslighetens spår. Därför tycker jag att det är viktigt att de personer som säger nej, nej och nej till alla dessa förslag – förslag som är omgivna av rättstrygghetsgarantier med kontroller före, under och efter – kommer med ett förslag. Vad är ert förslag? Vad är ert svar till människorna när ni nu säger nej till detta? Det blir ju tack och lov inte det slutliga beslutet, trots att ni vill stoppa

allting. Vad är ert besked till de människor som får sitt liv förstört i den grova organiserade brottslighetens spår? Vad är ert besked till den familj vars liv har blivit en tragedi beroende på att det väller in narkotika och anabola steroider i Sverige? Vad är ert svar till de människor som hamnar i människohandelns spår eller till de människor som utsätts för grova rån?

Säg gärna resurser till polisen, ledarskap och andra polisiära metoder, häktning och husrannsakan. Men detta är någonting som finns i alla nordiska länder. Säg inte att detta inte är rättssäkert! Det är ett sätt att med rättssäkerhetsgarantier försöka öka också rättstryggheten.

Slutligen vore det intressant att höra hur miljöpartisterna och vänsterpartisterna orkar gå till riksdagen varje dag när ni stöder förslag som är så dåliga i den kartell som ni ingår i. Ni säger ju själva att förslagen inte skulle vara bra. Jag är förvånad över det.

Anf. 54 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Det är rallarsvingar ibland när Johan Pehrson är i talarstolen. Eftersom du nu undrar över hur vi orkar gå hit, Johan Pehrson, så är sanningen den att vi gör det med glädje de flesta dagarna. De flesta dagarna är vi också överens i sammansättningen s, v och mp om många förslag. Vi har andra förslag redan i dag om personsäkerhet till exempel. Det är en samarbetsprodukt, som Johan Pehrson skulle kunna konstatera om han bara tog sig tid att läsa.

Johan Pehrson ifrågasätter min vilja att ta ansvar. Det tycker jag är något förmätet av honom. Jag tycker om att ta ansvar; jag är van vid det och jag tänker fortsätta med det.

Ibland, Johan Pehrson, är det inte att ta ansvar att säga ja. Ibland är det att ta ansvar att säga nej. Så är det! Att flyta med strömmen som en död fisk är inte att ta ansvar. Ibland finns det anledningar, och i det här förslaget har vi redovisat en del kritik när det gäller på vilka grunder man inte tar ansvar. Vi kommer att göra det också i de kommande ärendena den här veckan, där vi inte är överens och där Johan Pehrson har samarbetat med Thomas Bodström.

Jag skulle vilja ställa en fråga, eftersom vi inte är ensamma om kritiken. Johan Pehrson brukar med all rätt citera och berätta om sina erfarenheter från domstolsvärlden. Domstolsverket tillhör de kritiker som avstyrker just frågorna om anonymt vittnesmål. Frågan om att kunna få vittna under falsk identitet är någonting som Domstolsverket är kritiskt till. Jag skulle vilja höra lite tankar från Johan Pehrson om kritiken från Domstolsverket och från vår sida om vilka risker det här kan innebära. Det gäller också närheten till de anonyma vittnesmålen med de möjligheter som nu ges att vittna under falsk identitet. Det är min första fråga.

Anf. 55 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Det finns alltid problem, Rolf Olsson, med all tvångsmedelsanvändning. Varje fall av tvångsmedelsanvändning från svensk polis innebär ett intrång som jag helst inte skulle vilja se. Om vi levde i ett Utopia där alla människor sprang runt och var snälla så vore det en annan sak. Men nu är det inte så, utan nu måste vi ha tvångsmedelsanvändning och då diskuterar vi de verktyg som kan vara behövliga.

Jag har förstått att Rolf Olsson tycker att det är okej med civilanställd personal. Han tycker att det är okej med civilklädda poliser på stan. Vad jag vet har han inte heller någonsin haft några invändningar mot att poliser redan i dag uppträder under falska påhittade namn på alla möjliga sätt för att motverka brottslighet och sätta dem som ska sitta bakom lås och bom just bakom lås och dom. Nu uppstår situationen att vi föreslår att man för att verkligen effektivt ska kunna göra detta också får en falsk identitetshandling så att polisen kan hyra en bil på företaget Biluthyrning AB. Det tycker jag är rimligt.

Detta kan leda till att man hamnar i en situation där man måste vittna om vilka brott andra människor har begått. Det blir då svårsmält att man inte skulle få vittna med den identiteten. Jag inser det dilemma som ligger i detta, men för min del har jag träffat massor med domare som inte ser något problem med detta. Man gör en bevisvärdering i varje enskilt fall, så klart. Man tillmäter inte alla vittnen samma betydelse när man ska besluta om utfallet i en rättegång.

Jag tycker att det blir överdrivet. Men jag ser risken, och för att kontrollera detta är det viktigt att vi får nämnden för insyn i tvångsmedlen på plats så fort som möjligt. Det arbetet pågår just nu, och det hoppas jag att Rolf Olsson känner till.

Anf. 56 ROLF OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jo, jag känner till det och jag är kritisk till att det inte kommer samtidigt med alla dessa förslag. Nu är det så oerhört bråttom med att införa alla dessa nya tvångsmedel att man inte kan avvakta den demokratiska garantin som man i högre grad skulle kunna ge med en tvångsmedelsnämnd. Men det kommer alltså i efterhand.

Överdrivna, säger Johan Pehrson om mina farhågor när det gäller bevisvärdet för inlämnade uppgifter. Domstolsverket gör en annan bedömning. Verket vill avslå förslaget i den delen därför att man ser att det kan skapa problem. JO anser att det måste kunna göras undantag från regeln om att få vittna under falsk identitet. Jag är som sagt alltså inte ensam om att se problemen här.

Man kan fråga sig vad som händer med en sådan här uppgift under en rättegång om vederbörande inte uppger att han eller hon arbetar under skyddsidentitet. Här förutsätts det bara att det ska ske, men vad händer med en sådan rättegång? Vad händer med processen? Vad händer med dem som döms när en sådan sak uppdagas? Det tycker jag att det finns anledning att fråga sig. Detta är inte bara problemfritt, utan vi har anledning att väga in komplikationer också när vi fattar beslut. Det är ansvarsfullt, menar jag.

Sedan vill jag avsluta med en fråga till Johan Pehrson om Registernämnden. Är Johan Pehrson nöjd med Registernämndens sammansättning i dag där bara socialdemokrater och moderater är företrädare? Är det en bra tingens ordning? Eller är Johan Pehrson inne på att vi måste ändra på det? Är Johan Pehrson beredd att stödja sådana förslag i framtiden?

Anf. 57 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Rolf Olssons hela agitation mot att polisen ska få vittna med det falska ID-kortet bygger ju på att Rolf Olsson har en tanke om att poliser alltid ljuger. Det måste ju vara ett problem att de säger någonting

som ska vara felaktigt. Men det är inte så att en polis som jobbar under skyddsidentitet springer runt i två år och gör vad man vill. Man har en ledning från den person som leder den här utredningen eller den här förundersökningen mot en viss gruppering eller en viss person som håller på med grov organiserad brottslighet, eller mycket allvarlig brottslighet åtminstone. Dessutom har vi den här nämnden som också ska kunna granska. Då kommer man i efterhand att kunna se om det har gjorts saker som är fel. Det kommer att avslöjas ganska enkelt om personer har ljugit i domstol. Det måste ju vara det man är orolig för.

Insynen är viktig. Jag slåss väldigt mycket för att den nya nämnd vi nu ska ha ska ha som utgångspunkt att den ska innehålla representation från riksdagens samtliga partier. Men jag måste tyvärr säga till er, mina herrar, att det kan vara så att vi i en annan riksdag inte bara har partier där man alltid bara självklart kan säga ja till den person som skickas till en sådan här nämnd. Jag tycker att det är väldigt viktigt med bredast möjliga representation i den tvångsmedelsnämnden.

När du explicit frågar om Registernämnden vill jag säga att jag tycker att det är lite tunt med de två största partierna. Det är inte så att man har utsett socialdemokrater och moderater för att de är socialdemokrater och moderater, utan företrädarna i Registernämnden är från de två största partierna. Så behöver det inte vara för all evighet. Jag tycker att det kan vara något bredare än så. Det tycker jag blir en angelägen uppgift för oss om vi skulle få väljarnas förtroende efter höstens val. Då kommer kanske till och med Vänsterpartiet att få plats där, och det vore väl inte dumt.

Anf. 58 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Det märks att vi börjar närma oss slutet av debatteran för det här året eftersom Johan Pehrson använder så mycket kraft och ork för att ta ut svängarna så att han inte ska glömma det under sommaren, förmodar jag.

När det gäller hastigheten i lagstiftningen vill jag säga till Johan Pehrson att vi inte är emot all form av lagstiftning och att ge polisen medel att kunna bekämpa kriminaliteten, precis som jag sade från talarstolen. Jag tyckte att jag sade det med stor tydlighet, men det var tydligen inte tydligt nog. Då säger jag det en gång till: Vi tycker att det är viktigt att polisen ges möjligheter att bekämpa den organiserade brottsligheten. De ska kunna använda de metoder som finns. Men det är vår uppgift att se till att de metoder och de medel som vi ger till polisen används på ett sådant sätt att de har allmänhetens och samhällets fulla förtroende. Man ska kunna känna trygghet när de används.

I den här lagstiftningen finns det flera otydliga saker. Jag ska ställa en rak fråga. Johan Pehrson, tycker du att det vore bra sak om man kunde ge åtalseftergift för poliser som begår brott i tjänsten i *undercover*-verksamhet?

Anf. 59 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Ibland måste man ta ut svängarna för att göra det tydligt. Nu upprepar Leif Björnlod återigen att han inte är emot att polisen ska få bekämpa grova brott. Nej, men det kommer ju propositioner och andra propositioner, och Leif Björnlod säger nej, nej, nej till allt detta beroende på att det är så dåligt, det är så slafsigt och de som stiftar lagar-

na på Justitiedepartementet är så odugliga. Jag känner inte igen den bilden. De människor som jag känner och som jobbar på departementet jobbar sliter väldigt hårt. De gör det med den äran och håller, tycker jag, generellt sett en mycket hög kvalitet.

När jag granskar den politiska avdelningen på Justitiedepartementet kan jag ha vissa synpunkter på den politik man för, men jag kan inte säga att kvaliteten i detta är slafsrig. Det finns en målkonflikt. Det är till exempel väldigt svårt att detaljreglera på det sätt som Johan Linander efterlyser. Om det gick, om det fanns någon som kunde leverera detta skulle jag gladeligen titta på det och ta det till mig. Sedan kan vi självfallet göra det i så fall, men då måste man leverera detta först. De som jobbar med det, är högst ansvariga och är bäst på det säger att det är väldigt svårt. Jag har respekt för deras kunnande. Det vore bra om fler hade det, till exempel Leif Björnlod, och inte säger att de gör det hafsigt, dåligt och slarvigt som svar på frågan varför man inte är för en lagstiftning.

Sedan har vi detta med åtalseftergift. Man har en nödvärnsrätt. Hamnar man som polis i en situation som kan vara mycket farlig – det vill jag understryka att man ska ha respekt för – kan man slippa en påföljd, men jag vet inte var Leif Björnlod har fått det ifrån att det ska vara en generell åtalseftergift. Om Leif Björnlod tror att poliser ska börja begå en massa brott för att kvalificera sig in i Hells Angels har han sett för många konstiga actionfilmer. Så kommer det inte att gå till. Jag tycker att det varken är rättsosäkert eller dåligt att polisen i sitt arbete med kartlägga och hämta in kunskap ska kunna hyra bil under falsk identitet. Jag tycker att det är fantastiskt bra.

Anf. 60 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik:

Herr talman! Eftersom jag har haft förmånen att jobba ihop med folket på departementet under den här mandatperioden vet jag att det är kompetenta personer. Beskyll mig inte för att ha någon annan åsikt! I så fall speglar Johan Pehrson ut andra åsikter än vad som finns i verkligheten. De är duktiga, de är kompetenta och de säger att det är svårt. Då behöver de ha tid. Det är den som brister. Det är hastigheten som gör att man inte hinner penetrera alla problemställningar. Vi har mycket kvalificerade remissinstanser som har lämnat sina yttranden. Jag tycker att det känns väldigt viktigt att man kan ges tid att behandla de här frågorna så att vi kan få en bra lagstiftning, eller i alla fall en lag som är något bättre. Jag vet att samhället förändras och att vi måste ändra lagarna efter detta.

Detta med åtalseftergift för brott har jag fått från Polisförbundets Jan Karlsen som skrev en artikel om detta redan dagen efter det att jag hade tagit upp det.

Anf. 61 JOHAN PEHRSON (fp) replik:

Herr talman! Regeringen beslutade den 7 december 2000 att tillkalla en beredning. Det här ärendet har pågått och analyserats ganska länge. Det leder alltid till att när man ska säga nej vågar man inte säga sanningen. Du har en annan ideologisk värdering. Du tycker inte att man ska hålla på med det här. Du tycker att det är fel. Du tror att man kan bekämpa den grova organiserade brottsligheten på något annat sätt. Men säg då det! Du har själv sagt att du tycker att det är hafsigt, snabbt och att lagstiftningen inte har tillräckligt bra kvalitet. Det är inte så att bara för

att man tänker i 100 år blir det bra. En del människor har kapacitet att tänka något snabbare, och det har man gjort här. Man kan inte skylla på tidsbrist jämt. Jag blir förvånad över det.

Om vi ska tala klartext om vad polisen ska få göra så är det inte helt enkelt heller. All tvångsmedelsanvändning är mycket svår. Det kräver kontroll före, under och efter. Vi är helt överens om det, men det finns ju nu. Jag kan säga dig att det kommer att finnas fall som både du och jag kommer att tycka är tveksamma, precis som vi tycker att det genomförs tveksamma husrannsakingar och tveksamma avlyssningsoperationer om man ser till det enskilda fallet. Så kommer det alltid att vara, men det hänger ju ihop med att det är människor som fattar beslut. Därför ska vi ha stark kontroll före, under och efter. Det finns det här, framför allt när vi har nämnden på plats, och det kommer den att vara ganska snart.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

8 § Auktorisation av värdetransportverksamhet, m.m.

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU35
Auktorisation av värdetransportverksamhet, m.m. (prop. 2005/06:136).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

9 § Schweiz associering till Schengenregelverket, m.m.

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU38
Schweiz associering till Schengenregelverket, m.m. (prop. 2005/06:194).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

10 § Äldre frågor

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2005/06:SoU21
Äldre frågor.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

Föredrogs

socialutskottets betänkande 2005/06:SoU26

Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre (prop. 2005/06:115).

Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre

Anf. 62 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m):

Herr talman! Vi ska bli världens bästa land. Vi ska bli världens bästa land att åldras i. Det är ett löfte som i själva verket betyder att regeringen lovar att åtgärda alla de fel och brister som man egentligen redan är ytterst ansvarig för i dag, men som man inte klarat av att åtgärda. Ett exempel på detta är den verklighetsbeskrivning av dagens äldreomsorg som står att läsa i den handlingsplan som vi ska debattera här i dag.

Regeringen skriver att det finns fel och brister som behöver rättas till för att tilliten och tryggheten ska öka. Bristerna gäller rehabilitering och hjälpmedel och att vården för svårt sjuka inte fungerar. Det handlar om kvaliteten i vården och omsorgen om demenssjuka och om hur användningen och förskrivningen av läkemedel ska tillgodoses.

Jag frågar: Finns det något som fungerar? Och vem är det i så fall som är ansvarig för detta inom dagens äldreomsorg? En djärv gissning är faktiskt att det är regeringen som är ansvarig, även om man försöker att skylla ifrån sig på både kommuner och landsting. Att vi på många håll har en väldigt god vård och en värdig äldreomsorg är till största delen personalens förtjänst.

Under den senaste tiden har regeringen lagt fram förslag som innebär att man vill lägga över ett stort ansvar på kommande generationer. Detta kallar regeringen för ett generationskontrakt. Nu ska alla som i dag står utan egen försörjning, är förtidspensionerade och alla arbetslösa ungdomar – ca 20 % i dag, men den siffran stiger – få vara med och ta ansvar. Det vill de säkert. Men de säger att de först och främst vill de ha ett riktigt arbete.

Talet om generationskontrakt är inget annat än ett desperat försök från regeringen att skylla otillräckligheten inom äldreomsorgen på någon annan.

Herr talman! Handlingsplaner kommer och går, men problemen tycks bestå. Redan för åtta år sedan kom den första handlingsplanen som beskrev de politiska målen i termer av inflytande, trygghet, respekt och god tillgång på vård och omsorg. Vad blev det av alla dessa löften? Har respekten blivit större, och känner de äldre och sjuka sig mer säkra på en plats i ett boende och hjälp när de behöver? Utvärderingar visar faktiskt att det är tvärtom.

Socialstyrelsen är en av många som har utvärderat den tidigare planen och pekat på brister i fråga om såväl rehabilitering som medicinsk vård men också när det gäller vård i livets slutskede och brukarinflytande.

Ett annat exempel handlar om demensvården och rätt till diagnos. Här vill jag påminna om att det redan för åtta år sedan fattades beslut i denna kammare om att ”alla som behöver utredas för demens bör utan dröjsmål ges denna möjlighet”. Så stod det redan för åtta år sedan. Jag läser samma mening i dagens handlingsplan. Varför har inget hänt, och varför ska vi tro på vänsterkartellens löften denna gång?

Moderaterna och alliansen har sedan länge föreslagit att alla som inte kan föra sin egen talan måste garanteras rättstrygghet genom en ställföreträdarlag. Inget har hänt.

Vården ska vara solidariskt finansierad, menar vi. Men valet ska vara den enskildes. I dag är det alltfler som har privata sjukförsäkringar. Men någon patienträttighetslag ser vi inte till.

Alliansen vill i lag garantera anhörigas rätt till stöd och hjälp. Regeringen hoppas på frivillighet.

Alliansen vill lagstifta om den äldres rätt att fritt kunna byta boende, välja vårdgivare och låta pengarna för vården följa den äldres val. Detta vill inte vänsterkartellen.

Tillsynen över vården måste stärkas. Patienten måste sättas i främsta rummet. Inte mycket tyder på att så är fallet i dag.

Detta är några av väldigt många skarpa förslag som Moderaterna och alliansen har lagt fram. Från regeringen och samarbetspartierna syns inget gemensamt dokument om äldreomsorgen i framtiden. Hur äldres vård och omsorg kommer att bli efter valet 2006 vet vi inte. Visserligen finns i dag denna handlingsplan. Men Miljöpartiet var inte med vid utarbetandet av denna handlingsplan. Handlingsplaner kommer och går, men problemen tycks bestå.

Herr talman! Pengar måste också avsättas för äldres vård och omsorg. Moderaterna har i sin budget avsatt nästan 10 miljarder kronor mer än regeringen för de kommande tre åren för att säkerställa en god vård och omsorg. Pengarna kommer från staten. Men vem ska betala den miljard som regeringen utlovar till vård och omsorg? Jag får inget svar på min fråga. Är det staten, är det kommunerna, eller är det möjligtvis kommande generationer? Men många av de yngre lever i utanförskap.

Men miljarden är intressant också ur en annan synpunkt. Regeringens miljardsatsning räcker inte ens till att täcka inflationen utan innebär enbart att neddragningarna inte blir fullt så kraftiga. Dessutom kommer merparten av denna satsning att ske efter 2010. Är det detta som kallas solidaritet – lova nu men låta någon annan betala sedan?

Herr talman! Fler politiska nämnder som vänsterkartellen har föreslagit för att lösa samverkansproblemen mellan kommuner och landsting har inte löst problemen för gamla och sjuka som återigen skrivs ut till det egna boendet, det som i dagligt tal kallas kvarboende men som ofta betyder ensamhet och otrygghet.

Antalet platser i de särskilda boendena blev trots socialdemokratiska löften i förra valet om 10 000 fler platser i stället 13 000 färre.

Visserligen avsätter regeringen nu 250 miljoner kronor till nya boendeplatser. Men den summan räcker bara till en bråkdel av alla de boendeplatser som behövs. 250 miljoner kronor räcker till ca 500 boendeplatser. Och då vill jag påminna om det löfte som Socialdemokraterna gav om 10 000 fler platser när det i stället blev 13 000 färre. Ekvationen går inte ihop.

Nej, herr talman, det är inte fler politiker som behövs. Det behövs fler boendeplatser anpassade till olika vårdbehov. Det behövs dagvård, det behövs växelvis boende, och det behövs avlösning.

Kommunernas kraftiga neddragningar för att spara pengar har resulterat i att alltfler äldre isoleras i hemmet, att alltfler anhöriga går på knäna och att ca 8 000 färre än tidigare i dag arbetar inom äldreomsorgen.

Moderaternas förslag att höja högkostnadsskyddet för läkemedel kommer inte i närheten av vad vänsterkartellen lyckas åstadkomma för den enskilde i form av skattehöjningar på 50–100 kr per månad. Till detta kommer den administrativa kostnaden för alla dem som har det mest knapert och behöver lägga upp sina läkemedelskostnader som delbetalningar. Det innebär att man får betala 240 kr i administrativ avgift utöver de 1 800 kr som högkostnadsskyddet innebär.

Moderaterna vill att det särskilda bostadstillägget för de pensionärer som har det sämst ställt höjs med 225 kr i månaden efter det att hyran är betald.

När det gäller Moderaternas förslag om en höjning av högkostnadsskyddet inom sjukvården ger vi härmed landstingen en möjlighet om de så önskar att öka intäkterna till vården för att förbättra kvaliteten. Men det är frivilligt.

Det finns landsting som snarare talar om att minska avgifterna till den öppna vården för att ge patienterna vård på rätt nivå och i stället höja avgiften till akutmottagningarna som man förhoppningsvis sällan behöver bege sig till.

Herr talman! Äldre är mer än andra beroende av en tillgänglig och väl fungerande sjukvård. I en Demoskopundersökning visas att Sverige har den sämsta tillgängligheten till vård jämfört med åtta europeiska länder.

Regeringen har äntligen, sex månader före valet, lyckats få till stånd en vårdgaranti efter att först ha rivit upp den borgerliga regeringens vårdgaranti på 90-talet och sedan röstat nej tolv gånger till vårt förslag om att införa den igen. Och vi ser hur väntetiderna till öron, näsa och hals, till gynekologi och till urologi ökar. När det gäller ortopedi har det skett en marginell minskning av väntetiderna. Till starroperationer är väntetiderna hyfsade tack vare vårdavtal med privata vårdgivare.

Herr talman! Moderaterna och alliansen väljer en politik för att folk ska komma i arbete, vilket är en grund för den välfärdspolitik som vi värnar.

Vänsterkartellen föreslår skattehöjningar, höjda bidrag, särskilt för höginkomsttagare, och arbetsmarknadsåtgärder som sträcker sig över valet och några månader till.

Alliansen har på punkt efter punkt föreslagit en gemensam och genomförbar politik, medan Vänsterpartiet hotar med misstroendevotum och skattehöjningar på ett antal hundra miljarder. Också Miljöpartiet kräver ministerposter och kostsamma reformer.

Göran Persson svarar lätt irriterat att han och Socialdemokraterna går till val för att få egen majoritet. Tala om att mörka.

Herr talman! Väl medveten om att jag håller på att dra över talartiden vill jag slutligen framföra något som är mycket viktigt, nämligen att vi står inför en stor utmaning som handlar om att alla ska vara med, också alla som i dag befinner sig i utanförskap. Många har inget arbete att kunna försörja sig på och kan inte heller vara med och bidra till välfärden såsom de vill. Uteblivna skatteintäkter till staten minskar möjligheten att ge mer resurser bland annat till vården och omsorgen om svårt sjuka och gamla.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till alliansens reservation nr 9 och till det särskilda yttrande som finns till betänkandet.

Självklart står vi bakom samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag alltså bifall endast till reservation nr 9.

Jag vill också säga att socialutskottet visserligen har en debattdag till i kammaren, men detta är min sista debatt under denna mandatperiod. Jag vill tacka mina utskottskamrater för många bra debatter och inte minst för ett väldigt gott arbetsklimat. Till kansliet vill jag framföra ett stort och varmt tack. Ert arbete är imponerande!

Anf. 63 ERIK ULLENHAG (fp):

Herr talman! Folkpartiet står självklart bakom alla sina reservationer, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 25.

På egentligen inget annat område i Sverige har kollektivismen slagit igenom så starkt som i synen på ålder. Redan 55-åringar kan få frågan om det inte är bättre att de går i förtidspension och lämnar plats åt någon yngre. Den i Sverige som är över 65 ska ägna sig åt något annat än produktivt arbete. I Dagens Samhälle kunde vi i dagarna läsa hur äldre i princip är helt orepresenterade i politiska församlingar. Detta går igen i äldrevården och i äldreomsorgen där alla äldre ska tas om hand på samma sätt utan att de kan påverka sin vardag, sina mat- och sovttider och vilket stöd och vilken hjälp de får.

Det är resultatet av en politik som under lång tid förts i Sverige. Det är resultatet av oförmågan att kunna se att varje människa är en individ med olika önsknings, inte en representant för sin ålder. Det är inte så att alla vill ha en äldreomsorg som ser exakt likadan ut. Det är inte så att äldre människor förlorar förmågan att välja, vilket man då och då hör från partier på vänsterkanten. Vänsterpartiet brukar ganska ofta säga att de äldre kanske inte ska kunna välja mellan olika alternativ, att det är bättre att kommuner och politiker bestämmer.

Ylva Johansson sade i somras, i samband med att den plan som vi nu debatterar presenterades första gången – den har ju presenterats ett antal gånger innan den hamnat på riksdagens bord – att det inte är nödvändigt att äldre över 70 ska välja mellan olika alternativ vad gäller hjälp med vardagssysslor eftersom många äldre över 70 är förvirrade och därför inte ska sköta de valen själva. Jag har en nyhet till Ylva Johansson, som jag hoppas att vi kan diskutera här, och det är att även äldre har förmåga att påverka sin vardag. Även den som är 70 år kan vilja bestämma vem som kommer över tröskeln, kan vilja bestämma vilka hushållstjänster han eller hon ska ha i hemmet.

Folkpartiets huvudutmaning är att vi måste få en grundläggande förändring av hela äldrepolitiken, en förändring som innebär att äldre människor ses som individer och inte som del av ett kollektiv som ska tas om hand på ett och samma sätt. Den kollektiva synen, i kombination med en oförmåga att prioritera äldreomsorgen, gör att vi i dag har en kris i äldrepolitiken, vad gäller situationen för många äldre. Tusentals äldre nekas en äldreboendeplats trots att de har behov av det. Tusentals äldre är snart sagt fångar i sina egna hem eftersom vårdinsatserna blir så stora. De kommer inte ut och kan inte ha ett värdigt vardagsliv.

Också många av dem som kommer in på ett äldreboende nekas ett värdigt vardagsliv i form av att regelbundet kunna komma ut i friska luften, att duscha när man själv vill, att få en vettig omvårdnad och att få fatta alla de beslut som de tidigare i livet varit vana vid att fatta.

En stor andel av dem som finns vid våra sjukhem och äldreboenden är undernärda. En majoritet av de äldre äter upp till tio läkemedel per dag. Det kanske vore bra ifall läkemedlen fungerade, men varannan äldre människa i Sverige är felmedicinerad beroende på att vi har en sjukvård som inte fungerar.

36 % av dem som är mellan 75 och 84 år avstår från att gå ut på dagarna och kvällarna av rädsla för brottslighet.

Det genomförs alldeles för få demensutredningar, vilket leder till att de som drabbas av demenssjukdomar inte får hjälp och stöd i tid. En fjärdedel av dem som lever på äldreboenden får sin rörelsefrihet begränsad genom midjebälte, sele eller brickbord. Det sker utan något lagstöd och ofta i brist på personal.

Vi är i en situation då anhörigvårdarna går på knä. Den som gör en viktig medmänsklig insats genom att ta hand om sin livskamrat under de sista åren av dennes liv får inte det stöd han eller hon skulle behöva. Många av dem har en mycket tuff situation. Genom nyhetsbruset ser vi då och då de riktigt stora vårdskandalerna. Ett sådant fall förekom för ett par månader sedan i Pajala. En 76-årig man, som blivit alltmer dement, sökte vård på vårdcentralen. De anhöriga slogs för att han skulle få komma in på ett äldreboende men fick beskedet att det inte fanns plats. Han skickades därför hem från vårdcentralen, och de anhöriga fick löfte om att mannen skulle få omvårdnad när han kom hem. Dagen efter hittades han död utanför sitt hus. Detta skedde på grund av brist på äldreboendeplats och på grund av att samordningen mellan kommunen och landstinget inte fungerade.

Resultatet av alla dessa brister är att människor i Sverige inte längre tror att äldrevården kommer att fungera den dagen de behöver den. Sex av tio svenskar säger att resurserna inte räcker för deras egen äldreomsorg. Fyra av tio låginkomsttagare säger att de är rädda för att bli gamla eftersom de inte tror att äldreomsorgen kommer att finnas där den dagen de behöver den.

Vi talar mycket om välfärd, men detta är ett grundskott mot välfärds-systemet. Ifall så många som 60 % av svenskarna tror att det inte kommer att finnas pengar den dagen de behöver äldreomsorg, ifall så många tror det, innebär det att en stor andel av dem kommer att skaffa privata sjukförsäkringar och privata omsorgsförsäkringar – något som redan sker i ett land med världens högsta skatter. Vi får ett delat samhälle om den som har råd löser det hela privat. Det innebär samtidigt att låginkomsttagarna inte får det stöd och den hjälp som de behöver.

Bland de äldre finns också människor som drabbas särskilt hårt. Jag tror att en av våra huvudutmaningar de närmaste åren ligger i att se till att människor med invandrarbakgrund får den välfärd och det stöd som behövs. Häromdagen fick jag ett mejl från Norrköping. Det var en tolk som berättade hur hon blivit uppringd av ett äldreboende. En iransk kvinna som bodde på det äldreboendet skulle badas. Hon skrek men ingen förstod vad hon sade. När de äntligen fick tag på tolken berättade

kvinnan för tolken att hon var naken, dörren stod öppen och hon frös. Ingen där förstod vad hon sade.

Jag talade i förmiddags med en överläkare med bakgrund i Danmark som sade: Ni måste se till att hitta lösningar så att de äldre invandrarna kan få en värdig ålderdom. Det handlar om att ha äldreboenden med språkkompetens. Det handlar om att ställa krav på äldreboenden, och på övriga myndigheter, så att de har personal som kan invandrarernas språk. Det handlar också om att ge stöd till anhörigvårdare, för många av dem som invandrat och har äldre anhöriga är i dag anhörigvårdare. Vidare handlar det om att få information om vilka rättigheter man har. Detta är en av de riktigt stora utmaningarna.

De som roade sig med att läsa Dagens Nyheter i går kunde på debattsidan läsa rubriken ”Sjuka åldringar har tvingats bo kvar hemma för länge”. Artikelförfattare var vård- och omsorgsminister Ylva Johansson. Ylva Johansson har alldeles rätt. Efter tolv år av socialdemokratiskt styre är det verkligheten. Efter tolv år av nedläggningar av äldreboenden är verkligheten den att många blir fångade i sitt eget hem. Av artikeln fick man intrycket att det var en nyvaknad insikt hos Ylva Johansson, och det kan ju vara så i den politiska världen att verkligheten förändras och man inser att man gjorde fel i går.

I artikeln stod att den så kallade kvarboendepincipen, som innebär att äldre människor ska bo kvar hemma så länge som möjligt, nog varit fel. Där har Ylva Johansson alldeles rätt. Men det är ingen ny insikt. 1998 gick Socialdemokraterna till val på löftet om fler äldreboendeplatser. 2002 hade man visserligen misslyckats med att uppfylla löftet från 1998, men då spetsade man det lite grann och sade: Vi ska ha tiotusen nya platser i äldreboenden när mandatperioden är över. Det var ett löfte som Göran Persson först sade hade hittats på av de borgerliga.

Sedan dröjde det ett tag till innan Ylva Johansson, som väl också trodde att alla människor hade glömt vad som stod i valbroschyren, ställde sig i denna kammare och sade: Nja, det där var lite tveksamt. När jag sedan läste högt ur valbroschyren sade hon: Ja, men det står inte i valmanifestet. Det var liksom inget riktigt löfte; det var bara en broschyr där det stod att detta är vad vi lovar Sveriges äldre ifall vi vinner valet.

Därför är det intressant att i dag få besked: Allt det vi debatterar i dag, kommer det att stå i valmanifestet? Vad kan vi lita på den här gången, och vad kan vi inte lita på?

Precis som Ylva Johansson identifierar i Dagens Nyheter är ju en av de riktigt stora utmaningarna att se till att få fram äldreboendeplatser. En av de riktigt stora utmaningarna är att de människor som i dag bor kvar hemma och känner en oro för ifall det finns en plats den dag de inte klarar sig själva ska veta att det finns en äldreboendeplats. De människor som vårdar sina anhöriga ska veta att det finns en äldreboendeplats den dag det behövs.

Där behöver vi, som Folkpartiet föreslår, en pengarna-i-handengaranti som innebär att den äldre som borde ha rätt till ett äldreboende men inte får det ska få ersättning från kommunen så att det blir en piska på kommunen. Pengarna ska den äldre kunna använda till att köpa stöd, hjälp och avlastning i hemmet, detta för att sätta press på kommunerna att få fram äldreboenden.

Det behövs också att vi får en mångfald i form av servicehus och allt möjligt annat. De människor som känner att de inte klarar sig själva i den meningen att de behöver en social tillvaro, en vardag som fungerar, ska också ha en plats.

Det finns oerhört mycket att göra på äldrepolitikens område. Det gör politiken spännande när verkligheten är sådan att det finns mycket att förändra.

Från Folkpartiets sida vill vi ha en omsorgsgaranti som ställer upp vad den enskilda äldre kan ställa för krav på sin äldreomsorg – hur hemtjänsten ska se ut eller, om jag hamnar på äldreboende, hur ofta jag ska få duscha, när jag ska komma ut, vilken personaltäthet det ska vara och så vidare. I dag är det alldeles för många som inte får den omsorg de ska ha rätt till, och det är inte acceptabelt.

Vi säger till skillnad från dagens majoritet att äldre kan välja själva. Vi vill ha ett fritt val i hemtjänsten där jag själv kan välja vem som kommer över min tröskel och hjälper mig hemma och där jag själv i högre grad kan påverka vad jag ska ha hjälp med. Det ska inte vara så att jag får någon timme i veckan i hemtjänst, och så säger jag att jag behöver hjälp att hänga upp gardiner. Det ingår inte i våra arbetsuppgifter, säger man då, utan vi har fått ett biståndsbeslut på något annat. Där måste den enskilde individen få mycket större makt.

Det handlar om att införa skatteavdrag för hushållsnära tjänster så att fler människor kan köpa hjälp i hemmet, vilket också skapar nya jobb. Det handlar om att införa förebyggande hembesök som kan se till att vi slipper fallskador, en massa besök på sjukvården och mänskligt lidande. Det handlar om att pröva nya lösningar i form av äldreomsorgscentraler där vi samlar all kompetens under samma tak, där jag kan möta all sjukvårdens kompetens, biståndshandläggaren och så vidare och där organisationen byggs kring mig som enskild äldre i stället för att jag ska byggas om för organisationen. Det handlar om att införa ett husläkarsystem så att alla äldre får en egen doktor. Det handlar om ökad forskning kring äldres sjukdomar. Det handlar om att lyfta fram demensvården, att lyfta fram anhörigvårdarna och att lyfta fram vårdpersonalen.

Tyvär skulle jag kunna räkna upp ett antal andra löften som Folkpartiet ställer upp i detta val – därför att de löftena behövs, därför att vi i landet med världens högsta skatter inte har klarat äldreomsorgen.

Jag kan, herr talman, avslutningsvis avge ett tydligt löfte från Folkpartiets sida. Med Folkpartiet i regeringen blir det en satsning på äldreomsorgen. Det blir mer resurser. Det behövs pengar. Men det blir framför allt ett perspektivskifte. Det blir ett skifte där man inser att 68-åringen, 86-åringen, 64-åringen eller 75-åringen också är en individ som kan styra sitt eget liv och fatta sina egna beslut.

Efter tolv år av socialdemokratiskt styre finns det väldigt mycket att göra. Det är ett mycket bra skäl till att vi behöver en ny regering i detta land.

Anf. 64 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Kära vänner! Jag kan börja med att yrka bifall till det sista som Erik Ullenhag sade. Det behövs en ny regering. Det är hög tid för en ny regering. Det behövs för människornas skull, för de svenska medborgarnas skull.

Jag ska också, herr talman, så att jag inte glömmer det, yrka bifall till reservation 23. Självklart står Kristdemokraterna bakom alla reservationer vi finns med i, och det är många! Vi behöver ha ett tankeskifte inom äldreården i Sverige.

Socialdemokraterna har deklarerat att äldrepolitiken ska spela en framträdande roll i deras valrörelse. Mot bakgrund av de brister som finns välkomnar jag som kristdemokrat regeringens nya fokus. Det är sannerligen på tiden. Den här propositionen utgör det sakpolitiska underlaget för detta fokus. Propositionen innehåller förvisso en del goda förslag som Kristdemokraterna ställer sig bakom, men den saknar i viktiga avseenden nödvändiga åtgärder.

Propositionen – eller utvecklingsplanen, som regeringen har valt att kalla den – innehåller faktiskt gott om utförliga redogörelser för äldreomsorgens brister. Det är bra. De utvecklingsområden som regeringen pekar ut täcker in stora delar av äldreomsorgens problemkomplex. Utvecklingsplanen är dock inte enligt Kristdemokraternas uppfattning tillräckligt konkret på avgörande punkter. Regeringen hänvisar envist till kommande utredningar, delegationer och regeringsuppdrag – har ni hört det förut? – och inte minst till 2006 års vårproposition, men när det gäller äldreomsorgen har det redan presterats ett överflöd av utredningar, politiska målsättningar och honnörsord. Dessutom finns det redan en handlingsplan för äldrepolitiken, herr talman, vilken antogs av riksdagen 1998. I så måtto är utvecklingsplanen ett önskat *dacapo*. Samma löften, samma retorik och samma plan har i stor utsträckning redan varit på plats sedan 1998.

Vid en närmare granskning visar det sig dock att de gamla målsättningarna inte har uppfyllts. En ny mandatperiod och ett nytt ansvarigt statsråd ursäktar faktiskt inte det misslyckandet. När den socialdemokratiska regeringen utlovar satsningar och förbättringar inom äldreomsorgen glömmer man sitt kollektiva ansvar för de senaste elva årens utveckling.

Att försöka förbättra vården av och omsorgen om äldre är nödvändigt, men den socialdemokratiska regeringens ensidiga vård- och omsorgsperspektiv missar också de många äldre med lång erfarenhet av deltagande i samhällslivet som obevekligt ställs vid sidan av när den formella pensionsåldern inträtt. Åldersdiskriminering är förmodligen den vanligaste formen av diskriminering i vårt land. Det krävs både en förändrad attityd till äldre och lagstiftning för att råda bot på detta. För att vi ska klara de utmaningar vårt land ställs inför behöver vi ta till vara den kraft och den livserfarenhet som finns hos äldre människor.

Det står utom allt tvivel att det behövs ett omfattande program för att rätta till bristerna inom äldreomsorgen. Det är inte bara äldreomsorgens nuvarande brister och problem som motiverar detta utan också demografin med en allt större andel äldre i befolkningen.

En sammanfattning av elva socialdemokratiska regeringsår ser ut som följer. Jag ska nämna några punkter.

1. Det har blivit allt svårare att få äldreomsorg. Kommunerna begränsar sina insatser framför allt till personer med mycket stora behov av vård och omsorg. Biståndsbedömningen – eller behovsbedömningen, som jag hellre kallar den – kommer allt längre från sitt egentliga syfte, nämligen att vara just en behovsbedömning.

2. Omsorgen om de äldre har i allt större utsträckning vältrats över på de anhöriga. Att vårda och ta hand om en anhörig är för de flesta en självklarhet, men det är faktiskt inte rimligt att lägga allt större omsorgsansvar på anhöriga utan att ge dem tillräckligt med stöd, hjälp och resurser. Det vet vi alla som har varit just anhörigvårdare.
3. Det sker en mycket omfattande neddragning av antalet platser i särskilt boende. Nyproduktionen av äldreboenden är också mycket låg, vilket leder till att det totala antalet platser minskar kraftigt. Under 1994–2004 har antalet platser i särskilt boende minskat med nästan 15 000.

Jag skulle vilja hålla med Cristina Husmark, som också refererade till Socialdemokraternas löfte om att det skulle bli 10 000 ytterligare platser inom äldreboenden. I själva verket har man förlorat 15 000 vårdplatser totalt i äldreboendena.

Under 1980-talet fick de äldre kämpa för sin rätt att bo kvar hemma. 20 år senare är problemet snarare det motsatta. Nu tvingas många äldre bo kvar hemma mot sin vilja. Drivkraften bakom denna utveckling är kommunernas svårigheter att finansiera äldreomsorgen. Här, fru talman – välkommen! – handlar det om från vilket håll man ser när man planerar. Allianspartierna ser utifrån den enskilda människan, och Socialdemokraterna verkar se utifrån kollektivet. Vi tycker att vi ska anpassa så att det finns boenden för olika människors behov och inte organisera så att vi styr människors behov.

4. Det finns allvarliga brister i det medicinska omhändertagandet. Det har vi många exempel på. Det gäller läkarmedverkan, läkemedelshandling, demensvård och rehabilitering. Många äldre hamnar i en vårdkarusell med ständiga ambulanstransporter till akutmottagningen, vidare till korttidsboende och hem igen. Inom det särskilda boendet saknas ofta läkarmedverkan, i synnerhet läkare med geriatrisk kompetens.

Slutligen ett stort men kanske nonchalerat problem: Ensamhet och isolering plågar oerhört många äldre i dag. De, fru talman, som är mest ensamma enligt en professor jag har talat med i veckan är ensamstående kvinnor utan barn. De känner i dag i Sverige en stor och besvärande ensamhet. Aldrig så goda materiella förhållanden kan inte uppväga ensamhet, sysslolöshet och tristess. Inom äldreomsorgen behövs mer av mänsklig samvaro och gemenskap, mer av närvarme.

Kristdemokraterna har ett stort antal förslag som ska råda bot på det här. Allianspartierna arbetar för och har förenat sig exempelvis om fritt val inom äldreomsorgen, som Erik Ullenhag talade om. För mig är det bara självklart att vi människor är olika. Vi är olika när vi föds, vi är olika när vi är mitt uppe i livet och vi är olika när vi är äldre. Därför är det så självklart att alla ska ha möjlighet, alla ska ha frihet att välja hur man vill ha det i sin omsorg. Vi olika människor ska med trygghet kunna säga hur vi vill ha det.

Vi tycker också att det ska vara lätt för olika aktörer att etablera sig inom hemtjänsten. Vi har i vår reservation 23 beskrivit hur vi har tänkt oss det.

En boendegaranti har Kristdemokraterna föreslagit som i ett första skede, eftersom vi måste anpassa oss till verkligheten, ska innebära att om man fyllt 85 år har man själv rätt, utan behovsbedömning, att välja var man vill bo. Vi tycker att det ska få växa fram en mängd olika boendeformer, och gemenskapsboendeformer tror vi mycket på. Därför har Kristdemokraterna i sin budget avsatt 1 miljard för att stimulera olika boenden.

Värdighetsgarantin har vår förre partiledare, Alf Svensson, ofta talat sig varm för. Det är lite av en princip för oss kristdemokrater. Det handlar om *värdighet* i förhållande till människor. Även om man inte själv kan tala för sig ska man behandlas med denna värdighet. Det finns en reservation också, om ni vill läsa mer om detta.

Stöd till anhängvården är också för oss en självklarhet. Därför har vi föreslagit att vi ska byta ut ett ord i socialtjänstlagen där det nu står att man "bör" bli skyldig att stödja äldre till att man "skall" vara skyldig att stödja äldre anhängvårdare.

När det gäller behovsbedömningen, eller biståndsbedömningen, som det heter, behöver vi en förändring för att den ska bli mer rättssäker. Jag har en känsla av att väldigt många av behovsbedömningarna inte utgår från den enskilde utan från hur mycket resurser man har att ge. Finns det exempelvis inga särskilda boenden får man inte heller det behovet stadfäst.

När det gäller demensutredningar är det, som Cristina Husmark sade, pinsamt att vi 2006 ska behöva säga i den här kammaren att alla som får demensliknande symtom har rätt till en utredning.

Avslutningsvis, fru talman, har det nu skrivits in något om sanktionsprincipen mot kommuner som inte uppfyller vad man har fått i sin biståndsbedömning. Det är klart att det är bra att ge en signal om att människor ska få det de har bedömts ha behov av. Men vad jag och flera andra tycker är egendomligt är att staten ska ha de bötesbelopp som kommunen ska kunna dömas till. Visst behöver staten pengar, men varför ska de inte på något sätt komma den äldre människan till del i stället? Då menar jag inte att man ska sätta in 100 000 kr på en bankbok, men personen kanske behöver mer hemtjänst, en personlig assistent som kan hjälpa till tills man får exempelvis sitt särskilda boende. Det här är en viktig principfråga eftersom det är den äldre personen som behöver någonting för sin egen situations skull. Därför, fru talman, tror jag att vi måste fundera mer på detta.

Vi kommer att återkomma om de här frågorna i den nya regering som kommer att tillträda efter den 17 september.

Anf. 65 ANNIKA QARLSSON (c):

Fru talman! Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre – det är många människor runtom i landet som är involverade i den. Vi har många äldre, men vi har också otroligt många anhöriga som berörs av det här, och fler och fler blir det.

Vården och omsorgen om äldre har under senare år präglats av växlande problem. Det har varit många olika sorters problem, men det har hela tiden funnits frågor att ta itu med.

Trots att antalet äldre har blivit allt fler har beviljandet av hemtjänst och särskilt boende snävtats åt på många håll under de senaste åren. Antalet platser har, som vi har hört tidigare i debatten, minskat kraftigt, trots att det finns ett mycket stort vård- och omsorgsbehov.

För äldre med mindre funktionsnedsättningar och hälsoproblem har den vanskligaste lösningen varit omsorg i det egna hemmet. Vi minns att det många år tillbaka fanns ett stort behov av att göra det mer flexibelt, att man inte alltid måste in på hemmet. Nu har pendeln slagit över åt det andra hållet. Det vill till att ha kontakter eller vara mycket dålig för att över huvud taget få möjlighet att komma in på ett äldreboende.

Vi kan också se att det finns problem i vårdkedjan, mellan de olika aktörerna. Det behövs mer till. Från dessa olika perspektiv är regeringens proposition självklart ett välkommet uppvaknande. Många av förslagen är krav som både Centerpartiet och många andra partier har ställt under många år. Däremot är vi inte riktigt överens om inriktningen. Det som också kan ifrågasättas är trovärdigheten i propositionen. Precis som både Cristina, Erik och Chatrine har tagit upp tidigare ser vi att vallöftena om 10 000 nya platser har blivit 13 000 färre platser. Man får vara väldigt varsam när det gäller löften på det här området eftersom de i stället blir det motsatta.

Vi kan också fundera över inriktningen. Centerpartiets kritik mot regeringsförslaget riktar sig mot ambitionen att öka regelstyrningen och att minska flexibiliteten i äldreomsorgen och vården. I stället bör den förbättringskraft tas till vara som ligger i att öka de äldres inflytande över vården och omsorgen. I stället ska man fokusera på bra kvalitet utifrån den äldres subjektiva synvinkel snarare än ett stelbent regelverk. På så vis, är vi övertygade om, kommer förutsättningar att skapas för en varierad äldreomsorg, driven av en mångfald utförare där både personalens och de äldres kunskaper, önskemål och erfarenheter kan samverka för att utveckla äldreomsorgen.

Vi tror inte på att fler byråkrater, fler regler eller mer lagstyrning kommer att göra det hela bättre. Det handlar mer om att få fler händer i vården, inte i administrationen.

Jag är helt övertygad om att i detta inflytande ligger en förbättringskraft. Chatrine tog upp en viktig fråga, nämligen våra fria val. Det är något som tydligt ter sig hotfullt för dem som har majoriteten i utskottet och i denna kammare – än så länge. Vi vill införa en lagstiftning som ger just fritt val i äldreomsorgen. Det innebär bland annat att äldre som är berättigade till särskilt boende i största möjliga utsträckning ska ges möjligheter att välja boendeform och kommun. Valfriheten ska även gälla hemtjänstinsatser som dagverksamhet, korttidsboende och hemsänd mat. Kommunen ska vara skyldig att informera medborgarna om vilka valmöjligheter som står till buds. Systemet för fritt val ska utformas enkelt. Det ska vara enkelt för medborgarna att förstå och nyttja samt enkelt för det offentliga att hantera. Det ska också vara enkelt för utförare av välfärdstjänster att ta sig in på marknaden. För att garantera trygghet och kvalitet behövs självklart en kvalitetssäkring, nämligen en certifiering av utförare av välfärdstjänster.

I det här finns både tydlighet och långsiktighet i arbetet. Det kommer att vara både stabilt och tryggt för de medborgare och utförare som finns inom dessa områden.

I dag har vi en verksamhet som är spridd över hela landet och kan se olika ut. En del av de saker som tas upp i propositionen eller i betänkandet i dag innebär likriktning, inte att öppna upp för lokala flexibla lösningar. Det val som alliansens partier har gjort handlar mer om att ge en lagstadgad rätt till vad man ska kunna utkräva. Däremot ska de som utför vården och verksamheten göra det utifrån lokala förutsättningar och önskemål från personer i vården.

Dessa förslag bygger mycket på dem som är i vården i dag. De ger också möjlighet till utveckling för dem som jobbar i vården men också för dem som drar ett stort och tungt lass, nämligen de anhöriga som finns runtomkring våra äldre. De behöver stöd. Det behövs utbildning och utveckling för dem som jobbar inom vården, men det krävs också stöd till de anhöriga.

Jag står självklart bakom Centerpartiets alla reservationer i betänkandet, men jag har valt att för tids vinning yrka bifall till en reservation. Jag har landat på att jag yrkar bifall till reservation 41.

Någonstans finns där de allra viktigaste personerna, nämligen de som är i övergångsfasen. Det är de som fortfarande bor hemma och klarar sig med förhållandevis liten hjälp eller litet stöd men som ska till att ta steget över till att kanske flytta in i ett särskilt boende.

De anhöriga har ett tufft jobb i dag. De har inte det stöd de skulle kunna kräva för att de ska orka kanske en längre period än vad de gör i dag.

Jag åkte taxi i morse, och chauffören berättade om sin egen situation. Den handlar om att när hon jobbar dagtid finns någon hemma och ser till att hennes man kommer upp och får mat på bordet. Mer är det inte. Allt det andra tunga omsorgsarbetet finns kvar när hon har jobbat sina 40 timmar. I stället skulle hon behöva få ytterligare hjälp med den tunga omsorgen, daglig hygien och så vidare. Då skulle hon kunna umgås och vara en del av den sociala gemenskapen i stället för att ta vid där personal skulle behöva ta ett större ansvar.

Allt det stora ansvaret hamnar i knäet på anhöriga. Hon har försökt att få avlastning, men eftersom hennes man inte vill komma in på avlastning har hon ingen möjlighet att kräva något. Jag nästan uppmanade henne att själv begära en plats på avlastningshem. Då kanske hon skulle få den hjälp som behövs.

Det finns fortfarande enormt mycket att göra. Om dessa personer skulle välja att gå i strejk en dag eller en vecka skulle hela vårt sociala välfärdssystem braka ihop. De gör ett så enormt arbete i dag.

Vi har ett förslag som jag vet är otroligt ifrågasatt hos vänsterkartellen. Det handlar om att få det dagliga arbetet att flyta och fungera. Vi hävdar att avdragsrätt för hushållstjänster skulle vara ett bra förslag som skulle kunna stärka enskilda människors möjligheter att få hjälp utan att det finns ett beslut just om deras enskilda situation.

En av de viktigaste sakerna i betänkandet för en ny regering att ta med sig i höst handlar om att sluta omyndigförklara våra äldre.

Anf. 66 LARS U GRANBERG (s):

Fru talman! Det är en viktig dag i dag. Den här debatten visar hur viktigt ämnet är.

Samtidigt har det fattats viktiga enskilda beslut på äldreområdet under de senaste åren. Det är maxtaxan i äldreomsorgen, tandvårdsreformen för äldre och skärpt tillsyn av äldreomsorgen. Det är tre exempel.

Dagens ärende, den nationella utvecklingsplanen för äldreomsorgen, innebär en start för en samlad, långsiktig och uthållig statlig satsning på att förstärka och utveckla svensk äldreomsorg. De samlade resurserna till de äldre ska öka successivt med 10 miljarder kronor under de kommande tio åren.

Vårpropositionen, som presenterades den 18 april, och som ska behandlas senare i kammaren, innebär att de ekonomiska satsningarna startar redan i år utifrån de prioriteringar som anges i den nationella handlingsplanen. Det handlar om 600 miljoner kronor redan i år för att förbättra vården och omsorgen om de mest sjuka och förbättra hemsjukvården.

För 2007 och 2008 avsätts 1 miljard kronor per år. Resursförstärkningarna ska bland annat användas till rehabilitering, nutritionsarbete, läkemedelsgenomgångar och förstärkt läkarmedverkan i såväl särskilda boenden som hemsjukvård.

Från och med nästa år och år 2008 satsas 200 miljoner kronor på att förbättra och förstärka demenssjukvården. Grunden för den prioriteringen är att vården och omsorgen om de svårast sjuka äldre behöver förstärkas. Många av de äldre lider av flera olika sjukdomar samtidigt och behöver ha kontakt med flera olika läkare, sjuksköterskor och annan vårdpersonal. De äldres möjligheter att få rätt till hjälp försvåras av brist på samordning.

Ett annat område som prioriteras i det första steget är de äldres boende. De flesta äldre vill så länge som möjligt bo kvar hemma, men när behovet av hjälp blir så stort att man är i behov av särskilt boende eller motsvarande måste man kunna få ett sådant boende. I dag råder det brist på platser just i särskilda boenden i ganska många, men inte i alla, kommuner, och det leder till väntetider och kortsiktiga lösningar. Därför satsas i det första steget 250 miljoner kronor i ett investeringsstöd till kommunerna för ny- och ombyggnad av särskilda boenden och gemenskapslokaler. En särskild boendedelegation inrättas för att följa och analysera behoven och utvecklingen av boendefrågorna för de äldre.

Alla ska, oavsett var i landet man bor, kunna lita på att äldreomsorgen är tillräckligt bra den dag man behöver den. Under de senaste åren har den statliga tillsynen av kommunernas äldreomsorg förstärkts kraftigt, och nu ska en särskild utredare få i uppdrag att föreslå åtgärder som stärker tillsynen inom den del av äldreomsorgen som regleras av socialtjänstlagen.

För att stärka rättssäkerheten för de äldre föreslås en rapporterings-skyldighet för kommunerna när de inte verkställer fattade beslut enligt socialtjänstlagen, till exempel beslut om plats i särskilt boende. Som en yttersta åtgärd, tänkt att användas i ett mindre antal fall, ska en sanktionsavgift införas för att säkerställa att fattade beslut verkställs inom rimlig tid.

Tidigare har det funnits en lucka här. Man får ett positivt beslut – och ett positivt beslut kan inte överklagas – men beslutet genomförs inte. Ett missförstånd gäller ett påstående som vi ibland får när man frågar om staten ska överpröva kommunernas bedömningar av de äldres behov. Men det är inte det som det handlar om. Här handlar det om personer som kommunen själv bedömt har behov av en viss åtgärd men där åtgärden inte genomförs inom rimlig tid. Det handlar alltså inte om en överprövning av kommunernas bedömningar.

En viktig satsning i äldreutvecklingsplanen som startar redan nästa år handlar om att Sverige har många äldre med annat modersmål än svenska. Det ställer särskilda krav på vården. En särskild stimulanssatsning på 50 miljoner kronor per år görs 2007–2008 för att stimulera en utveckling av en äldreomsorg som är anpassad för ett samhälle där det bland gruppen äldre finns olika förstaspråk. Det är helt klart att förstaspråket har en speciell betydelse under ålderdomen, och äldreomsorgen måste då anpassas till detta, med viss tillgång till flerspråkiga personer med mera.

De äldre håller sig allt friskare allt högre upp i åren. Problemen och ohälsan kommer i genomsnitt vid en högre ålder jämfört med förr i tiden. När vårdbehoven kommer handlar det ofta om flera olika sjukdomar och åkommer samtidigt. Det gör att de äldres behov är mer komplexa och sammansatta. Kraven på personalen ökar i och med detta.

På tio års sikt kommer också många anställda i äldreomsorgen att pensioneras, och det är viktigt att höja omvårdnadsyrkets status och erbjuda goda arbetsvillkor och utvecklingsmöjligheter. En särskild utredare kommer att tillsättas med uppdrag att föreslå ett nationellt system för yrkeskrav, kompetensutveckling och åtgärder för att underlätta den framtida kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen.

För att lägga en stabil grund för det fortsatta utvecklingsarbetet håller två stora satsningar på kompetensutveckling för äldrevården på att genomföras just nu, Kompetensstegen och utbildningsvikariat. De här satsningarna omfattar totalt 3 ½ miljard kronor för åren 2005–2007.

Samhället har en viktig roll att underlätta för äldre så att de kan bo kvar hemma så länge de vill. Förutom vårdinsatserna är ett viktigt område att underlätta vardagliga sysslor. För dem som behöver hjälp med att laga mat, städa och handla erbjuder kommunerna hemtjänst, men även äldre som inte är tillräckligt sjuka för att få hemtjänst kan behöva extra hjälp i hemmet. Redan i dag finns det olika konstruktioner när kommunen erbjuder enklare men viktig hjälp som avhjälp en rad orsaker till olyckor och problem. Ibland heter de Fixar-Malte och ibland något annat men med samma grundidé.

Det har varit oklart rättsligt hur det här ska hanteras och om det är möjligt att ge hjälp utan särskild behovsprövning. Vi löser nu det lagstiftningsmässigt genom att kommunerna ges lagliga möjligheter att utan föregående behovsprövning erbjuda tjänster som förebygger skador, olycksfall eller annan ohälsa för alla som är äldre än 67 år.

Fru talman! Det går bra för Sverige. Det goda ekonomiska läget innebär att våra gemensamma resurser växer. Vi har råd att bygga ut och förstärka den svenska välfärden. Att utveckla äldreomsorgen blir det stora kommande sociala välfärdsprojektet. Dagens ärende innebär starten på en stor, långsiktig och uthållig sammanhållen förstärkning av svensk

äldreomsorg. Att utveckla välfärden för alla är för oss socialdemokrater oändligt mycket viktigare än sänkta skatter.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till förslagen i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 67 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Det går bra för Sverige, säger Lars U Granberg. Jag säger inte emot, men jag vill ändå skicka med en brasklapp. Alltfler undrar i dag hur länge det ska vara bra och om det verkligen finns fog för att tro att det här ska vara början på en gyllene era av något slag. Det finns faktiskt motstridiga uppgifter om detta.

Detta är en viktig dag, säger Lars U Granberg. Ja, det säger man varje gång man lägger fram en plan om äldreomsorgen. Men det har inte hänt så mycket. Maxtaxa inom äldreomsorgen – ja, det tackar de allra rikaste för. Kommunerna går på knäna och säger att reformen inte var ordentligt kostnadsberäknad. Tandvårdsstödet, säger Lars U Granberg. Då kan inte Lars U Granberg ha läst Riksrevisionens bistra kritik av den reformen, underfinansieringen och den totala okontroll som detta har inneburit. Lars U Granberg borde läsa den innan han börjar säga någonting om tandvårdsstödet.

Sedan talar Lars U Granberg om sanktioner, som Chatrine Pålsson också var inne på. Om en äldre person som har fått rätt till en insats inte får den av kommunen kommer kommunen att straffbeläggas av länsstyrelsen med en avgift. Då tycker jag att det ska vara självklart att den avgiften går till den gamla och sjuka. Men i betänkandet står det så här: Genom en ändring i socialtjänstlagen ska en kommun som inte inom skäligen tid tillhandahåller bistånd åläggas betala en särskild avgift. Avgiften ska tillfalla staten.

Är det med de pengarna ni ska betala 1 miljard kronor, de pengar som ni inte vill förklara för mig varifrån ni vill ta?

Anf. 68 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Att Cristina Husmark Pehrsson har svårt att i riksdagens kammare ge sitt stöd till bilden av att det går bra för vårt samhälle just nu kan jag förstå. Jag kan bara göra en jämförelse. Om man tar en titt på kommunsfären ser man att 95 % av kommunerna i dag har ett överskott. De samlade vinsterna i kommunsfären är i dag uppe i 13 miljarder kronor. Då kan man väl inte säga att det går speciellt dåligt i samhället utanför den här byggnaden.

Jag ska ställa en fråga. Cristina Husmark Pehrsson tog ju upp en hel del i sitt huvudanförande. Moderaterna står och säger att man är för att värna och prioritera de äldre. Men du tog ju själv upp stora problem och vad ni vill göra: högkostnadsskydd för de äldre, läkemedelsförmånen, subventionerna, 25-kronan. Jag skulle vilja få veta av Cristina Husmark Pehrsson angående de 250 miljarderna i skattesänkning: På vilket sätt gynnar det de äldre?

Anf. 69 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! De 25 kronorna ska ställas mot de 240 som Lars U Granberg och regeringen har lagt på de gamla och sjuka som behöver delbe-

talning på sina läkemedel. 240 kr är inte ett högkostnadsskydd på 1 800 kr. Det är att kasta sten i glashus, Lars U Granberg.

De 250 eller 240 miljarderna är inte aktuella. Så det behöver vi inte tala om.

Jag skulle i stället vilja tala om personalen. Lars U Granberg säger att vi ska höja statusen. Jag håller med. Jag är sjuksköterska. Jag har jobbat som sjuksköterska i 30 år. Jag tycker det är helt riktigt. Men det gör ni med plusjobb. Det är två års jobb som håller över valet och som innebär: ingen a-kassa, ingen sjukskrivning, ingen arbetsrättslig trygghet på något sätt. Hur är det att höja statusen för personalen?

Jag skulle också vilja ställa en fråga till Lars U Granberg eftersom jag inte får någon förklaring angående sanktioner utan pengarna går till staten. De 50 miljonerna som ni ska ge för att stödja vård och omsorg till äldre med ett annat språk har vi föreslagit jättelänge. Ni är välkomna. Tack så mycket för att ni föreslår det! Men varför sluta med invandrare och ett annat språk? Vad händer med de döva, de stumma, de blinda? Vad händer med dem som vill flytta till ett kristet hem? Vad händer med dem som vill flytta till ett hem för homosexuella? Varför ska bara de med ett invandrarspråk få denna hjälp?

Anf. 70 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Jag ska svara. Sanktionsavgifterna – varför staten? Vi tror inte på den variant som Cristina Husmark Pehrsson tillsammans med Chatrine Pålsson och Kristdemokraterna står för. Vi tror inte på det. Vi tror inte att vi ska öppna dörren för kommunerna och ge dem en möjlighet att betala på ett sätt för att sedan kunna komma undan att åtgärda det egentliga problemet.

Cristina Husmark Pehrsson, 250 miljarder kronor i skattesänkningar är borta. Under moderatstämman i Örebro 2005 hade ni med det. I den offentliga debatten kan det framstå som att Reinfeldt är ointresserad av att sänka skatterna. Det är helt fel.

Man hör ju titt som tätt i mediedebatten att de 250 miljarderna fortfarande är kvar. Vi kommer att ha en valrörelse där vi kommer att ligga på och vilja ha svar på varför man ska ta bort 250 miljarder kronor som är betydligt mer än de kostnader som är för alla anställda inom den kommunala sektorn. Varför inte använda de pengarna för att ge en bra omsorg till de äldre människorna?

Anf. 71 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vill haka på där Lars U Granberg slutar. Sluta att prata om de 250 miljarderna! Det är ju era siffror som ni håller på med som en taktik i valrörelsen. Det är ingen sanning i dag. Punkt.

Nu ska jag tala om en grupp människor som ligger mig mycket varmt om hjärtat. Det är de demenssjuka. 140 000 människor räknar man med i dag lider av någon form av demenssjukdom. Vi som är här vet inte om det är just vi som kommer att vara de som kan bli sjuka framöver.

Trots allt har vi i riksdagen beslutat att människor med nedsatt autonomi som inte själva kan tala för sig ska komma i prioriteringsgrupp ett. Det beslutade vi 1997 i den här kammaren.

Jag har då en fråga till Lars U Granberg. Vi vet att knappt två av tio behandlas för sin demenssjukdom. Varför har inte regeringen och Socialdemokraterna lyckats hitta lösningar på detta oerhört stora problem?

Prot. 2005/06:130
29 maj

Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre

Anf. 72 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Det kan väl vara så att man från den borgerliga sidan inte vill kännas vid de 250 miljarderna i skattesänkningar och utfästelser om det. Maud Olofsson uttrycker det så här: Det har jag lovat.

(TREDJE VICE TALMANNEN: Jag vill påminna om att den här repliken gäller Kristdemokraternas representant.)

Ja, vi lämnar det. Men det finns uttalanden från partiledare om att hela alliansen står bakom en sådan skattesänkning.

När det gäller demenssjuka satsar vi 200 miljoner i ett första skede. Vi gör det för att vi ser att vi behöver få folk som anställs med kunskap inom det området. Det är en målsättning om diagnos i utskottet, men vi säger att behovet finns att anställa folk i första skedet. Därför satsar vi de 200 miljonerna.

Anf. 73 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vill be Lars U Granberg att se till att jag får den skrift där det står att alliansen har bestämt sig för att sänka med 250 miljarder.

Göran Hägglund och Kristdemokraterna brukar förklara det så här: Eftersom vi vill ha fler människor i jobb ska fler människor betala skatt. Då blir det inte lika mycket per person. Det är en ganska enkel match.

När det gäller de demenssjuka är det 4 % av vårdpersonalen som är sjuksköterskor i hemtjänsten. När det gäller demenssjukdomar över huvud taget är de mycket speciella och fordrar kompetens. Det har alla verifierat och vidimerat. Jag är glad för att regeringen satsar på demenssjuka, Lars U Granberg, men jag skulle vilja fråga varför det inte har hänt mer hittills. Nu har vi valår. Jag tycker att det känns pinsamt att få besked från olika delar av landet att demenssjuka inte ens har rätt att få en adekvat utredning.

Jag som sjuksköterska vet att man kan ha andra sjukdomar, kroppsliga sjukdomar, som ger samma symtom. Om man inte blir utredd kan man inte få den behandling som kanske behövs. Det kanske inte är en demenssjukdom eller alzheimer. Det kanske är en annan kroppslig sjukdom som gör att man missar någonting. Min känsla är att om man har uppnått en viss ålder är det inte lika viktigt att utreda det. Jag tycker att det är oerhört viktigt att vi har det som ett avstamp att fråna och med nu ska alla med demensliknande symtom utredas enligt de regler som finns. Kan Lars U Granberg lova mig att arbeta för detta?

Anf. 74 LARS U GRANBERG (s) replik:

Fru talman! Jag kan lova Chatrine Pålsson att vi i det här skedet satsar på att få in folk som jobbar runt människor med demens, med att anställa människor. Jag tror att det är en viktig del i det.

Sedan är det en tioårig satsning på 10 miljarder kronor. I propositionen och i betänkandet framgår det tydligt att vi kommer att ha behov av att

återkomma löpande, att flytta fram positionerna på områden under en löpande tioårsperiod.

Våra ambitioner är att satsa de 10 miljarder kronorna och att göra den svenska äldreomsorgen till världens bästa äldreomsorg.

Anf. 75 INGRID BURMAN (v):

Fru talman! Orden är stora i dag. Jag kan inte låta bli att börja med att kommentera lite av det jag har hört.

Först säger Cristina Husmark Pehrsson att om vi ser brister i den generella välfärden och vill fortsätta att bygga på den är det fel, för de bristerna har ju inte varit åtgärdade tidigare. Därför behöver vi inte åtgärda dem nu heller. Då menar hon Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Jag tycker att det är en mycket märklig inställning.

Sedan kommer Erik Ullenhag upp. Han har uppenbarligen inte läst den nationella handlingsplanen, skulle jag vilja säga. Han säger att den medicinska vården inte är bra och att det är fel på massor – och sedan reserverar sig Folkpartiet mot fler läkartimmar i vården för de äldre, och man reserverar sig mot att man vill göra en helhet kring hemsjukvården. Det tycker jag är märkligt.

Sedan säger man: Ja, men det fanns ju en handlingsplan för sisådär åtta år sedan – 1998 tror jag att det var. Nu lägger vi fram en ny handlingsplan. Varför är det mer trovärdighet i den här då? Jo, det är en stor trovärdighet i den här handlingsplanen. Den är bra. Den täcker flera breda områden. Den innehåller till skillnad från den förra handlingsplanen lagförslag, och den innehåller resurser för redskapen för att man ska kunna genomföra det här.

Är det här trovärdigt då? Nja, är det inte så att alliansen är mer trovärdig? Jag har läst deras motion till vårpropositionen. Tolv rader finns det om äldreomsorgen. Då är jag generös, för då har jag räknat också halva rader. Alliansen skriver så här: Vi ska satsa 1 miljard på äldreomsorgen. Men så går man in och tittar i tabellverket, och då hittar man 300 miljoner till valfrihetsreformen, som jag ska återkomma till. Är det trovärdigt att skriva, på de där tolv raderna som ägnas åt äldreomsorg, att man satsar 1 miljard, medan den som tittar i tabellverket kan se att det är 300 miljoner?

Det är de stora ordens debatt i dag, det hörs ju. Valet närmar sig.

Jag ska prata om den nationella handlingsplanen nu. Äldreomsorgen är en av hörnstenarna i den generella välfärdspolitiken. Det är viktigt att vi nu går vidare och utvecklar äldreomsorgen. Den har varit satt på undantag. Det står här. Under perioder av ekonomiska åtstramningar har också äldreomsorgen varit satt på undantag. Det har satsats mycket resurser på de multisyka. Det har inte alltid räckt.

Det finns en gemensam ambition hos de tre samarbetspartierna att gå vidare, och vi redovisar detta här. Är det då trovärdigt, som någon frågade? Ja, för i dag finns det förutsättningar för att möta de här utmaningarna. Det finns starka statsfinanser, och det finns ökade resurser till kommunerna – men då har vi inte råd med de gigantiska skattesänkningar som det också har talats om i debatten. Är det 250 miljoner? Är det 36 miljoner i ett första steg, som Fredrik Reinfeldt säger, eller är det som Maud Olofsson säger att skatterna ska ned till den europeiska nivån, det

vill säga 250 miljoner? Det verkar vara en öppen fråga. Det har vi inte råd med om vi nu ska fixa äldreomsorgen, och det ska vi.

Den plan som vi diskuterar har utarbetats i samarbete mellan Vänsterpartiet, regeringen och Socialdemokraterna och i nära samarbete med Miljöpartiet, och den sträcker sig tio år framåt. Det är en satsning som innehåller både ändringar i lagstiftningen och förstärkningar i form av ökade resurser. Vi prioriterar två områden särskilt: dels satsningar på de mest sjuka, dels en utbyggnad samt utveckling av boendet. Det handlar i korthet om att fortsätta satsa på de mest behövande, men inte bara på dem. Först och främst handlar det om de multisjuka och de demenssjuka.

Det gäller också att öka tryggheten i boendet. Det senare handlar bland annat om att stimulera kommunerna att bygga ut platser i det särskilda boendet. Det har varit uppe i debatten tidigare. Men det handlar inte bara om det särskilda boendet. Det handlar också om anpassning av boenden och utbyggnad av gemensamhetslokaler för att man ska ha en större social gemenskap och kunna möta varandra. Det handlar om en parbogaranti. Det tillsätts en särskild seniorboendedelegation, och den ska ledas av Anita Gradin. Jag vet att Ylva Johansson med flera presenterade den delegationen i går.

Det handlar alltså inte enbart om att stimulera kommuner att bygga fler platser i särskilda boenden. Nej, det handlar också om att hitta och stimulera andra boendeformer som erbjuder den sociala gemenskapen, tillgängligheten och tryggheten. Det handlar också om en lagändring som gör att kommuner blir skyldiga att verkställa sina beslut om till exempel plats i särskilt boende inom rimlig tid.

För äldre kvinnor och män som har det största omvårdnadsbehovet görs en förstärkning genom riktade satsningar på hemsjukvård, rehabilitering och bättre användning av läkemedel genom så kallade läkemedelsgenomgångar. Kommunerna blir ansvariga för hemsjukvården, och läkarmedverkan i hemsjukvården och de särskilda boendeformerna stärks. Att säkra läkarmedverkan i särskilda boenden och hemsjukvården har varit en viktig fråga för Vänsterpartiet. Det är heller ingen hemlighet att vi har varit öppna för att i stället låta kommuner anställa läkare. Men den lösning som nu presenteras tycker vi är bra. Vi tror att den kommer att fungera, och gör den inte det är vi beredda att återkomma till en förnyad diskussion om det här.

Demenssjuka är en särskilt utsatt grupp där vårdens kvalitet ska höjas. Den måste höjas, och därför riktar vi särskilda medel till det. I budgeten avsätter vi 200 miljoner kronor för det ändamålet.

En stor del av äldreomsorgen utförs av anhöriga – maka, make, döttrar och svärdöttrar. Det är viktigt att de insatserna bygger på en ömsesidig önskan, på frivillighet och inte på brister i äldreomsorgen. De som ändå har valt att vårda sina närmaste ska ha rätt till ett gott stöd från samhället. Därför avsatte vi redan i höstas 100 miljoner i budgeten för att stödja anhörigvårdare, ett stöd som ska permanentas men som vi menar också i en framtid kan komma att behöva utökas om det visar sig att det finns behov av detta.

Förutom att höja kvaliteten i vården och omsorgen om de äldre satsar vi på förebyggande insatser. Det innebär att vi ger kommunerna lagliga möjligheter att erbjuda generella serviceinsatser till äldre utan biståndsprovning. Man har nämnt det tidigare. Det handlar om Fixar-Malte- och

Fixar-Lisatjänster, viktiga insatser för att förhindra fallolyckor men också för att skapa möjlighet för fler att bo kvar i sin invanda hemmiljö om man så vill. Förebyggande hembesök och statsbidrag till teknikutveckling är andra exempel på insatser som ska underlätta för äldre att få stöd och förebygga ohälsa.

En viktig del av äldreomsorgen är personalen. Där har Vänsterpartiet tillsammans med regeringen och Miljöpartiet redan satsat rejäla resurser för att höja kompetensen och kvaliteten genom att avsätta 1 miljard kronor till Kompetensstegen, ett arbete som pågår i 248 av landets kommuner. En särskild utredare ska tillsättas för att föreslå ett nationellt system för yrkeskrav, kompetensutveckling och åtgärder för att underlätta den framtida kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen.

Det är inte minst viktigt att notera att en utvecklingsplan för äldreomsorgen också är en viktig jämställdhetspolitisk satsning. Majoriteten inom äldreomsorgen är kvinnor – som brukare, personal och anhörigvårdare. Det är också lätt att konstatera att när anhöriga vårdar sina anhöriga får män som vårdar sina anhöriga oftare stöd och hjälp av hemtjänsten eller av döttrar än vad kvinnor som vårdar anhöriga får och att äldre kvinnor får fler läkemedel än män men också äldre och billigare sådana. Äldreomsorgen kännetecknas alltså av samma strukturer som det övriga samhället. Därför fastslår den nationella handlingsplanen att vi ska ta fram ett jämställdhetsmål för äldreomsorgen och att länsstyrelserna får i uppdrag att vid sin tillsyn av äldreomsorgen också analysera resultatet utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Det kommer att bli allt viktigare att utveckla nationella styrdokument för att garantera likvärdig vård och omsorg över hela landet. Nationella styrdokument kan utgöra ett stöd på lokal nivå i arbetet med att utveckla kvaliteten, men den lokala nivån kommer utan tvekan att vara den viktigaste faktorn för hur äldreplanen kommer att få genomslag för våra äldre. Det är därför viktigt att konstatera att den nationella handlingsplanen bygger på hela vårdkedjan, på ansvar och befogenheter för alla huvudmän, på lagstiftning och på ekonomiska resurser. När jag är ute i kommuner och landsting hör jag också hur man förbereder sig för att ta sitt ansvar och sin del av det som den nationella handlingsplanen föreslår – detta redan innan riksdagen fattat beslut. Det finns nämligen en önskan och en vilja att inrätta servicetjänster, att satsa på personal, att satsa på hemsjukvård, att satsa på demensvård och anhörigstöd, på flerspråkiga boenden och flerspråkig personal som kan möta äldre invandrare. Man ser fram emot de lagändringar och den resursförstärkning som den nationella handlingsplanen och vårpropositionen innehåller.

Fru talman! Egentligen finns det en stor politisk samsyn om att vi behöver förstärka och förbättra äldreomsorgen. Men det finns också en skarp skiljelinje när vi diskuterar vad vi ska göra.

Det går en skiljelinje mellan oss som vill förstärka den generella omsorgen och som anser att alla ska ha tillgång till den efter behov, inte efter plånbokens storlek, och dem som vill rikta resurserna till att subventionera för de individer som har möjlighet att köpa privata tjänster, så kallade hushållsnära tjänster. Fyra av fem låginkomsttagare bland pensionärerna är kvinnor. De är inte hjälpta av subventionerade hushållsnära tjänster.

Det går en skiljelinje mellan oss som långsiktigt vill satsa miljarder på att nivåhöja äldreomsorgen och dem som vill sänka skatter med om det nu var i storleksordningen 36 eller 50 miljarder, eller om det var 250 miljarder, och låta de arbetslösa och sjuka betala den skattesänkningen genom lägre ersättningsnivåer i försäkringssystemen.

Det går en skiljelinje mellan oss som vill utveckla den offentliga omsorgen och dem som tror att individens inflytande ökar genom att äldreomsorgen flyttas ut på marknaden till konkurrensutsättning och avknoppning. Att vart tredje eller fjärde år tvingas byta vårdgivare är dessutom etiskt tveksamt.

För oss i Vänsterpartiet är det självklart att fortsätta att utveckla äldreomsorgen inom ramen för den generella välfärden. Vi menar att det betänkande som vi nu debatterar är ett stort steg i rätt riktning.

Det finns en samsyn mellan de tre partier som står bakom betänkandet – detta till skillnad från de 46 reservationer som de borgerliga partierna har fogat till betänkandet och av vilka mindre än en fjärdedel är gemensamma.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 76 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Ja, skiljelinjen går mellan en mängd olika saker sade Ingrid Burman. Det håller jag alltså med om. Skillnaden, som jag ser det, är främst att vi inte accepterar att så många lever i utanförskap.

I dag kunde jag läsa i PRO:s valmanifest att det är viktigt med mer resurser till äldreomsorgen. Det är då viktigt att se till att utanförskapet minimeras och att alla arbetslösa får arbete. Då menar jag inte plusjobb utan riktiga arbeten där man känner en tillfredsställelse i att kunna försörja sig själv och på det sättet vara med och betala skatt till den välfärd som vi alla värnar om. Jag tror inte att vi på något sätt ska beskylla varandra för att inte vilja ha välfärd och inte vilja ge god vård och omsorg. Det vet jag att vi alla vill – så ful får debatten faktiskt inte vara.

En skillnad handlar, sade Ingrid Burman, om subventionerandet av hushållsnära tjänster. Men jag kan ju se hur väldigt många framstående socialdemokratiska företrädare värnar och vädjar till vänsterkartellen om införandet av skattesubventionerade hushållstjänster just för att fler ska kunna få jobb och hjälp på det sättet. Vi ser hur Finland under en socialdemokratisk regering framgångsrikt drivit detta. Hela tiden frågar de: Varför gör ni inte som vi? Det är lyckosamt både för dem som får hjälp och för dem som får jobb.

När det gäller att subventionera detta måste jag fråga: Visst subventionerar väl Ingrid Burman maxtaxan, som starkast av alla reformer gynnar rika?

Anf. 77 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Maxtaxan inom äldreomsorgen liksom inom barnomsorgen var ett sätt att bygga ut den generella välfärden, det vill säga: Man ska se till att människor har kvar pengar att leva på. Därför lade vi fram detta med att ha kvar en viss nivå.

Vi sade att det inte får kosta hur mycket som helst. Egentligen borde det mesta av äldreomsorgen och barnomsorgen vara avgiftsfritt, precis

som skolan. När vi har nått dithän kan vi snacka om generell välfärd. Det är ett sådant bygge jag tycker att vi ska delta i.

Man ska inte bestraffas därför att man blir gammal och sjuk, utan då ska man ha tillgång till välfärdstjänsterna till en låg eller rimlig kostnad och helst avgiftsfritt. Vi är inte där ännu. Men maxtaxereformen är en del i ett generellt välfärdsbygge.

Beträffande de subventionerade hushållstjänsterna har vi lärt en del av Finland. Där har var tionde pensionär använt sig av dem. Gissa vilka! Tror ni att det var de som har de lägsta inkomsterna – i Sverige kvinnor över 85 år som inte har ATP-poäng? Eller tror ni att det var de med de högsta inkomsterna som fick del av skattesubventionen, medan de som inte har några inkomster alls eller som har väldigt låga inkomster inte kunde ta del av detta och alltså inte hade tillgång till tjänsterna heller?

Vill vi bygga en generell välfärd då bygger vi ut hemtjänsten, och då bygger vi ut äldreomsorgen och har låga taxor och helst inga alls. Men dit kommer vi inte att nå inom en överskådlig framtid. Alla har tillgång till tjänsterna, oavsett plånbok. Det är generell välfärd, och det är det bygget som Vänsterpartiet deltar i.

Anf. 78 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik:

Fru talman! Ja, och det innebär att man starkt subventionerar också för dem som har råd!

Moderaternas idé är till var och en efter behov, oavsett ålder och oavsett hur mycket pengar man har i plånboken.

När jag nu har chansen skulle jag vilja fråga Ingrid Burman om de 50 miljoner kronor som ska gå till dem som vill ha boende, vård och omsorg på det egna språket. Visst är det så att man när man blir gammal och dement kan glömma bort svenska språket och behöver vård och omsorg. Jag har varit med om att en dövblind dam togs från en annan kommuns äldreboende tillbaka till den egna kommunen där det då fanns plats för henne. Men man hade ingen som kunde teckentolka.

Vad är det egentligen för skillnad när det gäller att ge stöd och hjälp till dem som har ett annat språk men inte till dem som kanske inte kan förmedla sig ens med språket, alltså verbalt? Varför ger ni bara stöd och hjälp till de andra? Varför ger ni inte hjälp till dem som vill till ett hem med kristen profil, till ett hem för homosexuella och så vidare? Det skulle jag vilja ha svar på.

Min sista fråga, en fråga som jag har ställt, tror jag, tio gånger denna vecka utan att få svar, är följande: Vem ska betala miljarden? I betänkan-det står det bara om kommunerna och landstingen. Nu hör vi också från statsrådet Ylva Johansson att det ska generationerna göra – bland annat den en och en halv miljon människor som i dag står utanför arbetsmarknaden men som vi vill ha in i arbete så att de kan betala skatt och vara med och bidra till välfärden. Varför, Ingrid Burman, och vem ska betala miljarden?

Anf. 79 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Låt oss först fortsätta med frågan om den generella välfärden. Subventionerar vi för de rika när vi inte tar ut skolavgifter? Ja, i någon mening är det så. Men vad gör vi i stället? Jo, vi har en progressiv

skatteskala – de som har höga inkomster ska betala mer i skatt. Det är Vänsterpartiets syn på generell välfärd.

Sedan gäller det de äldre. Ja, har man mer i plånboken kan man naturligtvis inom ett spann betala mer i avgift. Men ska vi bestraffa dem som blir gamla och skröpliga, eller ska vi säga att de som har höga inkomster ska betala mycket i skatt och bidra till välfärden? Det är tanken bakom det hela. Jag hoppas att jag har tydliggjort i den delen.

Sedan kommer vi till det här med att vi nu försöker stimulera att de som har ett annat språk i botten erbjuds äldreomsorg på det språket. Det motsäger inte att det också är viktigt att använda socialtjänstlagen till att se till att även andra grupper får den vården.

Det finns inga stimulanspengar i det här paketet; det kan jag konstatera. Det måste vi kanske återkomma till. Men skapa inga motsättningar, för rätten till det har man! Det är nu stora grupper som behöver flerspråkighet. Vi har lagt in stimulansmedel till det. Säkert finns det fler grupper som också behöver lyftas fram.

Lagen ger rätten. Sedan handlar det om att utveckla redskapen. Det kan man kanske behöva återkomma till.

Vem ska betala? Ja, jag förstår att det förvånar moderater, men nu finns det faktiskt ganska stora överskott i statens, kommunernas och landstingens budgetar. Vi ska dock inte använda de överskotten till skattesänkningar, utan vi ska använda dem till att utveckla välfärden och omsorgen. Äldreomsorgen ska nivåhöjas med 10 miljarder kronor inom ett antal år. Det står de tre samverkanspartierna som en garant för.

Anf. 80 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Förhandlingarna kring propositionen om en nationell utvecklingsplan för vård och omsorg av de äldre genomfördes samtidigt som förberedelserna för vårbudgetförhandlingarna pågick.

Miljöpartiet, som är ett av riksdagens mindre partier, har naturligtvis inte lika stora personella resurser som regeringen med sina tusentals anställda. Det innebar att det var svårt för oss att hantera en proposition med så mycket budgetpåverkan på det sätt som vi hade velat.

I propositionen står det därför bara att propositionen bygger på en överenskommelse mellan regeringen och Vänsterpartiet, trots att vi faktiskt i princip deltog i hela resan om den. Vi har också rätt mycket påverkat innehållet. Orsaken till att vi valde att ändå inte stå med var att frågan om finansieringen, om pengarna, inte var klar vid det tillfälle som regeringen valde att fatta beslut och gå ut med en presskonferens.

Nästan precis på timmen när samtidigt som vårdministern hade presskonferensen förhandlade vi faktiskt färdigt den ekonomiska delen inom vårbudgetförhandlingarna. Cristina Husmark Pehrsson har inte kontrollerat fakta när hon påstår att Miljöpartiet inte står bakom propositionen. För att det inte ska råda någon tvekan om det vill jag särskilt påpeka att vi från Miljöpartiets sida yrkar bifall till innehållet i propositionen.

När det gäller ekonomin kommer vi att återkomma. Vi har den uppfattningen att de som vi ser väldigt högt uppställda målen förmodligen kräver en större finansiering än den som skissas och även större än den som finns skissad i vårpropositionen som vi har varit med om. Även om

vi landade i en uppgörelse där bedömer vi att regeringen till viss del underskattar behoven som måste mötas för att nå ända fram.

Jag tyckte att var rätt kul att höra Ingrid Burmans tolkning av oppositionens stora ord. Ingrid Burman sade att Erik Ullenhag nog inte hade läst på. Jag tänkte precis tvärtom. Om man i ett anförande hett och engagerat går igenom det som står i propositionen kan man som Ingrid Burman tro att det beror på att man inte har läst den. Jag tänkte att han har läst på ordentligt. Väldigt mycket av det som vi har hört från oppositionen är väldigt väl beskrivet i propositionen.

Det har länge talats om att vi har framgångar, och det antyds också här, när det gäller att skapa en bättre hälsa. Vi blir friskare, kanske framför allt med hjälp av alla de åtgärder som vidtagits under lång tid för att förbättra våra arbetsplatser och arbetsmiljön så att vi på det sättet ska kunna få en friskare ålderdom.

Det har lite grann hägrat för många av oss. Som en belöning på ett långt arbetsliv ska det komma en lång period av att vara frisk pensionär. Samtidigt har vi en utveckling där livsstilssjukdomarna ökar. Vi ser stress, dåliga kostvanor, alldeles för lite motion och inte minst, som faktiskt också nämns här, växande ensamhet, för att nämna bara några saker.

Det finns fler faktorer som gör att man kan misstänka att det inte bara är under medelåldern som vi kanske kommer att få en sämre hälsa. Vi kanske även kommer att ha pensionärer som är i sämre skick än vi tror på många sätt. Den ökade konsumtionen av alkohol är inte bara ett ungdomsproblem, som jag tycker att det ibland framställs i medierna. Även bland de äldre finns det riskgrupper. Det ska man inte glömma.

Vi kan inte heller glömma den omgivande miljön med tyvärr fortfarande växande bilism. Den sprider hälsofarliga inte minst cancerogena partiklar trots alla moderna filter och nya tekniska lösningar. Att dubbdäcken river sönder vägbanorna och skapar mängder av partiklar har vi vetat väldigt länge. Men att de har en stor negativ inverkan på folkhälsan är en ganska ny kunskap. Den är bara några år gammal.

Ständigt får vi nya kemikalier i vår närmiljö. Vi får dem långt in på huden i form av kosmetika och kemikalier i textilierna som vi har på oss. Det finns en massa nya produkter som emitterar, det vill säga avger, kemikalier i gasform som ständigt fyller den luft som vi andas in både här och i andra miljöer. Allt detta bidrar till att möjligheterna till ett liv i hälsa minskar. Det tror jag inte att vi riktigt har med i kalkylen.

Buller är också någonting som är väldigt svårt för många i stadsmiljön och även i bostäderna. För många är det svårt att få en ordentlig sömn. Med stigande ålder är det inte så ovanligt att man blir mer känslig och lätt irriterad för den typen av belastningar. Det bidrar också till ökad ohälsa.

Den här satsningen har kritiserats. Den totala summan som omnämnts, 10 miljarder, kan naturligtvis tyckas som löjligt liten, särskilt på tio år. Man ska betänka att kommunernas och landstingens totala kostnader för vård och omsorg av dem som är över 65 år är en bit över 130 miljarder per år enligt den uppgift jag har fått. Det kanske inte är helt korrekt, men det är den siffra jag fått.

Jag vet att kommuner och landsting normalt ökar sina satsningar inte bara på det här området utan över huvud taget. De brukar öka sina budgetar med någonstans kring 2–2 ½ % bara för att klara inflation, löneut-

veckling och sådana saker. På tio år är det säkert åtminstone tre gånger mer än det som avses satsas enligt propositionen. Det är också en orsak till att det kanske är en underkalkyl.

Man måste samtidigt se att det inte är fråga om att ersätta de pengar som normalt måste tillföras varje år för att klara verksamheten. Även om summorna kanske till största delen används till sådant som ska stärka driften är det i första hand en sorts katalysator. Det är inte utan anledning som det faktiskt heter utvecklingsplan.

Det är också väldigt viktigt att vi ser till att kommunerna verkligen hanterar pengarna som extra resurser och att det inte blir någon sorts alternativt sätt för kommunerna att finansiera de normalt ökade kostnader man har. Det är på grund av att vi har valt en form av mjuk styrning och inte tydlig öronmärkning.

Det är extra viktigt att hålla koll på det när det gäller de ganska stora summor som satsas på att förbättra vården av de mest sjuka och hem-sjukvården. Det gäller också de 200 miljonerna till ökad satsning på förstärkning av demenssjukvården och de 150 miljonerna till förebyggande arbete. De övriga beloppen tror jag inte det är samma problem med. Det är lättare att se att de verkligen kommer dit de ska.

Från Miljöpartiets sida är vi särskilt intresserade av att följa, och vi har särskilt stora förhoppningar på, delegationen som har tillsatts. Den har nu fått ett utökat uppdrag att titta på de idéburna vårdföretagens och andra småföretags möjligheter att verka och utvecklas som komplement inom den offentligt finansierade hälso- och sjukvården och äldreomsorgen. Vi tror att den kan tillföra mycket på många sätt och på flera områden.

Vi vill inte se den utveckling som vi har sett de senaste åren. Vi riskerar att ett antal stora drakar på vård- och omsorgsområdet delar upp landet och åstadkommer nästan regionala privata monopol som alternativ till det offentliga vårdmonopolet.

Det är inte vår vision av hur verksamheterna ska drivas i framtiden. Vi vill se många små lokala vårdföretag – gärna patientstyrda, omsorgstagarstyrda, personalstyrda och så vidare – helst med lokal förankring. Vi tror att särskilt de idéburna organisationerna inom sektorn kan bidra till att luckra upp många låsta positioner i vårddebatten. De kan också underlätta att hitta gränser för att säga nej.

Politiken har väldigt lätt att säga ja men väldigt svårt att säga nej och att hitta det komplement som man kanske själv ska välja att med egna medel lägga till. Vi tror att en sådan här utveckling kan göra det lättare för en sådan debatt och diskussion.

Sedan är det naturligtvis så att möjligheterna till ett självständigt och innehållsrikt liv när krafterna avtar på ålderns höst, ja kanske redan innan, och sinnena ibland också blir mindre trygga att förlita sig till, beror på hur vårt samhälle utformas. De funktionshindrade står ofta i fronten. Men alla blir vi ju någon gång under livet, särskilt när vi blir äldre, under vissa stunder på något sätt delvis hindrade av en otillgänglig och oförlåtande omgivning. Att konsekvenserna inte blir ödesdigra om man ibland gör ett misstag ökar naturligtvis möjligheterna till självständighet. Jag brukar kalla det för en förlåtande omgivning. Därför ser jag väldigt mycket fram emot det arbete som ska startas med att utveckla boende-

och närmiljöerna för äldre. Jag är övertygad om att vi alla kommer att ha stor glädje av det.

En svårighet i det arbetet, och det är en av mina gamla käpphästar, är bristen på närbutiker. Jag träffar många äldre som påpekar att det är en vändpunkt i livet när man inte längre av egen kraft kan klara av att sköta sina dagliga inköp. Visst är det bra med den hjälp man kan få, men att kunna göra det själv är viktigt för den egna självbilden. Därför är det för oss en viktig komponent i äldrepolitiken att bromsa utvecklingen av stormarknader och på så sätt skapa förutsättningar för mindre butiker att finnas kvar i bostadsområden och kanske till och med nyetableras. Att själv kunna ta tåget till barn och barnbarn handlar också om livskvalitet. Vissst är färdtjänst bra, men att klara av att resa själv är bättre. Jag ser därför många beröringspunkter mellan de krav som ställs från de grupper som lever med olika funktionshinder och de som vi nu arbetar för att öka tillgängligheten för. Bättre kollektivtrafik är en sådan beröringspunkt.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 81 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka mina meddebattörer och ledamöterna i socialutskottet. Det här är också min sista kammardebatt för den här mandatperioden. Jag vill särskilt tacka för att det blev möjligt att flytta den så att jag kunde delta.

Vi lever allt längre. Det är det som är utgångspunkten för den här debatten. Det är en fantastisk framgång. Det är en framgång för välfärds-samhället. Det är en framgång för allt det viktiga arbete som görs på arbetsplatserna för säkrare arbeten. Det är en viktig framgång i väldigt många avseenden för samhället men också för oss som individer, för att vi själva kan leva längre och för att vi får möjlighet att ha glädje av varandra så mycket längre.

Men det är också en stor utmaning för samhället, inte minst när det gäller vården och äldreomsorgen men också boendet. Ska vi klara den stora utmaningen krävs det att vi gör en omfattande och uthållig satsning. Då räcker det inte med kortsiktiga projekt. Då måste vi prioritera de här frågorna under lång tid, och vi måste vara beredda att stå för de prioriteringarna. Det kommer att innebära att man måste välja bort någonting annat. Jag ska återkomma till det.

Vi har också en ideologisk strid framför oss om äldreomsorgen. Vi hör lite grann av den redan nu i debatten. Vilken väg ska vi välja? Ska vi välja vägen med en generell välfärd med hög kvalitet för alla? Eller ska vi välja vägen med en miniminivå för alla, och så får de som har råd köpa tilläggstjänster?

Vi har haft den striden på andra välfärdsområden. Vi har haft den om sjukvården, där vi i Sverige har valt en modell där alla har lika tillgång till sjukvård av hög kvalitet. Andra länder, som också är välfärdssamhällen, har valt en annan modell med en något lägre ambitionsnivå och med privat sjukvård för dem som har råd och kan betala för lite högre kvalitet. Vi har haft den striden om skolan, och vi kommer att få den nu om äldreomsorgen.

För oss socialdemokrater är det viktigt att vi tar strid för äldreomsorgen som en del av den generella välfärden med hög kvalitet för alla. Men det betyder också att vi ålägger oss ett väldigt stort uppdrag att se till att

finansiera och genomföra de satsningar som krävs för att vi ska klara av det med alltfler äldre inom äldreomsorgen och äldre vården i framtiden.

De satsningar som ligger i den proposition som vi nu debatterar pekar mot de kommande tio åren, men framför allt är den konkret när det gäller det som ska genomföras i år och nästa år, de första stegen. Vi har lagförslag och vi har pengar i vårpropositionen som presenterades bara någon vecka senare. Där prioriterar vi dem som har de största behoven, de mest sjuka. Det är min bedömning att det är där vi i dag har de största bristerna. Och där kan vi inte vänta. Där behöver vi resursförstärkningar nu.

Därför öronmärker vi nu 1 miljard extra. Från och med i sommar börjar pengarna att betalas ut. De går till kommunerna för mer personal – fler sjuksköterskor, fler sjukgymnaster, fler arbetsterapeuter, fler undersköterskor och fler dietister – för att höja kvaliteten i vården och omsorgen om dem som har de största behoven ute i kommunerna, men också till landstingen för att läkare ska ha tid att komma hem till sjuka gamla människor när det behövs. Där ändrar vi också i lagstiftningen för att skärpa kraven på landstingen, så att läkare verkligen deltar i hemsjukvården och på de särskilda boendena. Vi satsar också pengar på särskilda läkemedelsgenomgångar.

Utöver detta öronmärker vi från nästa år 200 miljoner årligen för kvalitetshöjning i demensvården. Det ska leda till kompetenssatsningar som gör att alla gravt demenssjuka ska kunna räkna med att få vård och omsorg av personal som är specialutbildad i demens. Vi vet mycket om demenssjukdomar, men kunskapen används inte tillräckligt mycket ute i demensvården. Det ska vi nu åstadkomma med en stor kompetenssatsning på demensvården.

Vi satsar en kvarts miljard årligen i statliga investeringsbidrag för fler platser i särskilda boenden. Och vi skärper lagstiftningen så att kommunerna tvingas att uppfylla sina egna beslut och verkligen ge plats i särskilda boenden till dem som behöver det.

Vi socialdemokrater har tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet i år valt att fokusera på våra sköraste medmänniskor. Här finns brister. Vi är beredda att satsa de pengar som krävs och ta fram den lagstiftning som krävs för att säkerställa att vi kan höja kvaliteten för dem som har de största behoven. Vi har redan tidigare satt i gång en miljardsatsning på personalens kompetens, och vi har fyrdubblat stödet till anhöriga.

Jag möter ofta frågan när jag är ute och debatterar som låter ungefär så här: Kommer vi att ha råd med äldreomsorg och äldre vård i framtiden när det blir så många fler äldre? Om ungefär 10–15 år kommer antalet äldre som är över 75–80 år, de som brukar behöva vård och omsorg, att öka ganska mycket. Alla behöver inte det, men det är då det börjar bli vanligt att man behöver det. Det kommer att bli en utmaning för samhället. Mitt svar är: Ja, vi har råd. Vi har självklart råd med bra vård och omsorg om våra äldre. Men samtidigt måste vi också våga ha det politiska modet att prioritera den gruppen som behöver stora insatser av samhället. Då kan man inte samtidigt prioritera stora skattesänkningar. Då måste man välja.

Vi måste också investera för att klara den här utmaningen i framtiden. En stor investering handlar om boendet. Vi behöver nu se till att vi får

fler platser i särskilda boenden. Vi behöver också se till att vi får en mer generös bedömning av när man ska få plats i särskilt boende.

Min bedömning är att det är bra att pendeln svängde mot kvarboende, men den har svängt för långt. Nu handlar det om att vi måste ha en mer generös bedömning. Fler behöver få en plats i särskilt boende.

Den stora utmaningen handlar om alla dem som inte har så stora vård- och omsorgsbehov men som vill flytta till ett ställe där man har gemenskap, där man har trygghet och där man bor tillgängligt. Det behöver inte nödvändigtvis vara ett särskilt boende, men det är sällan ett "kvarbo". Det är ett "egenbo" som man kan flytta till när man själv bestämmer. Där finns det kanske personal och ett ställe där man kan gå och äta tillsammans med andra, umgås med andra och diskutera den fotbollsmatch som man kanske har sett gemensamt på tv.

Det här är den stora utmaningen. Vi tillsätter nu en seniorboendedelegation som ska komma med förslag på hur vi ska åstadkomma den stora samhällsförändring som krävs för att bostadsbeståndet ska utvecklas på det sättet i Sverige.

Vi behöver också insatser för det förebyggande arbetet. Vi öronmärker 150 miljoner kronor årligen utöver de resurser vi redan har till detta. Vi gör en riktad satsning på dem som har ett annat modersmål än svenska. Där handlar det om att utveckla metoder för hur man ska klara det också på de orter där man inte alltid har underlag för avdelningar eller enheter med egen språkkompetens.

Det handlar om forskningen som vi förstärker med 35 miljoner kronor årligen.

Det handlar om teknikutvecklingen. Rullatorn har ju betytt otroligt mycket för människors oberoende och möjlighet att inte behöva be någon om hjälp när man ska uträtta ett ärende. Jag är säker på att vi kan uppfinna fler rullatorer, om ni förstår mig rätt. Då handlar det också om att vi måste våga satsa en del resurser på att utveckla sådan användbar teknik som kan ge människor oberoende i större utsträckning.

Vi öronmärker 25 miljoner kronor årligen till detta.

Vi har redan satsat pengar på att stödja väntjänster i kommunerna för att de ska kunna utvecklas och få större omfattning. Vi har en stor satsning på personalens kompetens.

Allt detta är viktiga investeringar för att vi ska klara utmaningen av allt fler äldre. Den utmaningen blir riktigt stor om 10–15 år.

Det handlar också, som jag sade, om att våga prioritera resurser. Då måste man våga säga att vi inte kan sänka skatten hur mycket som helst och tro att pengarna samtidigt räcker till en hög ambitionsnivå inom äldreomsorgen.

Den borgerliga alliansen har föreslagit skattesänkningar på upp emot 50 miljarder nästa år. Man uttrycker sig lite vagare om framtiden. Företrädare för samtliga allianspartier har sagt att man siktar på att komma ned till 40 % i skattenivå i stället för 50 % som vi har nu. Man siktar på att komma ned på EU-genomsnittet och på att komma ned till OECD-nivå. Inom två mandatperioder ska man vara nere på en genomsnittlig Europeanivå.

Man kan räkna på lite olika sätt. Den snälla tolkningen är att det är 250 miljarder per år i minskade skatteintäkter.

Det tråkiga är att om det är något som alliansen är pålitlig med så är det att sänka skatten. Mycket av det ni säger blir inte genomfört när ni får chansen. Men det som blir genomfört är skattesänkningarna. Så har det sett ut på nationell nivå, så har det sett ut i landsting, i regioner och i kommuner. Ni är pålitliga med skattesänkningar. Det är därför vi är så oroliga över att ni pratar om att ni vill sänka skatten så mycket de kommande åren. Det går inte att förena med en hög ambitionsnivå när det gäller kvaliteten i äldreomsorgen och äldre vården.

För min del handlar det om vilken samhällsmodell man väljer i framtiden och vilka grundläggande värden vi ska försvara. Svensk äldreomsorg är bra i många avseenden. Det är svårt att hitta något land som i många avseenden skulle vara bättre än Sverige när det gäller äldreomsorgen. Det är ingen slump att det är just till Sverige som många kommer resande från andra länder för att studera äldreomsorgen. Det tycker jag att vi ska vara glada över.

Samtidigt har vi naturligtvis brister. Det som upptar oss och mig som ansvarig minister är hur vi ska åtgärda de brister som finns. Det handlar då också om vilken samhällsmodell som har störst möjlighet att förbättra äldreomsorgen.

Vi har hört flera före mig i debatten tala om olika sätt att definiera miniminivåer inom äldreomsorgen. De har talat om att vi behöver tala om hur ofta man ska få mat, hur ofta man ska bli bytt på, hur ofta man ska få komma ut. Den typen av miniminivåer har vi ingen annanstans i välfärdssamhället. I djurrättslagstiftningen finns det, men ingenstans i välfärdspolitiken har vi miniminivåer som talar om hur ofta man till exempel ska få mat eller bli bytt på.

Det finns ju andra verksamheter där det är viktigt, barnomsorgen till exempel. Hur ofta ska man få mat? Hur ofta ska man bli bytt på? Hur ofta ska man få komma ut? Men vi styr inte den verksamheten på det sättet. Det är bara djuren vi styr med den typen av minimiregler för mockningsscheman och hur ofta de ska få mat eller komma ut. Vi ska inte införa den typen av styrning inom äldreomsorgen.

Vi ska ha en hög ambitionsnivå och vi ska välja att fokusera också på det sociala innehållet. Det handlar inte bara om att bli bytt på. Det handlar om att bli bemött som en värdig och fullständig människa, att ha möjlighet att påverka sitt eget liv, att kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. Det är de värdena som ska lyftas fram inom äldreomsorgen. Det är också det som ska preciseras i det nationella styrdokument som vi berättar om i den här propositionen.

Jag hörde här att vi behöver ett tankeskifte inom äldreomsorgen. Jag blir väldigt orolig när jag hör det för jag tror att det betyder ett systemskifte inom äldreomsorgen. Det är vad jag hör när jag lyssnar på förslagen från den borgerliga alliansen. Det är miniminivåer om vad man ska få inom äldreomsorgen med inspiration från djurrättslagstiftningen. Jag tror att man kan vara ganska säker på att med den typen av miniminivåer är det det man får och ingenting annat.

Vi hör förslag om stora skattesänkningar – inte just i den här debatten, men det hör vi när era företrädare debatterar finanspolitik och skattepolitik. Vi hör förslag om olika typer av tilläggstjänster som man själv ska betala för.

Det är de kombinationerna som kommer att leda till ett systemskifte inom äldreomsorgen där det inte längre är behoven som ska styra och där det inte är generell välfärd på hög nivå för alla som ska gälla. Det blir miniminivåer för alla. De som har råd får sedan köpa tilläggstjänster. Man kanske får lite skatterabatt på de tilläggstjänster man köper, om det till exempel är hushållsnära tjänster.

Jag säger bestämt nej till den förändringen inom äldreomsorgen. Vi ska höja ambitionsnivån inom äldreomsorgen. Vi har ingen anledning att vara nöjda, men vi har stor anledning att vara stolta över den modell vi har valt.

Vi ska gå vidare. Vi ska investera för att kunna höja kvaliteten generellt inom äldreomsorgen och utveckla viktiga delar.

Fru talman! Äldreomsorgen och äldrevården är den stora samhällsreform som ligger framför oss. Det är en stor utmaning att klara de investeringar och den utveckling som krävs för att vi ska kunna bli världens bästa land att åldras i och för att vi ska klara alltfler äldre som vi dessbättre får de kommande åren.

Med våra satsningar vill vi dels höja kvaliteten, dels investera för framtiden.

Jag har försökt förklara varför det är ideologiskt viktigt för mig som socialdemokrat tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet att investera i en generell välfärd för alla där det är behoven som styr och inte plånboken eller efterfrågan från driftiga anhängare.

Det är inte bara ett ideologiskt viktigt ställningstagande. Det är också ett moraliskt viktigt ställningstagande hur vi förhåller oss till våra äldre.

Jag hörde Cristina Husmark Pehrsson säga: Är det den kommande generationen som ska betala?

Nej, det är det inte. Det är vi som ska betala. Det är min generation som ska betala. Jag tillhör den generation som drar nytta av den välfärd som den äldre generationen har lagt grunden till med sitt arbete. Jag vet att de prioriterade mig och min generation. Man sade så här: Nästa generation ska få chansen att få det bättre än vad vi hade.

De gav oss ett bättre samhälle än vad de hade. De satsade på oss. De prioriterade den kommande generationen. Nu är det dags att betala tillbaka. Det är ett moraliskt ansvar att se till att när den generation som har jobbat och slitit för min generations möjligheter nu är gammal, skröplig och skör och behöver samhällets stöd och insatser ska de finnas där. Det ska vara hög kvalitet och det ska finnas lika för alla. Det är viktigare än skattesänkningar för min generation som fortfarande i huvudsak är frisk och arbetsför.

Anf. 82 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är modigt av Socialdemokraterna att ha styrt äldreomsorgen i tolv år och sedan gå till val och säga att äldreomsorgen är en huvudfråga för att den inte fungerar. Det är modigt. Men det är bra: Ylva Johansson, jag och Folkpartiet är överens om verklighetsbeskrivningen.

Sedan kommer Ylva Johansson med valrörelseskivan, som gör att alltfler blir allt tröttare på politik. Hon kommer med lösryckta citat om skattesänkningar: 250 miljarder. Vilken budgetmotion står det i, Ylva Johansson? Jag kan garantera att Folkpartiet inte, och inte något annat av allianspartierna heller, kommer att göra några skattesänkningar som hotar äldrevården.

Jag skulle kunna debattera på samma sätt och säga att Göran Persson talar om sex till sju kronors skattehöjningar i kommunerna. Det gjorde han i en DN-intervju. Men ni har inte lagt fram något sådant förslag, och därför diskuterar vi verkligheten.

Ylva Johansson säger att vi inte klarar den framtida välfärden med skattesänkningar. Ja, Ylva Johansson, den stora utmaningen är att vi inte klarar den framtida välfärden om väldigt många i din och min generation, i arbetsför ålder, en miljon människor inte går till jobbet och inte har ett arbete att gå till. Där ligger utmaningen.

Jag tänkte ställa en väldigt konkret fråga. Det var intressant att läsa Ylva Johanssons DN-debattartikel häromdagen, "Sjuka åldringar har tvingats bo kvar hemma för länge". Vi måste ha fler äldreboenden, skrev hon där. Ni sade 1998 att det skulle bli fler äldreboenden: Det skulle bli 10 000 nya platser 2002. Det blev 5 000.

Alltfler blir, som vi i Folkpartiet brukar säga, fångar i sina egna hem. Den intressanta analysen som vi efterfrågar är: Vad gjorde ni för fel? Ni lovade detta 1998 och 2002. Om någon enda människa ska tro på era löften om fler äldreboenden måste ni förklara vad ni har gjort för fel de år ni har suttit vid makten?

Vad har dina företrädare gjort för fel? Det duger inte att Göran Persson byter vårdminister och att det kommer ett nytt ansikte. Förklara och ta ansvar! Varför har det inte blivit fler äldreboenden än tidigare?

Anf. 83 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Erik Ullenhag säger att en miljon människor inte går till jobbet. Det beror på att många av dem är föräldralediga, många av dem har semester och några av dem är sjuka. Det är inte så att vi har en arbetslöshet om en miljon människor. Tvärtom har vi nu en starkt sjunkande arbetslöshet. När vi jämför Sverige med alla andra jämförbara länder i Europa står vi oss mycket väl.

Den samhällsmodell som vi socialdemokrater står för visar sig leda till hög sysselsättning och en hög kvalitet i den generella välfärden. Dessa båda delar går att förena därför att vi också vågar ta ut högre skatter. Vi hymlar inte med framtiden. Vi ser hellre skattehöjningar än försämringar av välfärden. Problemet är, Erik Ullenhag, att ni i den borgerliga alliansen alltid har varit pålitliga när det gäller just skattesänkningar. Därför är vi oroliga när ni planerar för framtiden och säger att vi i framtiden inte ska ha så högt skatteuttag som vi har nu. Den framtiden sammanfaller så väl med den tid då det kommer att finnas många fler äldre som behöver vård och omsorg. Det är det som oroar.

Man måste våga göra ett ställningstagande och säga vad man prioriterar högst: välfärd för våra äldre eller skattesänkningar som kanske, med dynamiska effekter, kan leda till andra intäkter – vilket vi inte har sett tidigare.

Dessutom har det, som Erik Ullenhag mycket väl vet, blivit 17 000 fler platser i äldreboenden under den senaste mandatperioden. Men det har försvunnit platser i de särskilda boendena, och det är jag inte nöjd med. Min bedömning är att vi behöver fler platser i särskilda boenden.

Jag vet att man många gånger på god grund har beslutat att lägga ned eller bygga om ett äldreboende. Man vill bygga om flerbäddsrum till enkelrum. Man har fått lägga ned boenden som kanske har varit gamla och uttjänta. Det är vackert så, men summa summarum är det för få platser i dag. Därför måste vi ta till skarpare styrinstrument. Det gör vi nu med riktade investeringsbidrag och en ny lagstiftning.

Anf. 84 ERIK ULLENHAG (fp) replik:

Fru talman! Det var ett intressant besked från vårdministern. Vad du egentligen sade var: Vi är nöjda med arbetslösheten i Sverige. Vi lever inte i samma verklighet.

Du säger att vi är mycket bättre än alla andra länder. De som kan något vet att vi rapporterar in på ett sätt som är felaktigt enligt EU-regelverket. Vi rapporterar på ett annat sätt för att få lite bättre siffror i statistiken. Men det hjälper inte dem som lever i Stenhammar i Uppsala, min hemkommun. Det hjälper inte dem som lever i Hjulsta eller Rosengård och som inte har ett arbete att gå till. Där går en grundläggande skiljelinje mellan dagens socialdemokrati och Folkpartiet och de andra borgerliga partierna.

Vi är inte nöjda med situationen när det gäller arbete. När ni går till val blundar ni för den verklighet där det är alldeles för många som fastnar i den fullständiga ofriheten att inte kunna försörja sig på eget arbete.

Och där ligger nyckeln till att klara välfärden. Den här ekvationen kunde ni för 50 år sedan. Får vi människor i arbete så får vi många skattebetalare, och då klarar vi välfärden. Där har Socialdemokraterna fullständigt abdikerat.

Så kommer vi till frågan om äldreboenden. Du är inte nöjd med att de särskilda boendena har minskat. Det konstiga är ju att ni lovade 10 000 fler äldreboendeplatser. Sedan drar ni lite på statistiken. Det började med att Göran Persson sade att löftet inte fanns. Sedan insåg han att det nog fanns, eftersom vi plockade fram den rapport där ni presenterade löftet. Sedan kom du till riksdagen och sade: Nja, löftet fanns kanske, men det stod inte i valmanifestet, så därför gäller det inte.

Ska ni få någon trovärdighet när det gäller att få fram fler äldreboendeplatser måste ni nog fundera på vad ni har gjort för fel de senaste tolv åren. Vad har ni gjort för fel som gör att människor i dag saknar plats på äldreboende?

Ylva Johansson tar upp omsorgsgarantin och säger att det är problematiskt med minimilagstiftning. Man kan diskutera det och ha olika åsikt. Men för mannen i Pajala som dog för att han inte fick tillräcklig omvårdnad hade det varit väldigt bra med en tydlig lagstiftning. För de människor som drabbas av vanvård hade det varit väldigt bra med en tydlig lagstiftning. För de äldre som inte kommer ut regelbundet på sina äldreboenden hade det varit väldigt bra med en tydlig lagstiftning.

För de äldre som inte får plats på ett äldreboende vore det bra med en garanti, en pengarna-i-handen-garanti, så att de fick plats på äldreboende.

Här finns en skillnad. Jag vill ge individerna rättigheter. Du vill i stället bötfälla kommunerna och ge pengarna till staten. Jag vill se till att den enskilde äldre har en piska att sätta upp mot myndigheter och kommuner.

Anf. 85 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller arbetslösheten finns en stor skillnad mellan oss två. Vi socialdemokrater för en politik som just nu skapar mellan 300 och 400 nya jobb varje arbetsdag. I den takten skapas nya jobb, framför allt i den privata sektorn, i dag i Sverige. Vi är inte nöjda med att vi fortfarande har arbetslöshet, men vi är mycket nöjda med utvecklingen som just nu skapar så många nya arbeten.

Ditt och alliansens problem, Erik Ullenhag, är att ert förslag för nya jobb är lägre skatter. Titta på de länder i Europa som har lägre skatter! Har de högre sysselsättning än Sverige? Nej, det har de inte. Svaret på hur man bekämpar arbetslösheten är inte lägre skatter. När man går på den politiken spelar man samtidigt hasard med framtidens välfärd.

Vi vet att man kan förena hög skatt, hög välfärd och hög sysselsättningsgrad. Det är en ekvation som vi har varit relativt duktiga på. Vi tänker fortsätta på den vägen. Den kräver också att man orkar föra en sammanhållen ekonomisk politik och inte alltför snabbt springer i väg och lovar stora skattesänkningar.

Jag vet att Erik Ullenhag inte har fler repliker, men jag kan inte undgå att bli upprörd när han säger att det faktum att människor drabbas av vanvård – eller exemplet med mannen i Pajala som var demenssjuk och gick ut och frös ihjäl – skulle bero på att det är tillåtet enligt nuvarande lagstiftning. Det är väldigt grovt sagt. Det är ju inte så. Vanvård är på inget sätt tillåten enligt nuvarande lagstiftning och nuvarande regelverk. Jag hoppas att vi kan vara överens om att det inte är där det brister när vi får höra talas om dessa mycket upprörande fall.

Det är inte regelverket som brister, så att det skulle vara tillåtet att lämna en gravt demenssjuk människa ensam så att han riskerar att gå ut och frysa ihjäl i snön. Det är på inget sätt tillåtet enligt nuvarande lagstiftning.

Anf. 86 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Ylva Johansson för många spännande debatter och framför allt för att hon som statsråd har varit här så ofta. Det uppskattar vi väldigt mycket.

Jag och mina borgerliga kolleger blir upprörda över det sätt på vilket man ser arbetslösheten och utanförskapet här i vårt land. Jag träffar många arbetslösa som är förtvivlade för att deras människovärde blir så kränkt. De behövs inte i samhället. Unga tjejer och killar som har utbildat sig får veta att de inte behövs. Märk väl att det inte bara är pengar de tar upp med mig, utan de tar upp människovärdesfrågorna.

Jag tycker att det är ett misslyckande av stora mått när så många människor i dag står utanför arbetsmarknaden. Det spelar ingen roll exakt hur många de är. Oavsett om det är 1 miljon eller 1 ½ miljon eller 800 000 är det alldeles för många.

Statsrådet säger här: Visst kan vi i den här generationen betala skatt, vi som är friska. Ja, Ylva Johansson och jag har bra betalt. Vi kan betala skatt. Men tänk på alla dem som inte har det så i dag! De lyssnar säkert inte till den diskussionen.

Sedan måste jag ta upp frågan om de här garantierna och de här nivåerna, som vi ska sätta. Jag lovar Ylva Johansson att när vi pratar om värdighetsgaranti, och det har vuxit fram, gör vi det enbart för att det inte fungerar i dag.

Vi har kunnat läsa om och uppleva fruktansvärda situationer, hur människor inte får det allra mest primära. Och min fråga är: Ska vi hålla på lika många gånger som ni sade? Det var precis samma argument när det gällde vårdgarantin. Det var precis samma retorik Ylva Johansson använde som man har använt i den här kammaren åtminstone 20 gånger.

Anf. 87 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Låt mig först prata om arbetslösheten igen. Vi kommer tillbaka till den. Det är naturligtvis så att varje människa som är arbetslös är ett oerhört slöseri för samhället. Och det är inte den människans fel att hon eller han inte har arbete. Det är därför vi inte tror att man skapar fler arbeten genom att attackera den personen som är arbetslös utan genom att attackera arbetslösheten och se till att vi har en ekonomisk utveckling som skapar fler arbeten.

Ni har ju valt, i alliansen, att attackera de arbetslösa och tror att det därmed skulle skapa fler arbeten. Det kommer att leda till lägre lönenivåer – det är vad det kommer att leda till. Ni vill inte se att vi faktiskt för en politik som under de tolv år då vi har haft regeringsmakten har skapat 300 000 nya riktiga jobb i Sverige. Just nu är det en mycket stark utvecklingstakt, 300–400 nya jobb varje arbetsdag. Om den här takten fortsätter motsvarar det ett nytt Ericsson i kvartalet.

Det är klart att jag är stolt över den utvecklingen. Samtidigt vet jag att det är en tragedi för varje människa som är arbetslös. Det är därför som jag säger nej till alliansens förslag om att ta bort alla de insatser som vi faktiskt har i dag för att hjälpa arbetslösa tillbaka till arbete.

Men jag vill komma tillbaka till detta med vårdgarantin. Och då vill jag ställa en fråga: Menar du, Chatrine Pålsson, att det skulle vara förenligt med nuvarande lagstiftning att inte ge människor det allra mest grundläggande inom äldreomsorgen? Det var så du formulerade dig. Vi behöver en minimilagstiftning för att ge människor det allra mest grundläggande. Då undrar jag: Har vi inte en lagstiftning i dag? Är det lagstiftningen som tillåter att man inte ger människor det mest grundläggande inom äldreomsorgen i dag?

Anf. 88 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Ja, jag skulle vilja påstå att lagstiftningen i dag inte räcker för att kunna garantera varje människas rättighet till en god vård och omsorg. Det hävdar jag med bestämdhet.

När det gäller vårdgarantin och den retoriken vet jag att socialdemokrater sade precis likadant: Vi vill ha, och det ska vara hög tillgänglighet. Annars ska alla vänta tre månader eller vad det nu är.

Det är ju inte det som det här handlar om, utan det handlar om att enskilda människor ska få en garanti för att de får vård i rimlig tid. Och

garantier behövs enbart när systemen inte fungerar. Finns det inte långa värdköer och finns det inte människor som inte får den vård de behöver så behöver vi inga garantier.

Sedan undrar jag en annan sak, Ylva Johansson, som normalt sett är en klok kvinna: Vem i alliansen har attackerat arbetslösa? Vi attackerar Göran Persson och hans fögderi. Jag gör det många gånger fast jag är en snäll människa. Jag tycker att det är regeringens misslyckande, och det är vi som tar parti för de enskilda som är satta i utanförskap. Vi vill hitta lösningar, så att de inte ska vara i utanförskap. Och då säger vi så här: Om fler kommer i jobb kommer det in skatt från fler människor. Ylva Johansson säger alltid: Om ni tar bort våra skattesatser rasar välfärden. Vi har ett annat koncept, och vi får in skattemedel ändå. Vi vill att det ska vara fler som betalar. Är det klart?

Anf. 89 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Ju fler som arbetar och betalar skatt desto större skatteintäkter har vi naturligtvis. Det är så den svenska modellen fungerar, och den fungerar bra. Den fungerar mycket bättre än de borgerliga modeller som vi har sett i många andra europeiska länder som förenar en lägre sysselsättningsgrad med en lägre skattenivå och en lägre ambition inom välfärden. Vi tänker fortsätta med den socialdemokratiska och svenska modellen i framtiden.

Ni föreslår ju, i alliansen, att den som är arbetslös ska få sänkt ersättning. Det ligger i era förslag. Ni föreslår också att man ska tvingas ta arbete efter en längre tid till en ännu lägre nivå än vad man tvingas till i dag. Det här innebär att man, om man har 18 000 i månaden innan man blir arbetslös, efter ett år ska tvingas att ta ett arbete för under 10 000 kr i månaden. Det är vad era attacker mot de arbetslösa innebär. Det blir sänkta nivåer för de arbetslösa och på sikt sänkta lönenivåer i hela kollektivet. Det är den politik som ni för, och ni tror att det ska leda till fler jobb. Vi tror inte det. Vi har inte sett det fungera någon annanstans i Europa, och vi vill inte driva en sådan politik. Vi tar i stället vägen med hög sysselsättning, hög skattenivå, hög ambition i välfärden.

Sedan vill jag ändå säga något om det här med minimilagstiftning. Om man inför en minimilagstiftning inom äldreomsorgen går man en helt annan väg än man gör någon annanstans inom välfärden. Inget annat område styr vi genom att lagstifta om hur ofta man ska bli bytt på, hur ofta man ska få mat, hur ofta man ska få komma ut.

Djurrättslagstiftningen är det enda området där vi har den typen av detaljreglering. Jo, det finns ett område till förresten. Fångarna styr vi på det sättet också. Men det sker ingen annanstans i välfärden, inte i barnomsorgen, inte i skolan, inte i sjukvården. Och vi ska inte heller göra det i äldreomsorgen. Vi ska ha mycket högre ambitionsnivåer än så om jag får vara med och styra.

Anf. 90 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Jag ska bara upplysa den som möjligtvis lyssnar på debatten om att det är en nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre som vi debatterar. Det kan verka lite konstigt, men så är det.

Från Centerpartiet har vi sagt att vi välkomnar planen. Vi tycker att det är bra att den kommer, att det blir ett helhetsgrepp. Vi är inte riktigt

nöjda med detaljregleringen och tror inte heller att den ökade regelstyrningen är den väg som man ska gå fram. Vi hade hellre velat ha en ökad flexibilitet, alltså en större makt i verksamheten för personalen men också för dem som är i behov av både vården och omsorgen.

För att göra en bild av det hela ska jag hänga på ditt rullatorspår, från ditt anförande.

Fram till 2002, när jag kom in i riksdagen, jobbade jag på ICA i Sollebrunn. Klockan 9 när vi öppnade portarna hade vi ett rullatorrace. Det var de som hade varit uppe tidigt och äntligen hade en träffpunkt i byn. De drog in i affären, och så tog de en sväng för att se vad vi hade för något gott och bra att erbjuda. De tog en sväng för att prata med oss borta i charken och så vidare.

Sedan framåt lunchtid kom nästa gäng, de som inte var riktigt lika morgonpigga, som också hade sin lilla rullator och kunde ta sig runt i butiken. När de blev trötta i benen kunde de sätta sig ned och språka en stund om livet och om vad de eventuellt kände för att laga till middag.

Det jag vill komma fram till är att alla de här personerna hade sina olika scheman. De hade sina olika tider. De vaknade vid olika tider. Det var olika vad de ville äta, vad de ville göra, vem de pratade med i butiken.

Jag kan känna att det blir ett feltänk, för någonstans säger du att generell välfärd är lika för alla. Men lika för alla blir inte lika för alla, för vi har olika behov.

Det jag skulle vilja ha svar på är: Varför ska vi här i Sverige omyndigförklara de äldre?

Anf. 91 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det är roligt att höra Annika Qarlssoon säga att man vill ha mindre regelstyrning när vi precis har hört hennes alliansbröder och -systrar säga: På grund av att vi har för lite regler vanvårdas människor i dag. Ni står långt ifrån varandra, kan jag konstatera. Men vi släpper det spåret, och jag ska svara på frågan.

Jag tycker att man ska få påverka och välja själv. Jag tycker inte att alla ska ha samma äldreomsorg, men jag tycker att alla ska ha samma rätt till äldreomsorg och att man ska få den efter behov och inte utifrån efterfrågan eller plånbokens tjocklek. Men det betyder inte att den ska se likadan ut. Om den såg likadan ut skulle den bli väldigt olika för olika människor. Ska man ha en likvärdig äldreomsorg måste den utformas väldigt olika.

I dag har man för liten möjlighet att påverka sin egen äldreomsorg. Det beror ofta på att ambitionsnivån faktiskt är för låg. Det finns för lite personal. Det handlar inte om att man kan välja om den här personen ska göra det eller det. Den personen har knappt tid att göra ens det mest grundläggande därför att bemanningen är för låg.

Därför behöver vi höja ambitionsnivån. Vi behöver mer personal inom äldreomsorgen. Framför allt behöver vi mer kvalificerad personal både genom kompetensutveckling av den personal som redan finns och genom att anställa fler. Vi behöver sjukvårdsutbildad personal så att det blir möjligt för den som är beroende av andra människors hjälp och insatser att verkligen påverka och göra det i en dialog. De ska inte behöva se alltför många olika ansikten. Det är många gånger det som de allra

mest vill ha – att det inte kommer så många olika hem till en utan att man har en chans att skaffa sig en relation till dem som kommer. Då är det mer pengar till fler tjänster och kompetensutveckling samt satsning på dem som jobbar inom äldreomsorgen som är de allra viktigaste insatserna för att man ska få större inflytande själv.

Anf. 92 ANNIKA QARLSSON (c) replik:

Fru talman! Då ska jag bygga på med ytterligare förslag som ministern kan ta med sig.

Öppna vård- och omsorgssektorn så att det blir fler av den kompetenta personalen som kan starta avknopningsverksamhet och driva verksamhet utifrån vad deras gamla är intresserade av. Det kan vara inriktning på olika varianter. En del vill ha mer uteverksamhet, en del kanske vill ha tillgång till djur därför att man kanske haft djur hela sitt liv och vill fortsätta med det. Vi var tidigare inne på dem som tappar svenskan och behöver ha omsorg på sitt modersmål.

Det finns en mängd olika varianter, men någonstans i den nationella handlingsplanen handlar det om att allting ska vara styrt efter hur Rosenbad har bestämt att äldreomsorgen ska se ut. Det är det som blir ett bekymmer. I alla dessa delar försöker vi i olika reservationer att föra makten tillbaka till människor, till de gamla som kanske skulle vilja köpa en tjänst eller ha tillgång till hemservice utan att någon i kommunen har sagt: Ja, du får lov att använda den här timmen till det. Ja, du får de här timmarna. Vi vill föra makten till var och en på ett helt annat sätt. Vi kan stå och prata om valfrihet bägge två, men vi pratar egentligen om två vitt skilda saker. Det jag känner och det jag möter när jag är ute är att de gamla har kunnat göra sina val från det att de började försörja sig. De kanske inte ens var i 18-årsåldern utan var 14, hade konfirmerats och tog sitt första arbete. Sedan dess har de kunnat välja och styra och bestämma över sitt liv inom vissa bestämda gränser självklart. Men när de blir gamla får de inte göra det längre.

Hallå, sluta omyndigförklara våra gamla!

Anf. 93 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det är väl bäst att tala om för dem som lyssnar på debatten att det finns noll förslag i den här propositionen som handlar om att vi centralstyr hur verksamheten ska utformas eller bedrivas. Det finns noll förslag som inskränker individens möjligheter att välja. Däremot finns det förslag som stärker individens rättigheter. Vi har lagförslag om rätten till att läkare ska kunna komma hem när man behöver det. Vi har lagförslag som stärker rätten till särskilt boende när man behöver det. Vi gör riktade satsningar för mer personal, bättre förebyggande arbete, bättre stöd till anhöriga och många andra insatser.

Det finns ingenting i förslaget som säger att någonting skulle centralstyras eller se likadant ut. Tvärtom handlar allting om att öka individens oberoende och självständighet. Det gör man inte bara genom att säga det, utan man måste också anslå pengar. Man måste se till att det finns förutsättningar. Boendet, rullatorn och personal, kunnig och engagerad personal, är de viktigaste förutsättningarna för att jag ska kunna styra mitt liv så långt möjligt och vara oberoende och ta mina egna beslut. Det är precis det vi försöker stärka.

Jag vill, precis som Annika Qarllsson, gärna se fler ideella aktörer, eldsjälar, som drivs av en utvecklingsidé för äldreomsorgen. Jag tycker att de i dag har ett för litet utrymme inom äldreomsorgen. Jag tror att de allra flesta av dem vill få möjlighet att driva det inom den arbetsplats där de i dag arbetar, som ofta är en kommunal arbetsplats. Därför måste vi stärka personalens möjligheter att själva vara med och driva utvecklingen och vara mer självstyrande på sin arbetsplats.

Jag vill också öppna möjligheten för fler mindre aktörer att vara med och konkurrera så att inte entreprenadlivet alltid handlar om stora koncerner utan också om andra, kanske personalkooperativ. Det är detta, som Jan Lindholm också nämnde, som vi har satt i gång en utredning om i syfte att stärka det.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

12 § Försöksverksamhet med komplement till färdtjänst

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2005/06:SoU25
Försöksverksamhet med komplement till färdtjänst (prop. 2005/06:92).

Anf. 94 ANNE MARIE BRODÉN (m):

Fru talman! Allians för Sverige har i rapporten från arbetsgruppen Valfärd för trygghet och valfrihet föreslagit att bilstöd bör betalas när det är mer lönsamt än färdtjänst, eftersom både den offentliga budgeten och den enskilde skulle tjäna på detta. Vi välkomnar därför att regeringen i vissa delar tillmötesgår vårt förslag i detta betänkande, som vi nu ska debattera.

Vi har i alliansen en gemensam motion och två reservationer, och jag vill yrka bifall till reservation 1 men står naturligtvis också bakom reservation 2.

Fru talman! Bilstödet fyller en viktig funktion för att möjliggöra för människor med funktionshinder att förflytta sig och delta aktivt i samhällslivet. I situationer där kommunernas verksamhet kringskärs genom urholkade statsbidrag och resurserna till vård och omsorg krymper drabbas förstås även färdtjänstverksamheten hårt. I många kommuner har vi sett hur tillgängligheten för personer med funktionshinder har försämrats. Det är naturligtvis ett hot för möjligheten att verka och leva på samma villkor som andra.

Vi moderater ser förslaget om ett kommunalt bilstöd som ett sätt att förbättra detta om det används rätt och med den enskilda människans behov i fokus.

Fru talman! Regeringens förslag är en förbättring men samtidigt ingen slutlig lösning på problemet med det dubbla huvudmannaskapet. Ett liknande problem finns i lagen om assistansersättning, LASS, i och med att kommunerna där ansvarar för de 20 första timmarna. Vi anser att staten bör ta över ansvaret för finansieringen av LSS fullt ut. Ett enigt socialutskott har också uttryckt en önskan om att det ska ges ett tilläggsdirektiv till en utredning som ser över LSS. Vi har också gemensamt

kritiserat regeringen för att det inte händer något. Det skulle vara roligt att höra Catherine Persson senare i diskussionen beskriva om något har hänt när det gäller tilläggsdirektiv på detta område.

Fru talman! Det är viktigt att ansvarsområdena för stat och kommun tydliggörs. Framför allt måste det klart framgå att personer som är berättigade till statligt bilstöd inte hänvisas till ett kommunalt bilstöd i stället. Det är därför av yttersta vikt att åldersgränsen för det statliga bilstödet avskaffas så att det inte lönar sig för staten att ställa människor i kö.

Vi noterar att samtliga remissinstanser har betonat det olämpliga i ett delat huvudmannaskap.

Det är viktigt, herr talman, att det tillkännagivande som nu finns också trycker på att utvärderingen av förslaget ska ske tillsammans med handikapporganisationerna. Man ska speciellt se till att det inte blir en undanträngningseffekt när det gäller det statliga bilstödet.

Vi moderater vill tillsammans med våra borgerliga kolleger anslå mer resurser till det statliga bilstödet, eftersom det är långa köer och det under många år har varit kraftigt underfinansierat.

Vi vill också ta bort åldersgränsen på 50 år. I praktiken har åldersgränsen egentligen sänkts successivt under senare år, vilket gör en höjning av denna gräns ännu mer angelägen.

Vi vill dessutom införa en hjälpmedelsgaranti där resurserna följer individen. I dag präglas marknaden för hjälpmedel av offentliga monopol, vilket vi anser är olyckligt.

Flera remissinstanser lyfter fram att det kan finnas en risk att kommunerna kommer att villkora färdtjänsten och genom nedskärningar tvinga individer med funktionshinder att välja kommunalt bilstöd i stället. Här är det viktigt, herr talman, att understryka att det är den enskildes beslut som gäller när det handlar om ifall man vill ha färdtjänst, kommunalt bilstöd eller en kombination av dessa. Rätten till statligt bilstöd får inte urholkas med detta förslag. Det tror jag att vi är helt överens om.

Herr talman! I betänkandet finns ett förslag om att anpassning av bilar ska upphandlas enligt lagen om offentlig upphandling. Vi ifrågasätter om detta verkligen är nödvändigt. En bättre lösning vore att via en kundvalsmodell rikta stödet direkt till personen med funktionshinder inom ramen för befintliga regelverk. Med en sådan lösning, herr talman, krävs inget upphandlingsförfarande eftersom det rör sig om ett villkorat bidrag eller en kundvalsmodell. Alternativet som man kan tänka sig är en ramupphandling där godkända leverantörer ackrediteras av kommunen.

Det är viktigt att bevara konkurrensen mellan tillverkarna av hjälpmedel. Ett centralt upphandlingsförfarande riskerar att skapa lokala monopol som inte är till gagn för vare sig brukarna eller kommunernas ekonomi.

Herr talman! Handikapprörelsens samarbetsorgan HSO påpekar att upphandlingsförfarandet riskerar att skapa en tungrodd byråkrati. Man förespråkar i stället så kallade utprovningsscenter för att säkerställa produktval och kvalitet. Vi delar denna uppfattning. Det skulle vara oerhört mycket bättre för den enskilde.

Herr talman! Med detta vill jag avsluta debatten om betänkandet om försöksverksamhet med komplement till färdtjänsten. Jag vill ändå ge mitt stöd till detta. Det är ett steg i rätt riktning.

Anf. 95 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! När vi fick se propositionen i den borgerliga gruppen tyckte vi, precis som Anne Marie Brodén sade, att det var ett steg i rätt riktning. Vi hade några små påpekanden som vi ville göra, och det gjorde vi i en gemensam motion.

Jag vill bara i all korthet säga att det här är en av de allra viktigaste frågorna för människor som har funktionshinder. Detta är ju förutsättningen för hur fritt de kan leva eller, om man vill säga så, hur mycket de känner av sitt funktionshinder.

Därför är naturligtvis de här frågorna om både färdtjänst och bilstöd otroligt viktiga i den enskildes perspektiv. Man måste i alla delar se att om det finns risker för att den enskilde råkar i kläm så måste man vara oerhört varsam. Man måste se till att det ändå är den enskilde personen som beslutet gäller i valet mellan färdtjänst och kommunalt bilstöd, eller kanske en kombination av de två. Det behöver inte vara antingen-eller.

Därför, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 1.

Anf. 96 CATHERINE PERSSON (s):

Herr talman! Möjligheten att förflytta sig i samhället är ofta en stor upplevelse av frihet. Att förflytta oss är det vi ofta gör i vardagen och det är det som gör att vardagen känns lättare att hantera. Om det praktiska fungerar så löser sig mycket annat.

Tyvär är det så att om man har vissa former av funktionshinder så är möjligheten att röra sig i samhället ofta beroende av hur pass funktionsvänlig miljön är och hur pass tillgängligt samhället är. Hur pass tillgängligt samhället är är avgörande för friheten och flexibiliteten för individen.

Det är därför viktigt både i handikappolitiskt och transportpolitiskt perspektiv att tillgängligheten till transportsystemet förbättras och att kollektivtrafiken därför görs tillgänglig för personer med funktionshinder precis som för alla andra.

För att öka individens frihet och möjligen minska den samhällsekonomiska kostnaden för färdtjänst kan möjlighet till användning av egen bil vara ett alternativ. Det är också därför utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lag om försöksverksamhet med komplement till färdtjänst.

Om en kommun så önskar kan den ansöka om att under en försöksperiod få lämna ekonomiskt stöd för anskaffning och anpassning av ett motorfordon till en person med funktionshinder för att förbättra hans eller hennes möjligheter att förflytta sig. Individen ska samtycka till stödet, ha tillstånd till färdtjänst och inte vara berättigad till bilstöd enligt den gällande lagstiftningen. Förutsättningarna för försöksverksamheten i övrigt beslutas av kommunen. Verksamheten ska pågå från den 1 november 2006 till och med den 30 juni 2010. Detta ska regleras i lag.

Herr talman! Det är viktigt att komplement till färdtjänst inte får försena eller motverka arbetet med ett tillgängligare samhälle, det vill säga en fungerande och tillgänglig kollektivtrafik. Regeringen har aviserat en utvärdering som Vägverket ska göra av försöksverksamheten. Socialutskottet menar att det är angeläget att utvärdering görs, men det är också särskilt angeläget att det sker i samarbete med handikapporganisationer. Utvärderingen ska bland annat omfatta dels om försöksverksamheten har skett på bekostnad av beviljande av färdtjänst, dels om försöksverksam-

heten har inneburit att arbetet med att göra kollektivtrafiken tillgänglig för fler har eftersatts. Utskottet föreslår därför att riksdagen ska ge regeringen detta till känna.

Jag vill betona en sak. Det står i propositionen att utvärderingen ska ske i slutet, men det är naturligtvis angeläget att utvärderingskriterierna presenteras i ett tidigt skede och att man inte uteslutande väntar till slutet av försöksperioden. Då kan det ibland vara för sent.

Jag ska kommentera en del av det som har sagts här. Vi kan diskutera om det är så att regeringen har läst alliansens motioner eller om det är alliansen som har läst utredningsbetänkandet. Jag skulle tro att uppdraget från regeringen gavs för ett bra tag sedan. Sedan kom en utredning med sitt betänkande och sedan kom en proposition. Det viktigaste är väl att det finns en hyfsad enighet om att det här är ett bra sätt att öka flexibiliteten för personer med funktionshinder, det vill säga att ha ett bilstöd på det sätt som föreslås som ett komplement till färdtjänsten. Men detta är ett försök som ska pågå under en avgränsad period.

När jag har läst borgarnas reservation tycker jag att det finns ganska mycket tveksamheter. Man kanske egentligen inte vill vara för det här eftersom man radar upp hoten i stället för möjligheterna.

Jag vill också betona att riksdagen inte genom lag ska detaljstyra vilka utvärderingskriterier som ska gälla. Det ankommer på regeringen och myndigheterna att göra detta. Men vi har genom förslag och tillkännagivanden angett det som är viktigt, nämligen inflytande från handikapporganisationerna. Man måste också se till att de handikappolitiska målen genom tillgängligheten inte eftersätts.

Jag tycker att det är stenfräckt, som vanligt, att skriva om garantier och säga att man avsätter mer pengar. Det Moderaterna gör, och som ni har gjort i så många år jag kan minnas i de här debatterna, är att döpa om anslagen i budgeten. Vi hörde nyss, i den tidigare debatten, Ingrid Burman beskriva hur man gjorde på äldreomsorgens område. Man döper om bilstödet på drygt 250 miljoner kronor och ändrar det till hjälpmedelsgaranti. Sedan tror man att man ska kunna bekosta alla hjälpmedel och garantera både bilstöd och hjälpmedel med knappt 30 miljoner kronor mer. Det är ett hån mot medborgarna, när pengarna för hjälpmedel i det avseendet inte skulle räcka.

Det vi däremot har gjort – Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna tillsammans – genom flera års budgetförstärkningar gör att vi nu har ett bilstöd som är i balans. Om man blir beviljad bilstöd har man möjlighet att få pengarna utbetalda. Det finns nämligen pengar till bilstödet i dag. Det Moderaterna lovar skulle inte vara möjligt. Men det är å andra sidan ingen ovanlighet.

Jag skulle också vilja kommentera det särskilda yttrande som Miljöpartiet har lämnat. Jag ser att det finns möjligheter för kommunerna eftersom det är kommunerna som i stor utsträckning kan bedöma på vilket sätt man vill ansöka till regeringen. Där finns det naturligtvis möjlighet att beakta miljöaspekterna. Då finns det sannolikt möjlighet för nya tankar på det här området när det gäller kompletteringen till färdtjänsten.

Med det vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Anf. 97 ELINA LINNA (v):

Herr talman! Vänsterpartiet stöder regeringens proposition *Försöksverksamhet med komplement till färdtjänst* och står också bakom socialutskottets betänkande som behandlar propositionen, och jag vill börja med att yrka bifall till betänkandet.

Vänsterpartiet menar att det är bra att kommunernas möjlighet att ge ekonomiskt stöd för anskaffning av motorfordon till personer som är berättigade till färdtjänst inleds som ett försök. Försöket kommer att pågå under tre år och ska som sagt utvärderas av Vägverket i slutet av försöksperioden. Det tillkännagivande som ett enigt utskott står bakom kommer säkert också att bidra till att kvaliteten i utvärderingen säkras och förbättras.

Herr talman! Färdtjänsten är den reform som näst efter LSS givit kvinnor och män med funktionshinder mest ökade möjligheter till ett oberoende liv. Därför är det viktigt att understryka att den enskildas rätt till tillstånd till färdtjänst inte ska påverkas om personen beviljas komplement till färdtjänst. Jag citerar ur propositionen: ”Rätten att göra resor med färdtjänsten får dock inte helt tas bort. Det måste även vara möjligt för den enskilde att periodvis utnyttja färdtjänsten i ökad omfattning, t.ex. vid ett tillfälligt försämrat hälsotillstånd.”

Det är viktigt att komma ihåg att färdtjänsten kan och ska inte alltid ersättas med andra transportmedel. Därmed inte sagt att färdtjänstlagen och dess tillämpning är oproblematiska, tvärtom. Det finns problematiska frågor inom ramen för färdtjänsten som väntar på bättre lösningar, till exempel när det gäller trafiksäkerhet, hämtningstider, samåkningsregler och regler om ledsagare, men dessa frågor får diskuteras vid ett annat tillfälle här i kammaren.

Herr talman! Det pågår en viktig och nödvändig omställningsprocess i kommunerna för att göra transporterna tillgängliga för alla. Försöksverksamheten med komplement till färdtjänst kan ses som ytterligare ett verktyg i arbetet för att nå ett mer tillgängligt transportsystem, och därför välkomnas det av Vänsterpartiet.

Anf. 98 JAN LINDHOLM (mp):

Herr talman! Vi i Miljöpartiet ser naturligtvis positivt på den här försöksverksamheten för kommunerna att bevilja stöd till införskaffande och anpassning av fordon. Men vi gör den lilla noteringen att vi, som det har sagts tidigare här, är lite oroade för hur synen på det statliga bilstödet kan påverkas av problematiken med ett sorts dubbelt huvudmannaskap. Men det är en försöksverksamhet, och vi tycker att det är bra att man gör detta.

Sedan är jag väldigt tacksam över att utskottet har behandlat Miljöpartiets följdmotion så positivt. Miljöpartiet har inte varit med på själva propositionen. Det här är andra gången som jag under min korta bana som riksdagsledamot har skrivit en följdmotion. Förra gången blev det en positiv behandling av detta med cytodiagnostikerna, och det förvånade mig inte alls. Där tyckte jag att underlaget var så självklart att det inte kunde leda någon annanstans.

Nu kan jag konstatera att utskottet har tagit hälften av motionen i sina armar, accepterat den och tagit den till sig. Det är jättestimulerande att

det kan vara så enkelt egentligen att påverka ett riksdagsbeslut så tydligt. Det är två träffar på två försök. Det känns jättebra.

Men den här gången kanske det inte heller kunde gå på något annat sätt med den del som man har tagit till sig. Det är ganska självklart att man bör involvera brukargrupperna på något sätt. Jag tycker också att de andra två att-satserna som finns i motionen är ganska självklara. Det handlar om att man ska titta på konsekvenserna när det gäller övrig infrastruktur, transportområden och utvecklingsområden för att öka tillgängligheten för människor som har funktionshinder av något slag så att de får fri rörlighet i samhället. Vi ska inte trappa ned ambitionerna när det gäller att utveckla tillgängligheten bara för att vi får den här möjligheten. Om den grupp som inte har den här möjligheten blir väldigt liten, blir det ju en svagare grupp som får svårare att trycka på. Vi måste ju värna dem som blir kvar som inte kan använda den här metoden för att upprätthålla sin rörlighet.

Man tar inte till sig resten av motionen, även om Catherine Persson nu påpekar att kommunerna har en viss frihet. Jag tycker ändå att det är lite märkligt att man ännu inte är riktigt mogen för att peka på det. Vi vet att en del människor som har de här behoven inte heller har så bra ekonomi. Man borde kunna tala lite tydligare om att det faktiskt skulle vara möjligt att kombinera ett sådant här stöd med att integrera en sådan här bil i en bilpool i de fall det går. Och jag vet att det går för jag har själv kört ett antal bilar som har varit anpassade för funktionshindrade och ändå fungerar alldeles utmärkt för andra att köra. På det sättet skulle man hålla nere kostnaderna för den som ska bruka den. Sådana initiativ kommer säkert att tas ändå, men jag tycker att man skulle ha pekat lite tydligare på att man borde uppmuntra det. Man skulle kunna uppmuntra det med någonting. Det måste kanske inte vara pengar. Det kan vara någon annan sorts beröm man kan få för att man tar så kloka initiativ.

Likadant är det med detta med miljöbilar. Jag tycker att det borde vara, inte någon lag, men en generell ambition från regeringen att varje gång man är med och lägger pengar i en fordonspark på något sätt, vare sig det är den egna bilen man ska använda eller om man bidrar för att andra ska kunna få en bil eller bidrar för att anpassa den så att den är användbar för andra, borde man ha en morot på något sätt för att de här bilarna i största möjliga utsträckning ska vara långsiktigt hållbara när det gäller de bränslen de använder. Det ska naturligtvis inte drivas till någon ytterlighet så att det tvunget ska vara ett fordon som drivs av något annat än fossilenergi, men jag tycker att det borde finnas en liten morot som stimulerade det.

Det är klart att lite ledsen blev jag ju ändå, men i huvudsak är jag glad. Jag står bakom betänkandet.

Anf. 99 MARITA ARONSON (fp):

Herr talman! Den fråga som vi nu diskuterar om handikappades situation och deras stöd i samhället känns väldigt viktig, och vi kanske diskuterar den alldeles för lite. Därför är detta betänkande positivt, och det är, som någon har sagt, ett litet steg på vägen åt rätt håll.

Vi i Folkpartiet har länge talat om tillgänglighet för handikappade på olika håll och kanter ute i samhället. Men det gäller även det statliga bilstödet som har varit alldeles för lågt under många år. Vi behöver en

större koncentration på de handikappades situation just när det gäller tillgängligheten.

Jag har varit kommunalråd i 17 år hemma i Mölndal, och nästan varje vecka var det någon som ringde just om färdtjänst, bilstöd och så vidare. Det handlar för handikappade om att kunna ta sig ut, alltså det som vi som har ben att gå på och som kan förflytta oss tar som självklart. Men att de som är handikappade ska behöva be och tigga om att de också ska få komma ut tycker jag känns lite grann som ett hån mot dem. De har det svårt ändå. Därför skulle vi kunna underlätta för dem på ett helt annat sätt än vi gör.

Bilstödet är som sagt jätteviktigt. Och det föreliggande förslaget är ett steg i rätt riktning. Men jag tror att det finns en del som kanske inte är helt bra med detta förslag. Men det är viktigt att det är tidsbegränsat så att vi får en rejäl utvärdering av det för att vi ska se hur det går.

Bilstödet fyller en väldigt viktig funktion för att människor ska kunna förflytta sig och kunna delta aktivt i samhällslivet över huvud taget.

Vi vet att väldigt många kommuner har det kärvt, även om en del har fått det lite bättre. Då är det väldigt ofta till exempel färdtjänstverksamheten som drabbas.

Därför har vi ställt oss bakom den reservation som handlar om att man kanske måste se över gränsdragningen mellan stat och kommun i dessa fall och att man fördjupar den problematiken.

Vi tycker också att en hjälpmedelsgaranti ska införas och att individen själv ska få bestämma vad han eller hon behöver.

Vi vet som sagt att det är svårt för kommunerna, och då är det möjligt att de gör nedskärningar när det gäller sådant som är känsligt för många handikappade.

Jag har känt en tjej i många år. Nu är hon över 40 år, men jag tror att hon var 10 år när jag lärde känna henne. Hon och jag har träffats åtskilliga gånger, och jag vet inte hur många gånger som vi har diskuterat just färdtjänst och bilstöd. Det är jättesvåra frågor för henne. Hon tycker att kommunerna och staten är alldeles för snåla. Men hon är ung och har velat komma ut men har hindrats hela tiden.

Jag tror därför att detta är ett bra steg men inte så bra som det borde kunna vara. Därför yrkar jag bifall till reservationen från de borgerliga partierna där detta tas upp.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

13 § Fågelinfluensa (H5N1)

Prot. 2005/06:130
29 maj

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2005/06:SoU27
Fågelinfluensa (H5N1) (prop. 2005/06:199).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

14 § Genomförande av EG-direktivet om kvalitet och säkerhet hos blod och blodkomponenter

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2005/06:SoU29
Genomförande av EG-direktivet om kvalitet och säkerhet hos blod och blodkomponenter (prop. 2005/06:141).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

15 § Anpassningar av studiestödet till vissa EG-direktiv, m.m.

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU21
Anpassningar av studiestödet till vissa EG-direktiv, m.m. (prop. 2005/06:134 och prop. 2005/06:159 delvis.)

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

16 § Kvalitet och samverkan – om utbildning för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU23
Kvalitet och samverkan – om utbildning för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning (skr. 2005/06:151).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)

17 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Skrivelse

2005/06:175 Redovisning av fördelning av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2005

Framställning

2005/06:RRS28 Riksrevisorernas framställning om vissa ändringar i bestämmelser för Riksrevisionen

Motion

med anledning av prop. 2005/06:203 Svenskt deltagande i en EU-ledd militär förstärkningsstyrka till stöd för FN-insatsen i Demokratiska republiken Kongo

2005/06:U11 av Allan Widman m.fl (fp)

Finansutskottets betänkande

2005/06:FiU22 Finansiella konglomerat

Justitieutskottets betänkanden

2005/06:JuU21 Samarbete med Specialdomstolen för Sierra Leone

2005/06:JuU26 Hemlig rumsavlyssning

2005/06:JuU30 Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Kulturutskottets betänkanden

2005/06:KrU14 Folkbildningsfrågor

2005/06:KrU28 Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012

2005/06:KrU30 Kulturlivets internationalisering

Lagutskottets betänkanden

2005/06:LU31 Ersättning till ledande befattningshavare i näringslivet

2005/06:LU34 Skydd för barn genom registrering av förmyndare i vägtrafikregistret, m.m.

2005/06:LU37 Elektronisk ingivning till Bolagsverket

2005/06:LU28 Förenklade redovisningsregler, m.m.

Trafikutskottets betänkande

2005/06:TU16 Ändring i lagen om elektronisk kommunikation

Socialutskottets betänkande

2005/06:SoU31 Socialtjänst (förnyad behandling)

Talmannen anmälde att i anslutning till justitieutskottets betänkanden JuU26 och JuU30 hade skrivelser inkommit från dels Johan Linander m.fl. (c), dels Lars Ohly m.fl. (v).

I skrivelserna yrkades med åberopande av 2 kap 12 § tredje stycket regeringsformen att de i betänkandena framlagda lagförslagen skulle vila i minst tolv månader.

De inkomna skrivelserna hade följande lydelse:

Till talmannen

Yrkande att lagförslag skall vila enligt 2 kap 12 § tredje stycket regeringsformen

Justitieutskottet har den 18 maj 2006 justerat betänkande 2005/06:JuU26 Hemlig rumsavlyssning. I betänkandet lägger justitieutskottet fram förslag om hemlig rumsavlyssning. Konstitutionsutskottet har funnit att bestämmelserna i 2 kap 12 § tredje stycket regeringsformen är tillämpliga på lagförslaget.

Med stöd av 2 kap 12 § tredje stycket regeringsformen yrkar vi att lagförslaget skall vila i minst tolv månader.

Stockholm den 18 maj 2006

Johan Linander (c)

Viviann Gerdin (c)

Claes Västerteg (c)

Agne Hansson (c)

Margareta Andersson (c)

Rigmor Stenmark (c)

Eskil Erlandsson (c)

Kerstin Lundgren (c)

Jan Andersson (c)

Birgitta Sellén (c)

Till talmannen

Yrkande att lagförslag skall vila enligt 2 kap 12 § tredje stycket regeringsformen

Justitieutskottet har den 18 maj 2006 justerat betänkandet 2005/06:JuU26.

I betänkandet tillstyrker utskottet regeringens proposition 2005/06:178 Hemlig rumsavlyssning. Förslagen innebär ett mycket långtgående ingrepp i enskildas personliga integritet. Enligt vår mening är varken behovet av hemlig rumsavlyssning eller effektiviteten i tvångsmedlet belagda. I propositionen finns inte heller förslag om effektiva rättsmedel för de avlyssnade.

I och med det ovan anförda anser vi att förslagen bryter mot 2 kap 12 § andra stycket regeringsformen och artiklarna 8 och 13 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Förslagen inkräktar dessutom på tryck- och yttrandefriheten på ett olämpligt sätt.

Med stöd av 2 kap 12 § regeringsformen yrkar vi att lagförslaget skall vila i minst tolv månader.

Stockholm den 29 maj 2006

Lars Ohly (v)

Alice Åström (v)

Rolf Olsson (v)

Mats Einarsson (v)

Rossana Dinamarca (v)

Ulla Hoffmann (v)

Sermin Öziürküt (v)

Camilla Sköld Jansson (v)

Berit Jóhannesson (v)

Kalle Larsson (v)

Siv Holma (v)

Elina Linna (v)

Till talmannen

Yrkande att lagförslag skall vila enligt 2 kap 12 § tredje stycket regeringsformen

Justitiekommittén har den 18 maj 2006 justerat betänkande 2005/06:JuU30 Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. I betänkandet lägger justitiekommittén fram förslag om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. Konstitutionsutskottet har funnit att bestämmelserna i 2 kap 12 § tredje stycket regeringsformen är tillämpliga på lagförslaget.

Med stöd av 2 kap 12 § tredje stycket regeringsformen yrkar vi att lagförslaget skall vila i minst tolv månader.

Stockholm den 18 maj 2006

Johan Linander (c)

Viviann Gerdin (c)

Claes Västerteg (c)

Agne Hansson (c)

Margareta Andersson (c)

Rigmor Stenmark (c)

Eskil Erlandsson (c)

Kerstin Lundgren (c)

Jan Andersson (c)

Birgitta Sellén (c)

Till talmannen

Yrkande att lagförslag skall vila enligt 2 kap 12 § tredje stycket regeringsformen

Justitieutskottet har den 18 maj 2006 justerat betänkandet 2005/06:JuU30.

I betänkandet tillstyrker utskottet regeringens proposition 2005/06:177 Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. Förslagen innebär ett mycket långtgående ingrepp i enskildas personliga integritet. Enligt vår mening är varken behovet eller effektiviteten av förslagen belagda. I propositionen finns inte heller förslag om effektiva rättsmedel för de utsatta. Att tillåta användning av hemliga tvångsmedel utan konkret brottsmisstanke innebär ett paradigmskifte i Sverige.

I och med det ovan anförda anser vi att förslagen bryter mot 2 kap 12 § andra stycket regeringsformen och artiklarna 8 och 13 i Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Analys av förslagets inverkan på tryck- och yttrandefriheten saknas.

Med stöd av 2 kap 12 § regeringsformen yrkar vi att lagförslaget skall vila i minst tolv månader.

Stockholm den 29 maj 2006

Lars Ohly (v)

Alice Åström (v)

Rolf Olsson (v)

Mats Einarsson (v)

Rossana Dinamarca (v)

Ulla Hoffmann (v)

Sermin Özürcüt (v)

Camilla Sköld Jansson (v)

Berit Jóhannesson (v)

Kalle Larsson (v)

Siv Holma (v)

Elina Linna (v)

19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 29 maj

2005/06:1710 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Svensk ståndpunkt om Östersjögasledning

2005/06:1711 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Skärpt straffminimum för övergrepp i rättssak

2005/06:1712 av *Tobias Krantz* (fp) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

Avgift för visning av matcher under fotbolls-VM

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 13 juni.

Prot. 2005/06:130 20 § Kammaren åtskildes kl. 15.25.
29 maj

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med 6 §
anf. 29 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 64 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 94 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

1 § Meddelande om frågestund.....	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott	2
4 § Förnyad bordläggning	2
5 § Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle	2
Försvarsutskottets betänkande 2005/06:FöU9	2
Anf. 1 ESKIL ERLANDSSON (c).....	2
Anf. 2 OLA SUNDELL (m).....	4
Anf. 3 ALLAN WIDMAN (fp).....	7
Anf. 4 ELSE-MARIE LINDGREN (kd)	9
Anf. 5 TONE TINGSGÅRD (s).....	10
Anf. 6 OLA SUNDELL (m) replik.....	13
Anf. 7 TONE TINGSGÅRD (s) replik.....	14
Anf. 8 OLA SUNDELL (m) replik.....	14
Anf. 9 TONE TINGSGÅRD (s) replik.....	14
Anf. 10 BERIT JÓHANNESSEN (v)	14
Anf. 11 LARS ÅNGSTRÖM (mp).....	17
Anf. 12 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	19
Anf. 13 ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	24
Anf. 14 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik	24
Anf. 15 ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	24
Anf. 16 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik	25
Anf. 17 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	25
Anf. 18 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik	26
Anf. 19 ALLAN WIDMAN (fp) replik.....	26
Anf. 20 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik	26
Anf. 21 OLA SUNDELL (m) replik.....	27
Anf. 22 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik	27
Anf. 23 OLA SUNDELL (m) replik.....	28
Anf. 24 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik	28
Anf. 25 ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik	28
Anf. 26 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik	29
Anf. 27 ELSE-MARIE LINDGREN (kd) replik	29
Anf. 28 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s) replik	29
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	29
6 § Personssäkerhet.....	29
Justitiekommitténs betänkande 2005/06:JuU36	29
Anf. 29 JOHAN PEHRSON (fp).....	29
Anf. 30 JOHAN LINANDER (c)	30
Anf. 31 BRITTA LEJON (s)	32
Anf. 32 JOHAN LINANDER (c) replik.....	34
Anf. 33 BRITTA LEJON (s) replik.....	34
Anf. 34 JOHAN LINANDER (c) replik.....	34
Anf. 35 BRITTA LEJON (s) replik.....	35
Anf. 36 LEIF BJÖRNLOD (mp).....	35

(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	36
7 § Kvalificerad skyddsidentitet	36
Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU31	36
Anf. 37 ROLF OLSSON (v)	36
Anf. 38 JOHAN LINANDER (c)	37
Anf. 39 LEIF BJÖRNLOD (mp)	39
Anf. 40 MARGARETA PERSSON (s)	40
Anf. 41 ROLF OLSSON (v) replik	42
Anf. 42 MARGARETA PERSSON (s) replik	42
Anf. 43 ROLF OLSSON (v) replik	42
Anf. 44 MARGARETA PERSSON (s) replik	43
Anf. 45 JOHAN LINANDER (c) replik	43
Anf. 46 MARGARETA PERSSON (s) replik	44
Anf. 47 JOHAN LINANDER (c) replik	44
Anf. 48 MARGARETA PERSSON (s) replik	44
Anf. 49 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	45
Anf. 50 MARGARETA PERSSON (s) replik	45
Anf. 51 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	45
Anf. 52 MARGARETA PERSSON (s) replik	46
Anf. 53 JOHAN PEHRSON (fp)	46
Anf. 54 ROLF OLSSON (v) replik	48
Anf. 55 JOHAN PEHRSON (fp) replik	48
Anf. 56 ROLF OLSSON (v) replik	49
Anf. 57 JOHAN PEHRSON (fp) replik	49
Anf. 58 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	50
Anf. 59 JOHAN PEHRSON (fp) replik	50
Anf. 60 LEIF BJÖRNLOD (mp) replik	51
Anf. 61 JOHAN PEHRSON (fp) replik	51
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	52
8 § Auktorisation av värdetransportverksamhet, m.m.	52
Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU35	52
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	52
9 § Schweiz associering till Schengenregelverket, m.m.	52
Justitieutskottets betänkande 2005/06:JuU38	52
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	52
10 § Äldre frågor	52
Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU21	52
(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	52
11 § Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre	53
Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU26	53
Anf. 62 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m)	53
Anf. 63 ERIK ULLENHAG (fp)	56
Anf. 64 CHATRINE PÅLSSON (kd)	59
Anf. 65 ANNIKA QARLSSON (c)	62
Anf. 66 LARS U GRANBERG (s)	65
Anf. 67 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	67
Anf. 68 LARS U GRANBERG (s) replik	67
Anf. 69 CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	67

Anf. 70	LARS U GRANBERG (s) replik	68
Anf. 71	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	68
Anf. 72	LARS U GRANBERG (s) replik	69
Anf. 73	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	69
Anf. 74	LARS U GRANBERG (s) replik	69
Anf. 75	INGRID BURMAN (v).....	70
Anf. 76	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	73
Anf. 77	INGRID BURMAN (v) replik.....	73
Anf. 78	CRISTINA HUSMARK PEHRSSON (m) replik	74
Anf. 79	INGRID BURMAN (v) replik.....	74
Anf. 80	JAN LINDHOLM (mp).....	75
Anf. 81	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	78
Anf. 82	ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	82
Anf. 83	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik	83
Anf. 84	ERIK ULLENHAG (fp) replik.....	84
Anf. 85	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik	85
Anf. 86	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	85
Anf. 87	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik	86
Anf. 88	CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	86
Anf. 89	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik	87
Anf. 90	ANNIKA QARLSSON (c) replik	87
Anf. 91	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik	88
Anf. 92	ANNIKA QARLSSON (c) replik	89
Anf. 93	Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik	89
	(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	90
12 §	Försöksverksamhet med komplement till färdtjänst.....	90
	Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU25	90
Anf. 94	ANNE MARIE BRODÉN (m).....	90
Anf. 95	CHATRINE PÅLSSON (kd)	92
Anf. 96	CATHERINE PERSSON (s).....	92
Anf. 97	ELINA LINNA (v).....	94
Anf. 98	JAN LINDHOLM (mp).....	94
Anf. 99	MARITA ARONSON (fp).....	95
	(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	96
13 §	Fågelinfluensa (H5N1).....	97
	Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU27	97
	(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	97
14 §	Genomförande av EG-direktivet om kvalitet och säkerhet hos blod och blodkomponenter	97
	Socialutskottets betänkande 2005/06:SoU29	97
	(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	97
15 §	Anpassningar av studiestödet till vissa EG-direktiv, m.m.	97
	Utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU21	97
	(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	97
16 §	Kvalitet och samverkan – om utbildning för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning	97
	Utbildningsutskottets betänkande 2005/06:UbU23	97
	(Beslut skulle fattas den 30 maj.)	97

Prot. 2005/06:130
29 maj

17 § Bordläggning.....	98
18 § Anmälan om inkomna skrivelser	99
19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	101
20 § Kammaren åtskildes kl. 15.25.	102

